לציונות—לסוציאליזם—לאחוה עמים

על המשמר

...ו, כ"ט בטבת תשמ"ז, 30 בינואר 1987 / שנת מ"ד מס' 13257 / המחיר 1.35 שקל כולל מע"מ

שולץ קורא למו"מ ישיר במזה"ת

השלום עם מצריים „סלע איתן" ● מסתייג מוועידה בי"ל מוכן ל„מטרייה"

מאת זאב בליצר, כתב „על המשמר" בארה"ב

וושינגטון. — שר־החוץ האמריקני, ג'ורג' שולץ, הביע אתמול את הסתייגותו הרבה של הממשל האמריקני מכינוסה של ועידה בין־לאומית לשלום במזרח התיכון. במישור של שאלות ותשובות ברשת הטלוויזיה של סוכנות האינפורמציה האמריקנית, „וורלד נט", קרא שולץ פעם נוספת ל„משא ומתן ישיר" בין ישראל לבין שכנותיה הערביות.

(המשך בעמוד ב')

אם הליכוד חושב שיצבור נקודות ע"י רצח אופי הוא טועה; לא מפלגת העבודה קיבלה תרומות מסרסורי קרקעות בשטחים; ח"כ איתן צריך להיבדק בפוליגרף" – תקף שר־החוץ במרירות את הליכוד

פרס: לא נשב בממשלה שתיסוג מדרך השלום

„מי שחושב שרוטאציה משמעה ריאקציה – חי בטעות" – הוסיף פרס ● הוא מנה התנאים לוועידה בי"ל ולהשתתפות בריה"מ ואמר שתנאים אלה מקובלים גם על ארה"ב ואירופה ● „אם תהיה לנו עמדה משותפת כזאת – איזה נזק יש בכך?" שאל ● דיבר על הצורך לסייע לקיבוצים ולמושבים וקבל על הקשיים שמערים הליכוד ועל מסע השיסוי שלו נגד תנועת העבודה ● אושר ההסכם עם „יחד" ● וייצמן בהתרגשות: באתי להמריא ולא לנחות – יחד נחרוש המדינה בבחירות הבאות

מאת דורית גפן, כתבתנו לענייני מפלגות

מ"מ ראש הממשלה שמעון פרס דחה אתמול בתקיפות ובזעם את ההשמצות נגדו ואמר: „אני מורגל בכנסיות לרצח אופי. במשך שנים הליכוד וגם חלק מהעתונות טפלו עלי עלילות שווא. לא נבהלנו ולא נשברתי. היה בלבי מספיק בוז למשמיצים ולמשכמישים": פרס אשר דיבר במרכז מפלגת העבודה, אשר אישר ברוב קולות את הסכם הצטרפות של „יחד" ואמר כי הוא ימליץ למפלגת העבודה לא להישאר בממשלה שתזוז אחורה מדרך השלום.

פרס התייחס למיכאל איתן עליו אמר כי זהו אדם שמטבעו אינו מסוגל להבחין בין אמת לשקר ומעמיד אחרים לפוליגרף.

שיבדוק אצל חבריו

„קודם כל הוא צריך להעמיד את עצמו בפוליגראף. אני מציע לו שהוא יעבור את כל מנהיגי הליכוד ויבדוק אם יש אחד שלא

(סוף בעמוד 22)

פרס מחזיר השעון לבלס

„השעון ניתן לי כאות ידידות, עתה אין לי צורך בו" ● אינו שעון זהב ושוויו כ־400 ש"ח בלבד ● הביע זעם על התקשורת שניפחה הנושא

מאת דורית גפן, כתבתנו לענייני מפלגות

מ"מ ראש הממשלה שמעון פרס זעם אמש על התקשורת ועל רצח האופי שעשתה לו, לדבריו. לעתונאים שפנו אליו בעת שהתפנה לקהל סיעתו, בישיבת מרכז מפלגת העבודה, סרב להשיב בעניין השעון ושאל: על מה עשיתם כותרות כאלה? לדבריו, ניפחה העתונות את העניין מעבר לכל פרופורציה. על הכסף שקיבל הליכוד מספסרי קרקעות לא עשיתם כותרות כאלה — אמר. הוא ציין כי השעון ניתן כאות ידידות, אך אחרי מה שקרה אין לו בו עוד צורך. יש לו שעונים אחרים, וכי יחזיר השעון לבלס.

למעשה נודע, כי ב„שעון הזהב" המפורסם אין כלל זהב אלא נחושת וכי ערכו פחות בהרבה מ־1200 דולר, הסכום שנמסר עליו בתחילה, ושוויו אינו עולה על כ־400 ש"ח.

המשטרה „פיזרה" הקובלנות של צעירי „חירות"

התלונה על תרומות בלס — למבקר המדינה; התלונה על אמוראי — ליו"ר הכנסת; בתלונה על השעון אין ממש

שר־המשטרה ביטל הרשות לח"כ איתן לבדוק את בלס בפוליגרף – „התברר לי שלא פנה בתום לב" ● הזהיר כי גם בידי המערך „אינפורמציה מגוונת"

מאת בצלאל עמיקם, כתב „על המשמר"

המשטרה סבורה כי את התלונה על מתן תרומות למפלגת העבודה על־ידי איש העסקים דוד בלס יש להעביר לבדיקתו של מבקר המדינה. את התלונה נגד סגן השר עדי אמוראי ממליצים חוקרי המשטרה למסור ליו"ר הכנסת והוא כבר יראה כי ועדה מתאימה של הכנסת תחקור בנושא. לדעת חוקרי המשטרה ח"כים רבים נוהגים לעסוק בעיסוקים נוספים לתפקידם הפרלמנטרי ואסור כי המשטרה תיגרר לפולמוס בין המפלגות ותשמש כלי לניגוח ביניהן. מפכ"ל המשטרה רב ניצב דוד קראוס הבטיח עם זאת כי המשטרה תיפעל לאחר בחינת התלונות. לגבי השעון שקיבל שמעון פרס — נראה כי אין המדובר בעבירה פלילית כלל ויש להסתפק בהבהרות שהמציא מ"מ ראש הממשלה. היועץ הריש והמפכ"ל קראוס קובעים עוד כי השעון ניתן בנסיבות חברתיות והטיפול בנושא ייפסק.

(סוף בעמוד 22)

ביחד

וייצמן ופרס אמש במרכז העבודה (צילום: סלינגר)

הסיבה לביקורו של שר־הבטחון בדרום־אפריקה

פרטוריה איימה ל„גלות הכל" אם תרע ישראל היחסים עמה

ה„ניו־יורק טיימס" מוסר כי ישראל סייעה באחרונה לדרום־אפריקה לפתח מטוס ביון בעל יכולת תידלוק באוויר ● כן נפוצו ידיעות על שיתוף פעולה גרעיני ● רבין אותת לביילין ל„שבת בשקט" ולא לפעול בנושא ● העתון אומר עוד כי תעסוקתם של אלפי ישראלים קשורה ביחסים הללו ● שמיר ידון בנושא בביקורו בארה"ב

מאת חנה אישהורוביץ, כתבת „על המשמר" בארה"ב

ניו־יורק. — ישראל סייעה באחרונה לדרום אפריקה לפתח לצרכי חיל־האוויר הדרום־אפריקני מטוס־ביון מסוג KC 135 בעל יכולת תידלוק באוויר.

כן נפוצו שמועות כי ישראל ודרום אפריקה משתפות פעולה גם בפיתוח טכנולוגיות של נשק גרעיני טוען במאמרו כתב „ניו־יורק טיימס" בישראל תומס פרידמן.

במאמר, הדן בלבטיה של ישראל, באשר להמשך יחסיה עם דרום־אפריקה נוכח הסאנקציות שעלול הקונגרס האמריקני להטיל עליה, מדווח פרידמן מפי מקור צבאי ישראלי, כי שר־הבטחון, יצחק רבין, ביקר לפני מספר שבועות בדרום־אפריקה.

הסיבה לביקור רבין

לדברי הכתב נערך הביקור בעקבות איומים מצד דרום־אפריקה, כי אם ישראל תרע את היחסים בין שתי המדינות, עלולים הדרום־אפריקנים „לגלות את הכל".

מכל מקום, מספר „ניו־יורק טיימס" אותת רבין ליוסי ביילין, כי אם ישב בשקט, ייתכן שיהיה אפשר להגיע להסדר עם ארצות־הברית.

מקורות צבאיים ישראליים אמרו ל„ניו־יורק טיימס", כי הקשרים הצבאיים בין ישראל לדרום־אפריקה כרוכים במאות אם לא באלפי משרות בתעשיות הצבאיות של ישראל וברווחים המסתכמים במאות מיליוני דולר.

נושא היחסים עם דרום־אפריקה עשוי לתפוס מקום חשוב בביקורו של ראש הממשלה, יצחק שמיר, בוושינגטון בסוף פברואר.

התקציב מעמיד 40 מנהלים במשק ● עמוד 3

החוטפים מאיימים לרצוח החטופים ● עמוד 3

3 תלמידים נפצעו מיריות ברצועה ● עמוד 24

לווינסקי: הטלוויזיה לא אשמה ● עמוד 24

אחדות לאומית בשווי 400 ש"ח

[illegible] חיצוני מותמר, כבר איננו מוכנים לחסתכן ולנבא לאן יתגלגל [illegible] בין יחסי ליכוד־מערך. ואם רובצת מעל ממשלת האחדות [illegible] כה כבדה, שאכן תוליד סערה מפרקת. מתחים כאלה או אחרים [illegible] רבות, והסתיימו בדרך־כלל בנוסחת פשרה, שסיפקה (או לא) [illegible] שתי השותפות במידה שווה. אך כלל אחד נשמר לאורך כל הדרך: [illegible] השני במחלוקת נשא אופי אישי יותר. כן נראו סיכויי הפיצוץ [illegible] על פוליטיקה ידעו שתי המפלגות הגדולות להידבר; חן נקלעו [illegible] כאשר מישהו העליב מישהו או לא דיבר אליו יפה או האשים [illegible] לא אתי וכיוצא באלה. מאחר שבמשבר הנוכחי מתמקדת כל [illegible] בעניין אישי, או לכל היותר בעניין מפלגתי, אומר [illegible] כאן משחקים באש ולא רק בזיקוקים קרים.

[illegible] בסופו של דבר, משבר ממשלתי מן הראיון שהעניק דוד בלס [illegible] פרטים על שכר־יעוץ ששולם לח"כ וסגן־שר עדי אמוראי, [illegible] לקופתה של מפלגת העבודה (בקשר להצטרפות „יחד") [illegible] השעון האישי המשומש שהעניק ליו"ר מפלגת העבודה, שמעון פרס. [illegible] עדות נוספת לדה־פוליטיזציה עמוקה של דעת־הקהל הישראלית. [illegible] שקיבל את מתנת השעון מאיש שוק־ההון האפור, ושכח את [illegible] „הזהרו מעונים נושאי המתנות", אך זו שגיאה לא־[illegible] לא־מדינית, ובהחלט זניחה בקריירה הפוליטית [illegible] ראש־הממשלה ושר־החוץ הנוכחי. רציני יותר הוא [illegible] שר־האוצר דהיום ומרכז סיעת המערך בוועדת הכספים דאז, [illegible] לאמוראי להיות יועץ בשכר לעיסקי בלס, הן מתוקף [illegible] (חברות בכנסת אינה חלטורה אלא מחוייבות מלאה) [illegible] בסכומים ששולמו לו תמורת עצות כלכליות מסוג [illegible] – כלא לגמרי תואם את צרכיו ההשקעתיים של איש [illegible] עדיין להסברים משכנעים של אמוראי, ובהעדרם, [illegible] לזמן־מה מן החיים הפוליטיים. צמרת מפלגת העבודה [illegible] כאשר הסכימה לקבל תרומות שמנות מבלס, בידעה את [illegible] האידיאולוגיים, לכסף הנתרם למפלגה פוליטית. יש [illegible] ועל המפלגה המקבלת לבדוק היטב אם אין קבלתו [illegible] במקרה בלס, אכן דבק הלכלוך. רזומה שמתבקש ניקוי [illegible]

[illegible] לליכוד לבחוש ולדוג במים. אלוז שיטות גיוס הכסף לקופתו. כפי [illegible] משטט סוחרי הקרקעות בגדה המערבית, מצויות על גבול הדין [illegible] אם לא מעברו השני. ניקיון־הכפיים של אחדים משרי [illegible] שלו נהפך מזמן לסמל של השחתת מידות צבורית. אשר [illegible] הבה נשאיר את הנושא בצניעותו המתבקשת. לא על שעון [illegible] של 400 שקלים תיפול ממשלת האחדות הלאומית, ואם אכן על [illegible] אולי זה גם שוויה האמיתי לאחר הפנרוקו.

מכינים טקס ממלכתי לראשוני האף־16 — המוצע כחלופה ל„לביא"

הולנד קירקעה עשרות מטוסים מדגם זה בגלל תקלות

מאת אבי בניהו, כתבנו הצבאי

חיל האוויר יקלוט בימים הקרובים מטוסים ראשונים מסוג „אפ־16" מדגם משופר, בטקס ממלכתי שיתקיים בבסיס צפוני של חיל האוויר בהשתתפות ראש הממשלה, שר־הבטחון, הרמטכ"ל וצמרת צה"ל וחיל האוויר. ינחתו על המסלול ראשוני המטוסים שרכשה ישראל מחברת „ג'נרל דיינמקס" האמריקנית.

לפי פרסומים זרים מדובר בעיסקה הכוללת 70 מטוסי „אפ־16" משופרים שתקבל ישראל בטיסטוף עד סוף 1988. מטוסים אלה, שנועדו לחיל הקלוע במערכת, הבטוחה כמוצעת החלופה [illegible] מרכזית, שהציעו נציגי הפנטגון לישראל במקום מטוסי „הלביא".

קירקעו עשרות „אפ־16"

חיל האוויר ההולנדי הודיע אתמול, כי הוא קירקע כמחצית מ־180 מטוסי־הקרב שלו מסוג „אפ־16", לאחר שהמתכננים האמריקניים של המטוס הורו לערוך בדיקות־בטיחות לחופות תאי הטייס של המטוסים.

הבדיקות יימשכו ימים אחדים, ואם יתברר כי יש קשיים בהפעלת החופות — הן יתוקנו.

מאז נכנסו מטוסי ה„אפ־16" לשירות בחיל־האוויר ההולנדי, התרסקו 15 מהם. (ע"ד)

שביתת עובדי המינהל והמשק הופסקה עם כינוס ועדת פרה

דיוני הוועדה — שהתכנסה אתמול בראשות שר־האוצר — יימשכו לאחר קבלת נתונים מלאים על שכר עובדי קופ"ח

מאת יוסף שמי, כתב „על המשמר" וסוכנות עתי"ם

עובדי המשק והמינהל של בתי־החולים הממשלתיים חידשו אתמול בבוקר את שביתתם אך הפסיקו אותה בשעות הצהריים וחזרו לעבודה תקינה.

מועצת העובדים הסכימה להפסיק את השביתה לאחר שהובטח כי ועדת פרה תתכנס בו ביום בהשתתפות שר־האוצר משה נסים ונציג ההסתדרות, כדי לדון בתביעות העובדים.

בישיבת הוועדה שהתקיימה אמש בירושלים הוחלט על המשך הדיונים אחרי קבלת נתונים מלאים ממרכז קופת־חולים בנוגע לתנאי שכרם ועבודתם של עובדי מינהל ומשק במוסדות האישפוז של קופ"ח.

היום אמורה להתכנס ועדת משנה אשר תדון בתביעות לתוספת תקנים. השר הבטיח להמשיך ולעקוב אחרי דיוני ועדת פרה כדי להביא לפתרון הסכסוך.

ישיבת ועדת פרה התקיימה אתמול, כאמור, אחרי שעובדי המינהל והמשק הפסיקו את שביתתם.

ההחלטה לחזור לעבודה נתקבלה ברוב קולות לאחר ישיבה שנמשכה כשלוש שעות בבית הועד הפועל בתל־אביב. במהלך הפגישה המליץ הוועד הארצי בפני חברי המועצה לכבד את צווי הריתוק ולחזור לעבודה. במהלך הפגישה אף שיגרה שרת הבריאות, שושנה ארבלי־אלמוזלינו, בקשה מיוחדת לחברי המועצה לחזור לעבודה בכל מחיר, כדי למנוע סבל מיותר מן החולים.

יו"ר הוועד הארצי, רוני שלום, הביע תקווה, כי דיוני ועדת פרה אכן יביאו להשגים של ממש ולהתקדמות למען העלאת שכרם של עובדי המנהל והמשק, כפי שהתבטאה בהחלטות ועדת פרה בעבר.

בשעות הבוקר המוקדמות אתמול, כאשר החלה השביתה המחודשת, הוציא בית־הדין האזורי לעבודה בירושלים צווי הבאה נגד ארבעה ראשי ועד עובדי המנהל והמשק. הצו ניתן לאחר שהארבעה לא התייצבו לדיון בבקשת המדינה להוציא צווי־אכיפה נגד העובדים, אשר יאלצו אותם לכבד את צווי הריתוק שהוצאו נגדם בעבר.

צווי ההבאה הוצאו בתום דיון קצר על־ידי השופט יעקב טירקל נגד חברי הוועד רוני שלום, משה אבגוש, מאיר כהן וצבי גנדא.

מנהל מחלקת יחסי עבודה בפרקליטות המדינה הודיע בעקבות החלטת השופט, כי לפי שעה הוא לא יבקש מהמשטרה לבצע את הצווים עד שיוודעו תוצאות הדיון של מועצת עובדי המינהל והמשק בבתי־החולים.

סבלנות זו אכן השתלמה, שכן כעבור שעות אחדות החליטה המועצה להפסיק את השביתה ובעקבות זאת החליטה פרקליטות המדינה שלא לבקש מהמשטרה לבצע את צווי ההבאה נגד ארבעת חברי הוועד.

החשוד במעשי האונס בדרום ייחקר כנראה גם בפרשת רצח הדס קדמי

מאת יואב אביב, כתב „על המשמר"

צוות החקירה המיוחד בפרשת מעשי האונס בדרום הארץ ובאיזור תל־אביב, החוקר את מהנדס האלקטרוניקה החשוד כ„אנס מהדרום", נתבקש לבדוק את האפשרות כי החשוד מעורב גם בפרשת חטיפתה ורציחתה של החיילת הדס קדמי מקיבוץ כפר־מסריק בדצמבר 1984.

האפשרות כי המהנדס החיפני בן ה־32 היה מעורב בחטיפתה וברציחתה של הדס קדמי הועלתה בעיקבות מימצאי החקירה הראשונים והחשדות המיוחסים לו.

אתמול אישר מקור בכיר במשטרה, כי צוות החקירה אכן נתבקש לחקור את החשוד גם לגבי פרשת הדס קדמי. עוד אישר המקור; כי החשד התעורר בגלל סוג העבירות בהן חשוד מהנדס האלקטרוניקה, שייתכן שהיה לו קשר כלשהו לטכניון.

כזכור, נמצא צרור מפתחותיה של הדס קדמי ארבעה ימים לאחר חטיפתה בטכניון שבחיפה.

החיילת הדס קדמי נעלמה בעת שהיתה בדרכה מנסיסה באיזור תל־אביב לביתה בכפר־מסריק. על־פי החשד היא נעלמה מצומת דרך חיים בכניסה לחיפה. גופתה של הדס קדמי נמצאה בחניון הפיתולים הסמוך לקיבוץ בית־אורן ב־11 בדצמבר. קציני משטרה אמרו בזמנו, כי הרוצח הכיר כנראה היטב את האיזור.

בעקבות מציאת הגופה הוקם צוות חקירה מיוחד שחקר בפרשה וגבה עדויות מלמעלה מ־1000 איש. לאחר שהחקירה נקלעה למבוי סתום הוחלט במשטרה על הקמת צוות חקירה ארצי לחקירת מספר פרשות היעלמות ורצח של חיילים, ביניהם פרשת היעלמותו של החייל דור מנוס, שרוצחיו הובאו לדין באחרונה.

החשוד כ„אנס מהדרום" נעצר לפני כשבועיים בעקבות דמיונו הרב לקלסתרון שהורכב מעדויות הנאנסות. שלשום הוארך מעצרו של החשוד בשמונה ימים לאחר שהשופטת הדסה אחיטוב אמרה בהחלטתה, כי במהלך החקירה של החשוד התווספו תוליות לפרשה הקושרות את החשוד לעבירות המיוחסות לו.

מלשכת דובר מחוז תל־אביב סירבו להגיב על אפשרות חקירת החשוד בפרשת רצח הדס קדמי, בטענה כי אין המשטרה נוהגת למסור פרטים של חקירות.

„אסור לקטוף את פרחי הבר" — בכו חבריה של ענת על קברה

מאת שלמה גלזר, כתב „על המשמר"

[illegible]

28% משעות ההוראה ביסודי קוצצו ב־5 השנים האחרונות

מאת מוטי בסוק, כתב „על המשמר" בכנסת

שר החינוך־והתרבות, יצחק נבון, גילה אתמול בכנסת סקר שערך משרדו לפיו חלה ב־8 השנים האחרונות הפחתה של 9.2 אחוזים בשעות הלימוד בבתי־הספר היסודיים והפחתה של 20.1 אחוזים בשעות ההוראה בחטיבות הביניים.

השר מסר פרטים על הסקר בדברי תשובה להצעה לסדר היום של רפאל איתן (התחיה) בענין הקיצוצים בתקציב החינוך.

הסקר בדק את השפעת הקיצוצים על שעות הלימוד, ואלה הממצאים: בחינוך היסודי — כיתות ג' וד' קטן מספר השעות ב־11.5 אחוז ח' — 13.3 אחוזים, ו' — 9.6 אחוזים, ז' — 11.7 אחוזים וח' — 12.1 אחוזים. בחטיבות הביניים — כיתות ז' ב־19.7 אחוזים, ח' — 17.1 אחוזים וט' — 23.7 אחוזים.

שר־החינוך מסר עוד, כי בבדיקת השפעת הקיצוצים התברר עוד כי בשנים תשמ"א — תשמ"ז קוצצו כ־28 אחוז שעות הוראה בחינוך היסודי ו־22 אחוז בחטיבות הביניים.

שר־החינוך הביע הסכמה עם דברי איתן על חשיבות החינוך וציין כי יקוים בקרוב דיון בכנסת על מקומה של מערכת החינוך בחברה הישראלית ועל מטרות החינוך ויעדיו.

השר נבון הטעים, כי אין הוא טוען שמערכת החינוך האדירה היא יעילה עד תום אך הרגיש כי משרדו נוקט בצעדים של ממש להתייעלות ולחסכון.

רפאל איתן הרגיש, כי החינוך צריך לעלות לראש סדר העדיפויות הלאומי, עוד לפני הבטחון. המצב הנוכחי טומן בחובו שואה חברתית לישראל. „אני מתבייש על שדברים בסיסיים וחיוניים כאלה לאומה אינם פורצים כהר געש מפיהם של שרי הממשלה, ובראשם שר החינוך". איתן הציע לנבון להתפטר מתפקידו.

מושב שני של מועצת הדור הצעיר של מפ"ם

גבעת חביבה 30-31.1 (שישי־שבת)

בתוכנית:

יום שישי

14.30-15.30 מליאת פתיחה

15.30-18.00 דיון באזורים על מבנה ארגוני

20.30-23.00 מליאה חגיגית בהשתתפות מזכירי המפלגה; זמרת יעל לוי, שירה בציבור, הרקדה.

שבת

08.30-10.30 דיון חברתי־כלכלי עם השלכות לבחירות. פותח: יאיר צבן, נציגי [illegible], ערב אל חוואלד; הנחיה: חיים אמואל (מסטוט ישראל)

10.30-12.30 דיון בחוגים אזוריים + מבצע החתמות באזור

13.00-14.30 מליאת סיכום

אוטובוס יצא מ„אגד" חדרה בשעה 13.30 (יום שישי). בפזור תהיה הסעה ל„אגד" חדרה.

רכב מג"ב נרגם במחנה בלאטה

רכב משמר הגבול במחנה הפליטים בלאטה ליד שכם נרגם אתמול אחרי־הצהריים באבנים על־ידי קבוצת צעירים מהמחנה.

שוטרי הסיור יצאו מהרכב והשתמשו ברימוני גז מדמיע לפיזור קבוצת מיידי האבנים.

לאחר מירדף קצר נתפס נער החשוד ביידוי האבנים והוא הועבר למשטרת ירושלים להמשך החקירה. (עתים)

● בתי־הספר הרצל ותיכון אורט מילטון בבתיים זכו באות הצטיינות מטעם אגף החירום של משרד־החינוך והתרבות על תרומתם לאבטחת שלומם ובטחונם של התלמידים בשנת תשמ"ו.

מזג אוויר

תחזית מזג האוויר להיום: בהיר עם עוד עלייה קלה בטמפרטורות.

הטמפרטורות: ירושלים 5־14; תל־אביב 6־18; חיפה 6־19; רמת־הגולן 5־13; צפת 4־12; טבריה 6־18; נצרת 6־16; עפולה 3־18; השומרון 5־15; נתב"ג 4־17; יריחו 4־21; עזה 5־17; באר־שבע 2־18; אילת 6־22 מעלות. (עתים)

שרון: נבחן בקשות סיוע של מפעלים בקיבוצים

מאת אורי נחשון, כתבנו הכלכלי בת"א

משרד התעשייה והמסחר יבחן כל בקשה לסיוע למפעלי תעשייה בקיבוצים שייקלעו למצוקה, במהירות האפשרית ועל־פי הקריטריונים הקיימים בקרנות הסיוע. כך אמר אתמול שר התעשייה והמסחר, אריאל שרון, למזכ"ל התק"ם, אהרון ידלין.

ראש התק"ם פנה לשרון בבקשה לבחון סיוע מקרן הסיוע למפעלי תעשייה במצוקה — למפעלים בקיבוצי התק"ם שנקלעו למצוקה. שרון אמר אתמול בפגישה שהתקיימה בלשכתו, בהשתתפות אהרון ידלין, כי הנחה את פקידי משרדו להעניק טיפול מיידי לבקשות האלה. אשתקד אישר מרכז ההשקעות במשרד התעשייה והמסחר תוכניות הקמה והרחבה של 48 פרוייקטים תעשייתיים בקיבוצים בהיקף כולל של 108 מיליון דולר. ב־1986 רשמו מפעלי תעשייה של הקיבוצים יצוא כולל של 348 מיליון דולר.

שרון ציין בפגישתו עם ידלין את הגידול המרשים בהשקעות במפעלי התעשייה בקיבוצים וקרא לראשי התק"ם להמשיך בתנופת הפיתוח.

הבנייה ברובע היהודי בחברון – במלוא הקצב

מאת פנחס ענברי, כתב „על המשמר"

במיתחם אברהם אבינו ברובע היהודי בחברון נעשית במלוא הקצב העבודות לבניית בית מגורים בן 10 קומות כדי לשכן בו משפחות יהודיות. בימים אלה מסיימים את עבודות פינוי האתר.

בשכם מסרב משרד הביטחון לאשר למתנחלים בקבר יוסף להתקין מזגן שקיבלו בתרומה. לאחר שהמתנחלים החלו בעבודות ההתקנה הגיעו חיילי צה"ל ואסרו על המשך העבודה. המתנחלים נדרשו להגיש בקשה רשמית, הם עשו כך, אך עדיין לא קיבלו תשובה.

כתבנו מוסר, כי במקביל בודקים במשרד הביטחון פרטי תקרית שהיתה לפני ימים אחדים וכה רדפו מתנחלי קבר יוסף אחר מיידי אבנים לתוך מחנה הפליטים בלאטה ובמהלך המרדף הם ירו מכלי נשקם. לא היו נפגעים.

הנהלות מפעלים מערימות קשיים על „קרן הצמיחה"

מאת כתבנו לענייני עבודה

למעלה מ־7000 עובדי חברת החשמל הצטרפו אתמול לקרן „תנופה לצמיחה" של ההסתדרות. הסכם בדבר הצטרפות נחתם עם המועצה הארצית של עובדי החברה. ההערכה היא שהצטרפות עובדי חברת החשמל תתרום למעלה מ־22 אלף ימי עבודה בסך של שבעה מיליון ש"ח.

בישיבת הנהלת הקרן, אשר התקיימה לאחרונה נמסר כי ההתפלגות בהכנסה מעמידה בראש התורמים לקרן את התנועה הקיבוצית וכי הנהלות של מפעלים לא מעטים מערימים קשיים על הקרן באיסוף התרומות. באותה ישיבה נמתחה ביקורת על התאחרות התעשיינים אשר עדיין לא מימשה הבטחות לראשי הקרן.

עם החתימה על הסכם הצטרפות עובדי חברת החשמל מסר מנכ"ל הקרן צבי צפרירי שהקרן אישרה עד כה תרומה בסך תשעה מיליון שקלים ל־19 מפעלים, רובם בבעלות פרטית ויצרה 823 מקומות עבודה חדשים.

הסוכנות תסתפק בשטיחת טענותיה נגד „כניסה חופשית"

מאת אתי רונאל, כתבת „על המשמר"

הסוכנות תסתפק בכך שמנכ"ל הסוכנות, שלמה גזית, יופיע בפני הועד המנהל של רשות־השידור ביום שני הקרוב וישטח בפניו את הטענות נגד התוכנית „כניסה חופשית", ששודרה ביום א' האחרון בטלוויזיה — כך סוכם אתמול בפגישה בין יו"ר רשות־השידור, מיכה ינון, וחבר הנהלת הסוכנות, יצחק מאיר.

מאיר טען, כי התוכנית החטיאה את המטרה בכך שלא דנה בנושאים המרכזיים המטרידים את העם היהודי, ונתפסה לזוטות, שקיה בהן משום השחרת פני הסוכנות, מבלי לאפשר לנציגיה להגיב. נציג הסוכנות הציע כי, הטלוויזיה תקיים תוכנית, שבה יידונו בעיות העם היהודי לקראת כינוס הקונגרס הציוני העולמי שיתקיים השנה.

אלישע שפיגלמן חוזר לטלוויזיה מ„גלותו"

מאת אתי רונאל, כתבת „על המשמר"

אלישע שפיגלמן חוזר לטלוויזיה. שפיגלמן, הזכור ככתב הכלכלי שהוחרם על ידי שר האוצר לשעבר, יורם ארידור, יהיה כתב הטלוויזיה לעניינים מיוחדים ויכין כתבות ליומן השבוע ול„מבט שני".

כאשר הוחרם על ידי ארידור זכה שפיגלמן לגיבויים של הנהלת הטלוויזיה ושל תא הכתבים הכלכליים בירושלים ובעקבות זאת נמנע ארידור מהופעות בטלוויזיה במשך שישה חדשים. אז הציע השר גדעון פת לשפיגלמן לכהן כמנהל רשות־ההשקעות בניו־יורק באישורו של השר ארידור. שפיגלמן נענה ושהה בניו־יורק כ־3.5 שנים.

עוד בטלוויזיה: יעל חן תערוך את „מבט ליל שבת" במקום דוד גלבוע, שיכין כתבות ל„מבט לחדשות" ול„מבט שני". גלבוע עזב את „מבט ליל שבת" לאחר שנה וחצי על פי בקשתו כיוון שעייף מלהיות „סרדין עבודה", רוב הזמן מצא עצמו גלבוע עוסק בעניינים מינהליים טכניים ומנסה לתמרן בין כל סכסוכי העבודה בטלוויזיה.

הקיבוץ הארצי ✦ השומר הצעיר ✦ הוועד־הפועל

ישיבת הוועד־הפועל

תתקיים ביום ראשון, 1.2.87, בשעה 08.30 בגבעת־חביבה

על סדר היום:

1. דו"ח תקופתי של ועדת הביקורת
2. דו"ח הוועדה לבחינת האפשרויות של מעבר ללינה משפחתית („ועדת חבר")
3. אישור תקציב הוועד־הפועל לשנת 1987
4. מינויים: רכז ח"צ

נא לדייק!!! מזכירות הקיבוץ הארצי

משבר במגעים בין ישראל לחב' החשמל של מזרח י"ם

ירדן לא אישרה לחברה לוותר על חלקים מן הזכיון תמורת חיסול החובות ● פגישה גורלית ביום שני הקרוב

מאת פנחס ענברי,
כתב „על המשמר"

המגעים בין חברת־החשמל המזרח־ירושלמית לבין משרד האנרגיה בישראל נקלעו למשבר, לאחר שממשלת ירדן לא אישרה לחברה המזרח־ירושלמית לוותר על חלקים מזכיונה תמורת חיסול החובות והארכת הזכיון.

מחברת־החשמל המזרח־ירושלמית נמסר לכתבנו כי בפגישה שהיתה שלשום בערב עם שר־האנרגיה הביעה החברה נכונות להעניק לידי חברת החשמל הישראלית את הזכות לספק חשמל להתנחלויות ולשכונות היהודיות במזרח־ירושלים תמורת תמלוגים ומבלי לוותר על הזכיון. אבל השר שחל דחה את ההצעה. לשר שחל נמסר כי תמורת הארכת הזכיון לעשרות שנים מוכנה ירדן לחסל את חובות החברה.

ממשרד האנרגיה נמסר לכתבנו כי המשרד מבחין בין שתי בעיות: בעיית הזכיון ובעיית החובות. המשרד יעשה ככל שביכולתו שה־חברה הערבית תמשיך להתקיים, אבל לא על חשבון השירות לצרכנים. חברת־החשמל הישראלית כבר תנקוט צעדים לחזק את הזרם לשכונות היהודיות.

מנהלים בכירים בחברה הערבית הביעו פסימיות לגבי הסיכויים למצוא מוצא למשבר באומרם כי ישראל מעמידה לפניהם תנאים פוליטיים שהם מעל לכוחה של החברה לקבל. ביום ב' תתכנס מועצת המנהלים של החברה וחוגים בחברה הגדירו אותה: גורלית. לדעתם אם לא יימצא הסדר עם ישראל בקרוב יתחילו בהליכים להפקיע את זכיונה של החברה, העומר לפוג בסוף השנה.

„סולל־בונה" עושה מאמצים להיפטר מחברת הבנייה „דרוקר זכריה בע"מ"

תקועה איתה בחוב של 35 מיליון דולר ● בינתיים מנסה חברת־בת של סו"ב — „חירות אינסטלציה" — לפרוש מחברת האם

מאת חיים מרגלית,
כתב „על המשמר"

חברת הבנייה דרוקר זכריה בע"מ, שבשליטת „סולל בונה" תקועה בחוב של יותר מ־35 מיליון דולר שאין להם פתרון. חברת „סולל בונה" מנסה עתה להיפטר מחברת דרוקר ובכך להקטין את עומס חובותיה היא ואת הטיפול בעובדי חברת דרוקר שמספרם מגיע לכאלף.

על רקע זה התפרסמו בימים האחרונים שמועות על מו"מ עם חברת הבנייה רובינשטיין. לה מציעה „סולל בונה" את רכישת חברת דרוקר.

חברת רובינשטיין מעבירה הודעות סותרות, ואילו דובר „סולל בונה" אמר לכתב „על המשמר" שההנהלה הראשית של „סולל בונה" אינה עסוקה בנושא זה. שליטת „סולל בונה" הצטמצמה בחברת דרוקר מ־65 אחוז בעת הרכישה ל־48 אחוז לאחר שחברת דרוקר הנפיקה מניות בבורסה. לזכריה דרוקר עצמו 48 אחוז מהמניות והשאר בידי הציבור.

סירוב מהוועדה

חברת דרוקר פנתה לפני מספר חודשים בבקשת סיוע מוועדת אבולוף. ועדת אבולוף מונתה על־ידי הממשלה לטפל בתוכניות שהגישו לה חברות הבנייה הציבוריות והפרטיות לשיפור מצבן החמור. חברת דרוקר ביקשה מוועדת אבולוף המלצה לפריסת חובותיה מהבנקים וסיוע ממשי ממשלתי של כמה מיליוני דולרים. ועדת אבולוף סירבה לבקשת חברת דרוקר בנימוק שאין לה סיכוי להבראה ואין כדעת ועדת אבולוף להזרים כספים נוספים ל„סולל בונה" השולטת בחברה ולבנקים.

בחודש מארס 1983 רכשה „סולל בונה" את חברת דרוקר זכריה בע"מ. היא שילמה לבעלת החברה, זכריה דרוקר, 11 מיליון דולר והציגה את הרכישה כצעד כלכלי מבריק שיחזק את „סולל בונה" ויוריד מעל גבה את המתחרה החשוב ביותר בשוק הבנייה. השנים הבאות לא האירו פניהן לחברות הבנייה, וביניהן „סולל בונה" ודרוקר ששתיהן נקלעו לקשיים הולכים וגוברים. הנהלת „סולל בונה", המנסה להבריא את החברה, נמצאת בקשיים עם חברות בנות כמו דרוקר וחברות אחרות. לכתב „על המשמר" נודע ממקורות מוסמכים ביותר כי חברת „חירות" לעבודות אינסטלציה, שבשליטת „סולל בונה", מנסה להיפרד מ„סולל בונה" ולפעול בצורה עצמאית בשטח, ובדרך זו למצוא פתרונות לבעיותיה מבלי להשתתף בתוכנית ההבראה הכללית של „סולל־בונה".

מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר קונה את הכרטיס הראשון למשחקי הפועל ה־13 מידיו של יצחק אופק יו"ר התאגדות הפועל. אירוע המכירה נתקיים בבית שגריר צרפת בישראל, בחסות אופירה נבון.

עיתוני מצרים: שרון נועד עם אחיו של אסד

קאהיר. — „השר אריאל שרון נועד בפאריס עם ריפעאת אסאר, אחיו של נשיא סוריה" — „גילו" זה הופיע בעיתוניה של מצרים — כך דווח בשידורי „סאות אל־ערב".

ריפעאת אסאד נאלץ כידוע לגלות מארצו והוא מתגורר בשנים האחרונות בצרפת. „סאות אל־ערב" לא הוסיף פירוט מתי נערכה הפגישה שהתקיימה כאילו בין השניים, אולם מסר כי בידי המצרים סרט וידאו שצולם בפגישה.

אין סכנת מלחמה מיידית עם סוריה — סבור אלוף פלד

מאת יהודה צור, כתב „על המשמר"

אלוף פיקוד הצפון יוסי פלד סבור שאין סכנה למלחמה מיידית עם סוריה. אלוף הפיקוד סייר אתמול בישובים ברמת־הגולן ובאצבע הגליל ונפגש עם אישי ציבור, תלמידים ותושבים. הוא ביקר במפעלים וענה לשאלות התושבים.

לדבריו איום הטרור לא מהווה סכנה קיומית למדינת־ישראל כי לדבריו האיום הממשי הוא מזרח לרמת־הגולן. לדבריו, לסוריה צבא חזק והיא מסוגלת להחליט החלטות בהתאם. לדבריו מחייב הדבר את ישראל לעמוד ברמת כוננות ופריסת כוחות ואימונם.

אלוף הפיקוד ציין שעל ישראל לקיים רמת בטחון גבוהה. אולם הוא אמר שאם צה"ל ועם ישראל יידעו להקרין את היכולת הגבוהה שיש לצה"ל נוכל להרתיע את האוייב מלפתוח במלחמה. אלוף הפיקוד ציין שצה"ל הוכיח עצמו. לדבריו, לבנון תמשיך להטריד את צה"ל עוד תקופה ארוכה.

הסכם פשרה מנע מלחמת סחר בין ארה"ב והשוק האירופי

מאת דליה רפאל, כתבתנו בארה"ב

וושינגטון. — לפי שעה נמנעה מלחמת הסחר בין ארה"ב למדינות השוק המשותף. מאמציהם של נציגי לשני הצדדים נשאו היום פרי. נוסחת הסכם הושגה בפגישה שהתקיימה בלונדון, לאחר שסיבוב שיחות קודם בוושינגטון נכשל בסוף השבוע שעבר.

פקידים במשרד לסחר החוץ בוושינגטון הביעו את שביעות רצונם מכך שנמנע משבר רציני ביחסי הסחר בין ארה"ב למדינות אירופה.

עם זאת הביעו אחרים דעתם, שלמרות שסכנת המשבר הנוכחי חלפה, קיימות עדיין בעיות יסודיות המצריכות טיפול מעמיק.

"על המשמר"
עתון יומי

המו"ל: עתון וספר בע"מ
עיתון מפלגת הפועלים המאוחדת

עורך ראשי: סבר פלוצקר
עורך משנה: ישראל זמיר
מרכז המערכת: רוביק רוזנטל

המערכת והמנהלה: רח' חומה ומגדל 2, תל־אביב טל. 378833
חשבון בבנק הדואר 3—43360—4
המען למכתבים: שירות שק־דואר נעול ת"א 61999

"AL-HAMISHMAR"
(The Daily Guardian) 2, Choma Umigdal St Tel-Aviv 67771 Phone: 378833 Telex: 341652

סניפים: ירושלים 94622 רח' בן־יהודה 2, בניין סנסור חודים 102—121. טל' 3—233161. המען למכתבים: ת"ד 1216 ירושלים 91008. חיפה: 33134 רח' פבונר 17, טל' 673673. המען למכתבים: ת"ד 4007 חיפה 31040.

פלשתינים. חלק מכוח שמונה אלף לוחמים, זמן קצר לפני שהתפנו מעמדותיהם במגדושה, שכבשו מידי השיעים ב־24 בנובמבר. ברקע: פסלה של מרים הקדושה.

במלאת שנה לפטירתה של חברתנו היקרה
צפורה פורמן ז"ל
נעלה לקברה ביום ראשון 1.2.87 בשעה 16.00
המשפחה
ובית מעברות

במלאת שלושים
לפטירתו של ראש משפחתנו היקר
יצחק בורשטין ז"ל
נעלה לקברו לגילוי המצבה
ביום ראשון 1.2.87 בשעה 16.30 בקיבוץ ניר־יצחק
המשפחה
וקיבוץ ניר־יצחק

ביתנו באבל
על פטירת
דב יתום ז"ל
אביו של שי
הלוויה היום, יום שישי 30.1.87
בשעה 11.30 בקיבוץ סאסא
המשפחה
ובית סאסא

תשלובת מילואות
מרכינה דגלה
ומשתתפת עם המשפחה ובית רגבה
בצערם עם פטירת חברנו
מזכ"ל מילואות
גבי פלד ז"ל
מילואות

במלאת שנה
לפטירתו של חברנו
אברהם (אברשקה) פיטוחובסקי ז"ל
נעלה לקברו ונתייחד עם זכרו
ביום ראשון ב' בשבט תשמ"ז 1.2.87 בשעה 16.00
המשפחה
וקיבוץ כפר־מנחם

מזכיר הדור הצעיר של מפ"ם אילן גילאון ושני ילדיו עמרי וענבר הפגינו אתמול מול הכנסת נגד התוכנית והקיצוץ בתקציב החינוך (תצלום: הראתי)

קיסר: אם היציבות לא תישמר ההסכם אינו הסכם

מאת אשר שילוני, כתבנו בכת"ים

ההסתדרות תכבד את ההסכם שנחתם עמה, כל עוד תימשך היציבות במחירים וברמת האינפלציה. אם אלה לא יישמרו ההסכם לא יחייב את ההסתדרות וזו תתאים את מדיניותה — אמר מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר, בהופיעו אתמול בפני „פורום" בת"ים, שהתקיים באולמי „מגדלי ים־התיכון".

קיסר הגיב בכך על הודעת שר האוצר משה נסים בכנסת, כי בשנה הבאה לא יתיר העלאות שכר במשק ויפעל נמרצות נגד כל תביעות השכר החורגות מהסכם היציבות.

קיסר התקבל ב„פורום" על־ידי ראש העיריה אהוד קינמון ועל־ידי המנהל דובר העיריה שמחה מורצקי.

מזכ"ל ההסתדרות הוסיף בנקודה זו: שר האוצר מותר לו לומר מה שהוא רוצה, אבל בכל הקשור להסכמי העבודה, השר נסים הוא רק צד בהסכם, ולא בעל ההסכם ואמירתו איננה מחייבת את ההסתדרות בעת חתימת הסכמי עבודה.

קיסר יצא במלים חריפות נגד אלה הרואים בהורדת השכר פתרון לכל צרותינו, בשעה שאין כל התמודדות עם עלות ההון. הוא אמר: „אנו רוצים להיות כמו אמריקה, אבל שכר אנו רוצים לשלם כמו בארצות מפגרות.

ח"כ שיטרית פורש מראשות עירית יבנה לאחר 13 שנה

מאת זהבה מוזס,
כתבת „על המשמר"

ראש עירית יבנה, ח"כ מאיר שיטרית נפרד אתמול מראשות העיר לאחר 13 שנה כראש עירית יבנה. ח"כ מאיר שיטרית שהפך את יבנה מישוב פיתוח לעיר החליט לדבריו, כי הגיע הזמן למסור את ראשות השלטון במקום למממלא־מקומו וסגנו יהודה ברוס. חילופי התפקידים יכנסו לתוקף בתחילת החודש הקרוב.

בסיור עם עתונאים אמר אתמול ח"כ שיטרית כי הוא פורש מתפקידו בשל מספר מניעים. לתת דוגמה אישית למשרתי ציבור, ולהוכיח כי לא צריך להצמד לכסאות. מבחינה אישית הוא חש כי כיום הוא יכול להתגבר על אתגרים גדולים יותר בתחום הממלכתי. אם אפשר גם כחבר ממשלה העוסק בתחום החינוך או השיכון או הפנים.

לדבריו, יקדיש עכשיו את כל זמנו ומרצו לכנסת, כשבעיקר יפעל למען שינוי שיטת הבחירות הנוכחית לשיטת בחירות אישית. את הצלחתו הרבה כראש עיר רואה מאיר שיטרית בתחום מערכת החינוך.

„להזרים סוב 210 מיליון ש"ח ל־40 מנהלים במשק — זה מה שבוער לכם בעצמות?"

אמר ח"כ יאיר צבן בדברי התקפה חריפים על הרפורמה במס ■ אתם מחוללים מהפכת נגד מסוכנת בשיטת הביטוח הלאומי בארץ ומגדילים את חלקו של העובד ■ הרפורמה לא תוסיף פרוטה למשפחות בעלות הכנסה בינונית, אלא רק נטל נוסף בדמות אגרת חינוך

מאת בצלאל עמיקם,
כתב „על המשמר"

שר האוצר משה נסים הציע אתמול מעל בימת הכנסת כי מדיניות הממשלה המוצהרת תהיה שמירה על שער חליפין יציב לאורך זמן. „שינויים בשער החליפין עלולים לבוא רק בתנאים של עליה חריגה במחירים הבינלאומיים או ע"י פריצת מסגרת השכר".

שר האוצר שהציג אתמול את תקציב המדינה בפני הבית אמר כי הפחתה בהוצאה הממשלתית בהיקף של כ־400 מיליון ש"ח. הוא קרא לשמירה על יעדי התקציב ולביצוע החלטות הממשלה במיקשה אחת כדי למנוע כישלון.

נסים הודה כי אמון הציבור ביכולת הממשלה לטפל בבעיות היסוד של המשק הולך ונפגע. אך הוא רואה בתוכנית הכלכלית סיכוי נפתח לשיקום האמון. „המשק עומד כיום בפרשת דרכים קריטית. הוא חשוף לסכנת כרסום חמורה עקב דרישות לתקציבים ומצד עליית יתר של השכר".

שר האוצר שהביא אתמול את הצעת תקציב המדינה בסך 40 מיליארד ש"ח ניצל את המעמד לפרט את עיקרי המדיניות הכלכלית. הוא גילה, כי העול על הציבור יוכבד: תקציב הסובסידיות יקוצץ בכ־240 מיליון ש"ח ושיעורי ההתייקרויות יהיו: תחבורה ציבורית — 40 אחוז, מים 30 אחוז, לחם 25 אחוז חלב 5 אחוז. נסים צופה פיטורים ופיטורים של כאלף משרות בממשלה ואלף וחמש מאות משרות ברשויות המקומיות. על ההורים יוטל עול מימון והוצאות החינוך עם הטלת אגרות חינוך מיוחדות.

ח"כ יאיר צבן שפתח את הדיון אמר: „נסים יורים לעשירון העליון מיליארד ש"ח ויצעיד את ישראל להינות אי השוויון. חז"ל הורונו לא לסמוך על ניסים ואנו נקיים את דבריהם".

צבן שיגר שאלה לעבר ספסלי מפלגת העבודה: האם תצביעו בעד תקציב שרומס את כל העקרונות הכלכליים והחברתיים שנשבעתם להם אמונים? הוא הביא נתונים כמומחים של הביטוח הלאומי לפיהם לא תביא הרפורמה במס אף פרוטה נוספת למשפחות שהכנסתן בינונית ולמשפחות שלהן ילדים אף יוטל עליהם נטל כבד נוסף בדמות אגרת החינוך. בהתבססו על נתונים אלה האשים טען ח"כ צבן כי מדיניות נסים תצעיד את ישראל לפיסגת אי השוויון בעולם המערבי. „אתם מחוללים בתקציב הזה מהפכת־נגד מסוכנת מאין כמותה בכל שיטת הביטוח הלאומי בארץ, שנבנתה במשך עשרות בשנים. אתם מקטינים את חלקו של המעביד בתקבולים מ־10.4 אחוזים ל־3.2 אחוזים ואת חלקו של העובד אתם מעלים מ־3.8 אחוזים ל־5.4 אחוזים (ובסה"כ — הקטנה מ־14.2 אחוזים ל־8.6 אחוזים). וביד השניה, אתם מזרימים 210 מיליון ש"ח ל־40 אלף מנהלים במשק. זה מה שבוער לכם בעצמות אחרי פרשת יפת, בל"ל וכל השאר?" — אמר ח"כ צבן.

תוכניתה של מפ"ם

יאיר צבן גולל לפני הכנסת את תוכנית מפ"ם לחידוש הצמיחה במשק, שבראשיתה בהשקעות בתחום התשתית התחבורתית והתקשורתית ובמפעל נרחב לפיתוח הנגב, שבבסיסו המסילה לאילת, ונמל תעלה באילת. את ההון למימון פרוייקטים אלה מציעה מפ"ם לגייס בחלקו ממקורות פנים — במקום הטבות מס לעשירים — ובחלקו ממקורות חוץ זמינים.

גם ארידור תוקף האגרה

שר האוצר לשעבר יורם ארידור ניצל את זמן נאומו לניגוח תנועת העבודה, על מפעליה הכושלים הגוררים תביעות בלתי נדלות. ארידור גם תקף את שר החינוך נבון ומזכ"ל ההסתדרות, שבשל שגיאות שעשו „יוטל בישראל מס גולגולת משונה על ילדים, המקבלים חינוך הקרוי חינם."

אניות מלחמה אמריקניות מתקרבות והחוטפים מאיימים: נרצח בני ערובה

שולץ: קיימים קשרים הדוקים בין החוטפים לאיראן ■ בון שלחה דיפלומט לטהראן

ביירות. — בעוד אוניות מלחמה אמריקניות מתמרנות באגן המזרחי של הים התיכון, הזהירה קבוצת מחתרת בביירות, כי תוציא להורג ארבעה בני־ערובה זרים — בכללם שלושה פרופסורים אמריקניים — אם תנסה ארה"ב לפעול נגדם בכוח.

פקיד אמריקני בכיר, שביקש לשמור על עילום־שמו, אמר אמש בתגובה על כך, כי ארה"ב רואה בחוטפים את האחראים לשלומם של בני־הערובה שבידיהם. „אנו קוראים לשיחרורם המיידי של כל בני־הערובה ואין אנו מוכנים להכנס לדיון בהשערות על דרך־הפעולה שעשוייה ארה"ב או אינה עשוייה ללכת בה," אמר הפקיד.

שולץ: איראן מעורבת

שר החוץ האמריקני, ג'ורג' שולץ, אמר אתמול, כי יש קשרים הדוקים בין איראן לבין קבוצת החוטפים, והוא קרא לממשלות אחרות לא לעשות ויתורים לחוטפים בלבנון.

שולץ אמר, כי וושינגטון תמשיך להפעיל לחץ חזק על גרמניה המערבית למען הסגרתו של הלבנוני מוחמד עלי חמאדי, החשוד בחטיפת מטוס אמריקני לביירות ובהריגת צוללן של חיל הים האמריקני.

קבוצה בעלת שם בלתי־ידוע עד כה, „ג'יהאד איסלאמי לשחרור פלשתין", טענה ביום ד' לאחריות לחטיפת שלושת הפרופסורים האמריקניים ופרופסור הודי, ואיימה להרוג אותם, אם תהיה התקפה מצד ארה"ב.

כוח־המשימה האמריקני

ארה"ב קירבה לחוף הלבנוני כוח־משימה בראשות נושאת המטוסים הגרעינית הענקית „נימיץ", כדי לעקוב מקרוב אחר המצב בלבנון, אמרו דוברים של הפנטאגון. הם הוסיפו, כי גם נושאת המטוסים „ג'ון קנדי" נמצאת בים התיכון, ונושאת מטוסים שלישית, „קיטי הוק", הצטוותה להפליג מהפיליפינים לצפון הים הערבי.

היכן וייט?

משרד החוץ הבריטי הודיע אתמול, כי עדיין אין לו אישור ממקור בלתי־תלוי לשלומו של שליח הכנסיה האנגליקנית, טרי וייט. אשתו, פרנסיס וייט, אמרה אתמול, כי היא מודאגת מאד עקב היעדרותו הממושכת של בעלה, שלא חזר למלונו במערב־ביירות המוסלמית למן ה־20 בינואר.

כתבים מסרו אתמול, כי לדברי שירותי הבטחון באיזור בעלבק, הנמצא בשליטת סוריה, נראה וייט פעמיים באיזור זה, שבו יש לתנועת חיזבאללה השיעית הפרו־איראנית מספר מאחזים.

שליח גרמני לטהראן

גרמניה המערבית שלחה אתמול שליח מיוחד לטהראן, כדי לשאת ולתת על שיחרורם של שני המערב־גרמנים, המוחזקים כבני־ערובה בידי חוטפיהם בלבנון.

(ע"ר, ע"צ ואיי.פי.)

הפרופסור האמריקני רוברט פולהיל, אחד מארבעת הפרופסורים שנחטפו השבוע בביירות, צולם בידי חוטפיו ניצב מול כלי־ירייה המכוונים לראשו. החוטפים הפיצו את התצלום כדי להמחיש את איומם, כי יוציאו את החטופים להורג אם תנסה ארה"ב לפעול נגדם בכוח הנשק. (צילום: איי.פי.)

חברה של חשוגי פושטת רגל

לוס־אנג'לס. — „טריאד אמריקה", חברת האחזקות להשקעות של איל־הכספים הסעודי עדנאן חשוגי, הגישה בקשה לפשיטת־רגל — מסר אתמול מזכיר בית־המשפט בלוס־אנג'לס.

נגד „טריאד אמריקה", שמושב בסולט־לייק סיטי, הגישו נושים תביעות על יותר מ־150 מיליון דולר, אולם עד לא מכבר העריכו, כי לחברה רכוש העולה על 300 מיליון דולר.

הפנטגון: 65 אלף נהרגו ונפצעו בקרבות על בצרה

וושינגטון. — כ־45,000 חיילים איראניים ו־20,000 עיראקים נהרגו או נפצעו מסביב לעיר העיראקית בצרה מאז ה־24 בדצמבר, אך המלחמה במפרץ נקלעה למעשה למבוי סתום — מסר ביום חמישי משרד ההגנה האמריקני. הדובר בוב סימס מסר לעתונאים, כי „האבידות העיראקיות, שהן עצומות בהתחשב בגודל האוכלוסיה, עם זאת נמוכות בהרבה מהאבידות האיראניות". הוא אמר כי קרבות עזים נמשכים מסביב לעיר שבדרום עיראק, וכי כוחות איראניים מחזיקים כ־8 קמ"ר של טריטוריה עיראקית, במרחק של כ־10 ק"מ ממזרח לבצרה, אותו שטח בו החזיקו לפני שבוע. (ע"ר)

אסאד מנע שיתוף ערפאת

כווית.— נשיא סוריה, חאפז אסאד, מנע אתמול את שיתופו של מנהיג אש"ף, יאסר ערפאת, בשיחות בין־ערביות בדרג הגבוה ביותר, שנערכו בשולי ועידת הפיסגה המוסלמית בכוויית.

בכך הכשיל אסאד את מאמצי כוויית לכנס בצר הוועידה האיסלאמית ועידת־פיסגה ערבית מאולתרת, שמטרתה העיקרית נועדה להיות דיון בדרכים לסיום מלחמת המיפרץ בין עיראק לאיראן.

מקורות דיפלומטיים ערביים מסרו, כי האמיר של כוויית כינס ועידת פיסגה ערבית זוטא, בהשתתפות אסאד, פאהד מלך סעודיה, חוסיין מלך ירדן ונשיא אלג'יריה, בן־ג'דיד. ועידה זו עשתה הכנות לכינוס ועידת פיסגה ערבית רחבה יותר של 14 ראשי מדינות, בהשתתפות ערפאת.

אסאר, בשמעו כי גם ערפאת מוזמן לוועידה נרחבת זו, הודיע מייד, כי אם ישתתף בה, ייעדר ממנה הוא עצמו. עמדת אסאד הכריעה את הכף נגד כינוסה של הוועידה הערבית הנרחבת. (איי.פי)

ועידת הפיסגה האיסלאמית ננעלה בקריאה לוועידה בי"ל למזה"ת ולסיום מלחמת המפרץ

הוועידה מגנה את בריה"מ על המשך הכיבוש באפגניסטאן ואת ארה"ב על שהתקיפה את לוב

כווית.— ועידת הפיסגה המוסלמית ה־5 ננעלה אתמול בכוויית בקריאה לכנס בקרוב ועידה בין־לאומית בחסות האו"ם, כדי לנסות לקדם את תהליך השלום במזה"ת.

הקריאה כלולה בהודעת סיכום, שפורסמה ע"י הוועידה בתום דיוניה. בהודעה נאמר, כי הוועידה הבין־לאומית המוצעת צריכה להתקיים בהשתתפות כל הצדדים הנוגעים בדבר, לרבות אש"ף, על בסיס שיוויוני ובתוספת החברות הקבועות במועצת הבטחון, כדי להשיג הסדר צודק ובר־קיימא לשאלה הפלשתינית ולסכסוך במזה"ת.

גינויים לארה"ב

ההודעה מדגישה, עם זאת, כי החלטת מועצת הבטחון 242 לא תוכל להוות בסיס מספיק להסדר הבעיה הפלשתינית. "השלום במזה"ת לא יוכל להתבסס אלא על פינוי מלא וללא תנאי של האוייב הישראלי מכל האדמות הערביות והפלשתיניות הכבושות", נאמר בהודעת הסיכום.

הוועידה קוראת גם להקמת ועדה מכינה, שתקל על עריכת הוועידה הבין־לאומית.

להלן מגנה ההודעה את ארה"ב על המשך הסיוע ל"אוייב הציוני", וקוראת לכל המדינות המוסלמיות לא לכונן יחסים כלשהם, במישרין או בעקיפין, עם ישראל. ההודעה מותחת ביקורת גם על הברית האסטרטגית בין ארה"ב לבין ישראל, ומציינת, כי הברית הזאת תורמת להתגברות המתיחויות באזור.

ביקורת על מצרים

להלן כוללת ההודעה ביקורת מרומזת כלפי מצרים, אשר השתתפה בוועידה המוסלמית זו הפעם הראשונה מאז נחתם חוזה השלום בינה לבין ישראל, בשנת 1979. הביקורת המרומזת כלולה בסעיף, הקורא לכל המדינות המוסלמיות לציית לעיקרון של הימנעות מכל צורה, של יחסים עם ישראל, ישירה או עקיפה. עם זאת, נמנעה הוועידה מגינוי ישיר של מצרים.

תחת זאת, אישרה הוועידה סעיף, המגנה מספר מדינות מוסלמיות על אשר הסכימו לחדש את היחסים הדיפלומטיים עם ישראל. מאחר שלמצרים לא היו מעולם יחסים עם ישראל לפני חתימת חוזה השלום, הרי שסעיף זה אינו מכוון נגדה, אלא נגד כמה מדינות אפריקניות, אשר ניתקו את יחסיהן עם ישראל לאחר מלחמת יום הכיפורים וחידשו אותם.

הודעת הסיכום של הוועידה מגדירה את הציונות כצורה של גזענות, בהתאם להחלטת העצרת הכללית משנת 1975.

מלחמת המפרץ

הוועידה קוראת גם ליישוב מלחמת איראן־עיראק בדרכי שלום ולנסיגת הכוחות הלוחמים לגבולותיהם, אך איראן דחתה החלטה זו מכל וכל.

הוועידה אישרה גם החלטה חריפה בגנות הטרור, והביעה תמיכה בהצעה סורית לפתוח בהכנות לוועידה בין־לאומית, כדי להגדיר את מובן המונח "טרור". [illegible] קראה לשים קץ ל"מלחמת [illegible]" בלבנון.

גינוי גם לבריה"מ

בסעיף אחר מגנה ההודעה [illegible] כיבוש אפגניסטאן בידי [illegible] המועצות וקובעת, כי המשך [illegible] הוא אבן נגף על דרך שיפור [illegible] בין המדינות הערביות [illegible] מוסקווה.

ארה"ב גונתה גם בשל התקפ[illegible] האווירית שערכה על לוב, והוועידה דורשת מוושינגטון לשלם [illegible] פיצויים על הנזקים שנגרמו לה.

תגובת איראן

איראן דחתה אתמול [illegible] החלטת הוועידה בקשר למלחמה בעיראק. עתון איראני מתח אתמול ביקורת על מה שהגדיר [illegible] עמדתה של סוריה כלפי [illegible] העתון "הרפובליקה האיסלאמית" כותב, כי למרות [illegible] יעלה בידה של דמשק להחזיק [illegible] הנשיא מובארק מעל [illegible] וישראל.

עתון כוויתי כתב [illegible] לעומת זאת, כי מדינות ערב [illegible] החרימו את מצרים על [illegible] שלום עם ישראל, יישבו [illegible] יחדשו את היחסים עם [illegible] ויאפשרו לה להתחמש [illegible] כדי לסייע בפתרון הסכסוכים [illegible] (ערה, ע"צ, [illegible])

דרגת אלוף לראש מה"ד החדש בצל מחלוקת בין רבין לרמטכ"ל

מאת אבי בנידה, כתבנו הצבאי

תת־אלוף דורון רובין מתמנה הבוקר לתפקיד ראש מה"ד במטה הכללי של צה"ל ומועלה לדרגת אלוף.

תת־אלוף דורון רובין בא במקומו של האלוף יצחק מרדכי שנתמנה לפני כחצי שנה לתפקיד אלוף פיקוד הדרום. מאז שימש תת־אלוף יצחק רובין כממלא־מקום ראש מה"ד.

כתבנו הצבאי מציין כי שר הבטחון יצחק רבין עיכב עד אתמול את אישורו למתן דרגת אלוף לתפקיד ראש מה"ד. שר הבטחון כמו אחרים במערכת הבטחון ובצה"ל סבר, כי לאחר הקמת מיפקדת חילות השדה שנגסה בסמכויות רבות של מה"ד יש להסתפק בקצין בדרגת תת־אלוף, כדי לעמוד בראש מחלקה זו. מפח"ש אחראית כיום על כל בסיסי ההדרכה והאימונים של צה"ל שהיו בעבר באחריות מה"ד. למרות החלטתו זו של שר הבטחון, עמד הרמטכ"ל רב־אלוף משה לוי על דעתו כי יש למנות אלוף לתפקיד ראש מה"ד.

לכתבנו הצבאי נודע כי יצחק רבין ממשיך להחזיק בדיעה כי אין צורך בדרגת אלוף לתפקיד זה, אולם הוא "שוכנע" ע"י הרמטכ"ל ביום רביעי האחרון למנות את רובין ולהעלותו בדרגה.

מיכה אפרתי התפטר מכל תפקידיו

מאת י. גלילי
כתב "על המשמר"

מיכה אפרתי, חבר מזכירות המרכז החקלאי ויו"ר האגף המשקי של המרכז, התפטר מתפקידו במרכז החקלאי.

את הודעת התפטרותו שיגר מיכה אפרתי במכתב למזכירות התק"ם. העתק מהמכתב שיגר גם למזכירות המרכז החקלאי.

כזכור, התפטר מיכה אפרתי מתפקידו כדירקטוריון של בל"ל מיד לאחר פרשת פת.

איראן: אנו מתקדמים

באוריין.— איראן הודיעה אתמול, כי כוחותיה השיגו התקדמות נוספת בתוך שטח עיראק, באיזור באצרה, ואילו בגדאד הודיעה על התקפות־אוויר שערכו מטוסיה על מסוף הנפט האיראני בבנדאר א־משהור.

רדיו טהראן הודיע, כי הכוחות האיראניים עורכים עתה התקפה בשלושה ראשים ומתקדמים לעמדות ודרשות מערבית לנהר ג'אסים, במרחק 10 ק"מ בלבד מן העיר באצרה. לדברי ההודעה, ממשיכים הכוחות האיראניים להתקדם לאורך הכביש לעבר באצרה.

לעומת זאת, נמסר בהודעות הפיקוד העליון העיראקי בבגדאד, כי 24 מטוסים עיראקיים הפציצו מתקני נפט וגז בבנדאר א־משהור, 15 ק"מ מעיר הנמל האיראנית בנדאר חומייני. לדברי ההודעה, הושמדה בהפצצה מיכלית־על שעגנה במסוף.

רדיו טהראן, טוען, כי בעקבות הקרבות האחרונים בסביבות באצרה, עלה מספר הנפגעים העיראקיים למן ראשית המיתקפה ל־44,700 איש. הרדיו האיראני אינו מפרסם נתונים על מספר הנפגעים האיראניים, אך לדברי העיראקים, עולה מספרם על 100 אלף. (ע"צ, ע"ר)

● רב־חובל בכיר, חיים הררי, מונה על־ידי ראש מינהל הספנות והנמלים במשרד התחבורה לשמש כחוקר לבדיקת השריפה שפרצה באונייה "הדר" בטריאסט.

● מצרים חידשה אתמול את קריאתה לדו־שיח בין ארה"ב לאש"ף, בעקבות השיחות שניהל המנהיג הדרום־אפריקני השחור אוליבר טאמבו עם פקידים אמריקניים בוושינגטון.

שרון "משבח": בתקופת כהונתו של פרס התרחבו ההתנחלויות

מאת רפי גאון,
כתב "על המשמר"

"אני רוצה לשבח את שמעון פרס אשר בשנתיים של כהונתו כראש ממשלה נוספו ביהודה ושומרון, עשרים אלף איש על ידי הרחבת היישובים הקיימים". אמר־התבדה אתמול שר התעשייה והמסחר אריאל שרון, שביקר בממשל הצבאי בעזה ובישובים ברצועה.

שרון אמר, כי בשל חוסר כספים אין צורך לבנות את הישובים מהמסד עד הטפחות, אלא יש להתחיל עם מעט מתיישבים בכל נקודה.

לדבריו אין בסיס להצהרות כאילו ההתיישבות נפסקה. הוא לעג להצהרותיו של פרס בחו"ל, ואמר: "ההצעות והמגעים השונים על ועידה בינ"ל לא הובאו מעולם לידיעת הממשלה והקבינט, ואין טעם להתייחס להצהרות הנאמרות פה ושם".

כתמיד מצא שרון הזדמנות לנגח את העיתונות. כאשר נתבקש להגיב לידיעה שהתפרסמה כאילו נפגש עם ריפעת אסאד, אחיו של נשיא סוריה השיב: "אתם בעצמכם מפרסמים ידיעות שהן לא מדוייקות. זה קורה. לאז גם את הידיעה הזאת אפשר להכניס לקריטריון הזה. "הוא גם סיפר כי בצפון הרצועה יקום כפר דייגים ושמו "דוגית". הוא הוסיף בחיוך: "הם ידוגו המון דגים ויצטרכו הרבה עיתונים."

הוריד 225 ק"ג ועוד נותר "משהו"

שיקאגו.— רון האי, אמריקני "כבד" ביותר, שכבר הוריד 225 מ־387 ק"ג החליט להמשיך ב־12 שעות של תרגילים והתעמלות ביום, ולשם כך קבע את משכנו העיקרי במכון לתרבות הגוף.

לפני שנתיים שקל רון, בן 34, 387 ק"ג ולא היה מסוגל לצעוד או להיכנס למכונית. במשך שלוש שנים לא עזב את דירת הוריו.

אולם רון, שמשקלו היה 260 ק"ג כאשר סיים את בית־הספר התיכון, עדיין איננו מרוצה. הוא הכריז, כי לא יעזוב את "מועדון הכושר צ'רלי" בשיקאגו בטרם ישיג את האידיאל שלו: 87 ק"ג לגובה של 1.80 מטר. (ע"צ) (תצלום: איי.פי.)

אנשים ואירועים

ישראל סחארוב פורש מליב"י: "תרמתי מספיק"

מאת אבי בנידה, כתבנו הצבאי

ישראל סחארוב יו"ר הקרן הציבורית למען בטחון ישראל (ליב"י) שיגר אתמול מכתב לרמטכ"ל ובו הודיע על כוונתו להתפטר מתפקידו.

ישראל סחארוב אומר במכתבו, כי המניע להתפטרות הוא "סיבות אישיות". הרמטכ"ל רב אלוף משה לוי זימן אליו לשבוע הבא את סחארוב. לכתבנו הצבאי נודע, כי החלטתו של סחארוב הינה סופית ואינו מתכוון להיענות לפניות להמשיך בתפקיד. "תרמתי מספיק שיבוא, מישהו אחר ויחדש במלאכה".

איש העסקים ישראל סחארוב, כיום בן 75 נקרא לפני כשבע שנים ע"י ראש הממשלה דאז, ויחד עם הרמטכ"ל הקודם רפאל איתן הקים את ליב"י, ועמד בראשה במשך שבע שנים.

בתקופה זו אספה הקרן עשרות מיליוני דולרים מהאזרחים ומתורמים בארץ ובעולם, עיקר הכספים נועדו לטיפול באוכלוסיית החיילים ונוער הטיפוח ("נערי רפול") אולם עם השנים הקצתה הקרן כספים גם לצרכים אחרים של צה"ל.

ביגון שובת רעב בכלא צ'יסטופול

אינה ביגון רעייתו של אסיר ציון יוסף ביגון — פונה בקריאה לכל ידידי של ביגון בישראל ובעולם, לעשות למענו ולפנות לכל הגורמים בבקשה לשחרורו המיידי.

אמש נודע לאינה כי בעלה שובת רעב בכלא צ'יסטופול. בבירור שערכה אצל מנהל המחלקה הרפואית של מינהלת המחנות ברפובליקה הטטרית אישר הלה את העובדה, כי יוסף אכן שובת רעב אך מסרב למסור פרטים נוספים.

אינה מודאגת ביותר לאור העובדה כי כבר שנה וחצי איש לא ראה את ביגון ופגישתה שהובטחה לחודש פברואר הקרוב נדחתה ללא שום הסבר. היא מבקשת להזכיר כי אסיר אחר, אנטולי מורצ'נקו, שישב עם ביגון במחנה, מת לפני זמן קצר כתוצאה משביתת רעב.

הרופא מחלק סמים לנרקומנים בשיטת הסרט הנע

100 אנשים מתים מדי שנה כתוצאה משימוש בסמים מסוכנים, אמרה ביום חמישי שרת הבריאות שושנה ארבלי אלמוזלינו, ביום עיון שהיה מוקדש להיבטים הרפואיים והחברתיים של התמכרות לסמים ולאלכוהול בישראל. יום העיון, נערך בבי"ח קפלן בחסות ע"י האיגוד הארצי לבריאות הציבור בישראל. שרת הבריאות אמרה, כי הגמילה שמעניקים לנרקומנים בבתי החולים הפסיכיאטריים, אינה גמילה והטיפול הניתן בהם לנרקומנים — איננו טיפול.

היא מתחה ביקורת חמורה על ניהול התחנה לחלוקת סמים בתחנה המרכזית בתל־אביב שבה ביקרה. היא אמרה שאיש איננו מפקח על תחנה זו, ולא ברור איזה תפקיד ממלא בה הרופא. הרופא משמש ורושם מירשמים בלי להחליף מילה עם הנזקק או להתקלף עליו.

שרת הבריאות הוסיפה, כי "מלחמת לבנון הביאה לנו אסון גדול בנושא הסמים" — היא עמדה על המימדים העצומים של הברחות הסמים החודרים לישראל מלבנון, ומכאן לכל העולם.

הסם מוברח לישראל בכמויות [illegible] והסכנה הגדולה האורבת למכורים לעצם — מחלת האיידס הקטלנית, אמרה.

"על המשמר"

המוסף לשבת

עוזי מחניימי

פיוסים קטנים

בשורות גדולות לא יצאו בינתיים מוועידת כווית ■ במקום למצוא נוסחה להפסקת המלחמה בין אירן לעיראק עבדו שם השבוע על סולחות מקומיות ■ המכנה המשותף נמצא בהתקפות על ישראל

ראשי מדינות האיסלאם התכנסו השבוע בכווית מתוך תחושה של מצוקה קשה. השנתיים האחרונות, מאז הכינוס האחרון של ראשי המדינות המוסלמיות בקזאבלנקה, היו מהשנים הקשות ביותר לעולם המוסלמי. הריב של מוסלמים במוסלמים מעולם לא היה נפוץ כל־כך כמו לאחרונה.

ערך את המוסף: אפי לנדאו

ומי ישמור עלינו בלילות?

5.11.85

17.11.85

18.1.87 — השביתה מול משרד ראש הממשלה עדיין נמשכת.

הבה מוזס

בידי ארגון נשות השוטרים נמצאים ברגע 1500 מכתבי התפטרות של שוטרים. זאת, בנוסף לכ־1200 שוטרים שכבר התפטרו בשנה האחרונה מהשירות, עקב תנאי השכר.

„פיקוד המשטרה יודע אודות המכתבים. הבאנו להם את זה. הם יודעים שכותבי המכתבים מתכוונים לכך. בפיקוד משתדלים לשכנע את הנשים שיהיו שינויים. המשטרה מאפשרת כעת יותר עבודות צדדיות, אבל תראי מה קורה. השוטרים שנמצאים כל היום ברחוב, הופכים בערב למלצרים באולמי חתונות, לעובדי בניין או למוכרי פרחים בצידי הדרכים".

דברי בתיה שלומי, יו"ר ארגון נשות השוטרים, השובתת עם חברותיה בפתח משרד ראש הממשלה.

בתיה שלומי עלתה מרחובות לירושלים לפני 11 יום. אחת־עשרה נשות שוטרים נוספות הצטרפו אליה. הן יושבות יחד באוהל קטן שהוקם מול לשכת ראש הממשלה. הסופות, הקור והגשמים שירדו השבוע לא הרתיעו אותן.

ביום האחד־עשר לשביתתן פגשתי כמה מהן מתחממות בשמש על המדרגות המובילות לאוהל. ליד המדרגות, בפתחו של הגן הסמוך, שלט לזכרו של אמיל גרינצווייג ז"ל. על המדרכה שלפני האוהל מחסומי משטרה ולידם כרזות האומרות „עם משכורת אזרחית לא גומרים את החודש ועם משכורת משטרתית לא מתחילים את החודש".

על המדרגות מונחות שמיכות צבאיות להקלת השינה המשותפת ומספר עיתונים יומיים. בפתחו של האוהל בלון גז גדול, ובפנים כחיילים בשורה, מיטות צבאיות צמודות זו לזו, מזרונים צבאיים ועליהם שמיכות. בצד שולחן קטן, טלוויזיה ואגרטל פרחים.

„את רואה את הפרחים האלה, הביאה אותם קבוצת שוטרות שבאה לעודד אותנו. ביד כל אחת שם היה פרח. דמעות זלגו לנו מהעיניים. ברגעי המשבר שלנו אמרנו, אם הפרחים עוד מחזיקים מעמד, אז גם אנחנו יכולות". ליד הפתח שני תנורי גז. השובתות מוכנות להיאבק עם שר האוצר אך לא עם הקור הירושלמי העז. „זה יותר מדי בשבילנו", הן אומרות.

„התכבדי בתפוז", הן מציעות. עד אתמול לא בא אוכל לפיהן עקב שביתת הרעב. השביתה גרמה להתמוטטותן של שתיים מהנשים, בתיה שלומי ועמליה שחר. „אתמול", אומרת בתיה, „לאחר שיחה עם המפכ"ל שניסה לשכנע אותנו כי ראוי שנשוב הביתה, החלטנו להפסיק את שביתת הרעב ולהמשיך בשביתת־שבת. יש לנו אמון מלא בפיקוד המשטרה אבל יש לנו ניסיון עם האוצר". הן אומנם הפסיקו את שביתת הרעב, אך עד לשעות הצהריים היו לחמניה ותפוז המזון היחיד שבא לפיהן לאחר עשרה ימים.

מכתב משר המשטרה

בתיה שלומי, יו"ר ארגון נשות השוטרים, אומרת: „כשקראנו להפגנה, חשבנו שיבואו יותר נשים להזדהות אתנו. את הילדים — ולכמה מאיתנו יש ארבעה ילדים קטנים בבית — השארנו לטיפולם של הבעלים השוטרים. לאחר שהם מסתובבים בסיורים הם חוזרים לטפל בהם. אם היינו יודעות שכך יהיה, אולי היינו חושבות פעמיים. בכל זאת, אחרי שהשביתה פורסמה בכלי התקשורת, אנשים לקחו יוזמה. נשות קצינים בכירים התחילו לארגן קבוצות שעולות אלינו לירושלים להביע תמיכה. מיום חמישי שעבר (לפני שבוע) התחילו להגיע גם שוטרים וקצינים במדים מכל קצות הארץ. זה עזר לנו לצאת מהדיכאון. החלטנו שאנחנו לוקחות את עצמנו בידיים וממשיכות".

אל האוהל מגיע נהגו של שר המשטרה. מה הוא רוצה עכשיו? הן שואלות, הרי השר היה כאן קודם. בידיו של הנהג מכתב המופנה אל משמרת המחאה. „אנחנו לא משמרת", מתמרמרת בתיה. „תגיד לשר, אנחנו ארגון, אנחנו עמותה רשומה, ועליהם להכיר בנו אם ירצו ואם לא".

במכתב הכתוב בכתב־ידו של השר חיים ברלב נאמר: „בהמשך לשיחתנו הבוקר, באתי בדברים עם שר האוצר, המזמינכם להיפגש עמו ביום ו' 6.2.87 בלשכתו בירושלים. פגישה מוקדמת יותר איננה מסתדרת בגלל לוח הזמנים הצפוף, הנובע מהדיון על התקציב. אני חוזר ומציע כי לאור זאת תפסיקו את משמרת המחאה. זאת, משום שלהערכתי את האפקט השגתן כבר, והמשך השביתה לא יוסיף. אנא, שקלו הצעתי בכובד ראש".

השובתות מסבירות כי רק בערב יוכלו לדון בבקשה, אך להערכתן היא תידחה. בצד הן אומרות „עכשיו הם מוכנים לדבר איתנו. בפגישה הקודמת יצא נציג האוצר, יורם שחל, מהדיון, ולא הסכים לדבר איתנו כיוון שאין הם מכירים בנו כגוף מייצג".

בידי השובתות מסמך מהחודש האחרון ובו מסקנות־ביניים של הוועדה המשותפת לוועדת הכספים ולוועדת הפנים ואיכות הסביבה. בין היתר נאמר שם, כי „הוועדה ממליצה לתת בידי המפכ"ל סמכויות זהות לאלו של הרמטכ"ל בכל הקשור לסיווג מקצועות, רמת פעילות, הגדרות תפקיד ותמריץ. הוועדה דורשת להתאים את כל התוספות שניתנות עד היום לצה"ל ולממשן ככלל תוספות שדה ותמריצים, בהתאמה. וזאת החל מ־1.1.87".

הן גם מגישות את מכתבו של יו"ר הוועדה, ח"כ ז'אק אמיר, מה־19.1.87, בו הוא חוזר על מסקנות־הביניים בעניין השוואת שכרם של השוטרים ומוסיף: „גם שר המשטרה והמפכ"ל הביעו את אכזבתם מהמדיניות הנוקשה הנקוטה בידי אנשי האוצר, שאינם מוכנים להבין ולבצע את מדיניות הממשלה כלשונה וכרוחה ובכך למנוע פגיעה בנפש נשות השוטרים ובלשון החוק (מחסור בשוטרים ברחובותינו)".

המים והטלפון נותקו

בינתיים, על המדרגות, אומרת אורה יהלום, אם לארבעה, אשת רס"ר המשרת כבר 17 שנה במשטרה בתפקיד סיור: „עד יום ששי הבא הם רוצים שנחכה. לי הרי אתמול ניתקו כבר את הטלפון, ואני בכיתי כמו ילדה קטנה. טלפון זה כל מה שנשאר לי. אנחנו לא הולכים לבילויים, לא קונים בגדים, לא שולחים את הילדים לחוגים. מכרנו מכונית שקיבלנו בירושה כדי לכסות אוברדרפט בבנק, ולפני חודש ניתקו לי כבר את המים כי לא שילמתי. אז איך אני אחכה עד יום שישי הבא?"

לדברי אורה, עקרת־בית, מרוויח בעלה 850 ש"ח לחודש. למשיכת־יתר של 1600 ש"ח סירב הבנק לאשר להם משיכות נוספות. בעלה ניגש לקצינת הרווחה וביקש הלוואה. ההלוואה לא אושרה לו מכיוון שלקח כבר שתי הלוואות ועדיין לא סיים לשלם עבורן.

חברים הציעו לו לפנות לבנק אחר, שם קיבל הלוואה בסך 3000 ש"ח שהוצאה על כיסוי חובות קודמים. „אנשים ממש דפקו לי על הדלת. התביישתי לצאת מפתח הבית", היא אומרת. משיכת היתר בבנק הראשון עדיין לא כוסתה. עכשיו יש כבר משיכת־יתר של 1000 ש"ח גם בבנק החדש.

„הכסף כולו הולך רק על מיסים וכלכלה", אומרת אורה. „ביום הראשון של החודש יורד סכום החוב מהמשכורת ונשאר אולי עם 400 ש"ח, שמהם צריך לקנות אוכל לחודש שלם".

אל השובתות מצטרף לשיחה קצין חינוך ראשי ועורך עיתון המשטרה, „מראות". הוא דואג להסביר לי כי בניגוד לשביתות האחרונות, שנעשו על גבו של הציבור, ברובו חולים וקשישים, הרי כאן נטלו השובתות את עיקר המעמסה על גבן ועל גב משפחותיהן, כדי שהציבור לא ייפגע.

בתיה שלומי מוסיפה בעצב: „לא ידע הציבור בישראל עד כמה גרוע המצב במשטרה, מה הפירוש בשטח לכך ש־1200 שוטרים פרשו ו־1500 נוספים חושבים על כך. לו היו יודעים כמה שוטרים שומרים עליהם בלילה, הם היו ממהרים ללכת לישון". ■

שתים־עשרה נשות שוטרים יושבות מול משרד ראש הממשלה ומחכות. הן מייצגות אלפי משרתי ציבור בעלים המביאים הביתה שכר חרפה, משכורת־לחם על עבודה נאמנה ■ 1200 איש עזבו בשנה האחרונה את המשטרה, רבים יותר נמצאים עם רגל אחת בחוץ. מזל שמרשים להם לעבוד בלילות במלצרים

אין שעות נוספות

בשנה האחרונה עזבו את משטרת ישראל כ־1200 שוטרים. היום משרתים במשטרה — בכל רחבי הארץ — כ־13,500 איש. [illegible] נמסרו לנו הנתונים הבאים לגבי משכורות השוטרים: שוטר מתחיל מרוויח נטו 680 ש"ח. [illegible] — 730 ש"ח. [illegible] ותק של עשר שנים — 830 ש"ח. [illegible] ותק של 15 שנה — 980 ש"ח. [illegible] 20 שנה, אקדמאי — 1060 ש"ח. [illegible] בשעות בלתי מוגדרות. [illegible] בשעות נוספות. [illegible] על 47 שעות, על שעות נוספות אין תוספת תשלום.

פיוסים קטנים

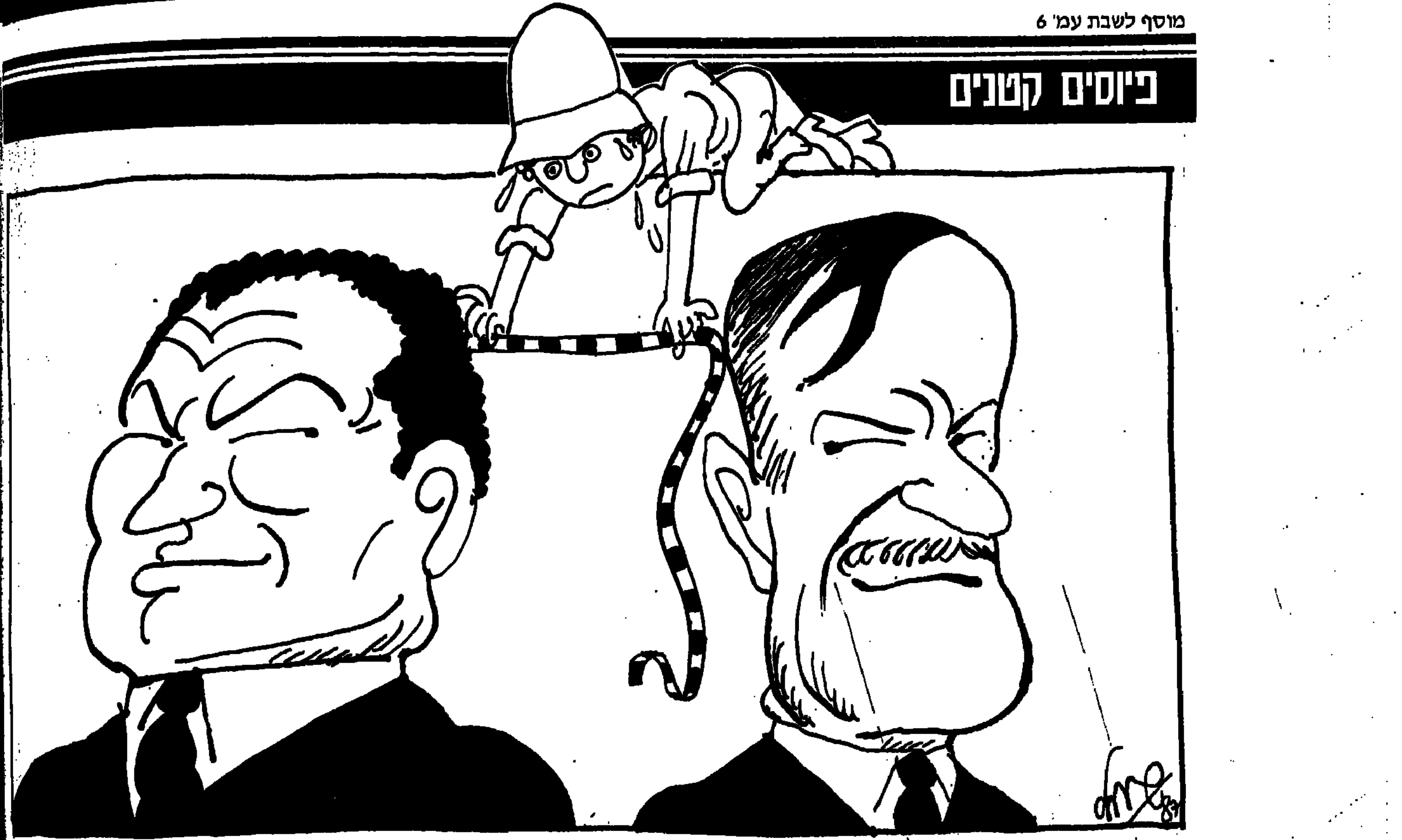

ההערכות מדברות על מיליון מוסלמים שנהרגו איש בידי רעהו במלחמה בין עיראק לאיראן, שנכנסה לשנתה השביעית. בביירות, השיעים של „אמל" טובחים בסונים של הפלשתינים, והעולם המוסלמי עומד חסר אונים, אם לא אדיש נוכח הטרגדיה. נוסף לכך, הקיטוב בעולם המוסלמי הערבי גם הוא חסר תקדים: הסורים יריבים לעיראקים, המצרים ללובים, הפלשתינים מסוכסכים בינם לבין עצמם, בלבנון כל ממזר מלך בין אם הוא שיעי סוני או דרוזי. „משטר קמפ דיוויד" — רוצה לומר מצרים — עוין את „השליטים מדמשק". תחושת המצוקה הקשה וההרגשה כי „הגיעו מים עד נפש" עוררה את מנהיגי העולם המוסלמי להופיע בייצוג כמעט מלא בכווית.

ובכל אופן, היו כאלה שלא הופיעו. לא הופיע שליט לוב מעמר קדאפי, אבל קשה לומר כי היעדרותו עוררה עצב בקרב מישהו ממנהיגי העולם המוסלמי. נעדרו גם האיראנים, שרבים קיוו כי יופיעו לכינוס האיסלאמי. לא הגיע המנהיג העיראקי צדאם חוסיין, עובדה שמדאיגה הרבה יותר את משתתפי הכינוס מאי הופעת האחרים. ואכן, כבר בנאום הפתיחה אמר שליט כווית, השייח ג'אבר א־צבאח, כי הנושא העיקרי של הוועידה הוא מאמץ להביא לסיומה של המלחמה בין עיראק לאיראן. לכוויתים יש סיבות טובות להיות מודאגים: האיראנים רחוקים מהם רק עשרות בודדות של קילומטרים, ותבוסה עיראקית תעמיד את הכוויתים במצב מאוד לא נעים.

אך לא רק הם מוטרדים. מדינות המפרץ הערבי כולן חוששות מאפשרות הכנעתה של עיראק. לאור אדישותן של אותן מדינות לרצח מוסלמים בידי מוסלמים בביירות, יש יסוד להניח כי לא שפיכות הדמים של מוסלמים בידי אחיהם במפרץ מדאיגה אותם אלא החשש כי הם העומדים בתור בדרכה של המהפכה האיראנית.

ההפתעה: פגישת מובארק־אסד

כך, שעה ששני הצדדים היריבים במלחמה לא מיוצגים, (האיראנים כלל לא, והעיראקים במשלחת ללא הנשיא צדאם חוסיין), לא נותר לבאי הכינוס אלא לשבח ולנאום איש איש בתורו על החשיבות של סיום המלחמה, בלי שלאיש מהם יש הצעה קונסטרוקטיבית. היחיד אולי שהעלה הצעה כזו היה דווקא מנהיג אש"ף יאסר ערפאת, אשר הציע כי המדינות המוסלמיות ישלחו במשותף יחידות צבא כדי לאכוף בכוח על האיראנים לגשת לשולחן הדיונים. ערפאת לא תמים עד כדי כך שיחשוב שהצעה כזו תתקבל. החשיבות שבהצעתו היא בעיקרון שבה: צבא ערבי מוסלמי מאוחד להשגת מטרה ערבית משותפת. אם לא יתלהבו מהצעתו לשלוח חיילים ערבים לבלום את האיראנים, אולי יקבלו הצעה עתידית שלו לשלוח צבא ערבי משותף כדי להציל את אנשיו במחנות הפליטים של לבנון.

בעודם מתקשים למצוא נוסחאות להפסקת המלחמה בין עיראק לאיראן התפנו המנהיגים המוסלמים לנצל את הישיבה המשותפת בכווית כדי לנסות ולהביא ל„סולחות" מקומיות בין מנהיגים ערביים.

ההפתעה הגדולה היתה בראש וראשונה הפגישה בין הנשיאים חוסני מובארק וחאפז אל־אסד. ההפתעה היא רק לכאורה כיוון שזה כמה שבועות היו רמזים כי השניים יפגשו בכווית. שעה ששבוע לפני הפסגה אישר הנשיא הסורי כי הוא אישית יבוא לכווית ולא ישלח, כפי שתוכנן, את סגנו, היה ברור כי זו רק שאלה של זמן עד ששני הנשיאים ייפגשו „במקרה" במעלית בית־המלון. מבחינה זו ההליכה יד ביד של שני נשיאים שלא שוחחו זה עם זה (לפחות לא בגלוי) זה שנים רבות, היתה כבר עם תחילתה של הפסגה גולת הכותרת שלה.

לשניים מניעים עמוקים לאחוז איש ביד רעהו. הנשיא אסד נמצא זה למעלה משנה במצוקה כלכלית חריפה. מצוקה זו החלישה במידה לא קטנה את המוטיבציה של הנשיא הסורי להחריף את מערכת יחסיו עם אלה שלא מקבלים את דרכו בעולם הערבי, ובראשם המנהיג המצרי, ממנסחי הסכם הכניעה של קמפ דיוויד.

כשאתה לא כל־כך גיבור בבית אינך יכול להיות „גיבור" בחוץ. הנשיא הסורי מקווה אולי לקבל סיוע כלכלי נרחב יותר ממדינות המפרץ, במקרה כזה ההליכה יד ביד עם מובארק שווה זהב.

באופן לא מפתיע לחלוטין האינטרסים של הנשיא המצרי די דומים. בעיותיו הפנימיות לא פחותות מאלה של הנשיא הסורי. גם הבעיה הכלכלית.

עם זאת, שילוב הידיים לא צריך לעורר תקוות יותר מדי גדולות בקרב המוסלמים. המרחק לחידוש היחסים הדיפלומטיים עדיין רב. קשיות העורף הידועה של הנשיא הסורי ודבקותו בתפיסה כי הסכמי קמפ דיוויד הם הסכמי כניעה, והדבקות וההתחייבות של הנשיא המצרי לאותם הסכמים אינם מותירים מקום לאופטימיות רבה. יחד עם זאת יש בעצם המפגש חשיבות רבה, בעיקר למיתון הקוטביות בעולם הערבי. זו גם הוכחה נוספת כי הנשיא הסורי הוא הריאלי ואולי המפוכח ביותר בעולם הערבי.

המכנה המשותף: התקפות על ישראל

היו, גם „סולחות" קטנות יותר. למשל, המפגש בין המלך חוסיין למנהיג אש"ף יאסר ערפאת. בין השניים מחלוקת פוליטית חריפה והם לא נפגשו מאז ביטל המלך חוסיין, בעיניים דומעות לפני שנה, את ההסכם בינו לבין ערפאת משנה קודם לכן. הפער בין חוסיין לערפאת נראה גדול מכדי ששתיית פינג'אן קפה אחד בכווית תגשר על פניו. עם זאת, המלך וערפאת למודי הניסיון התגברו כבר בעבר על פערים גדולים יותר ועל חילוקי דעות מכאיבים, כך שהכל פתוח הכל אפשרי, בפרט באווירה הנוכחית של פשרה ופיוס בעולם הערבי.

„סולחה" או מפגש בעניין אחר התקיים בין הנשיא הסורי אסד ונשיא לבנון ה„שייח" אמין ג'מייל. שני אלה אמורים היו להיפגש זה מכבר כדי לנסות בפעם המי יודע כמה למצוא איזה שהוא פתרון והסכם שיביא לרגיעה בלבנון. פגישתם היתה היחידה עד כה בסדרת הפגישות בכווית, שהיה לה היבט מעשי מיידי: זמן קצר לאחר שנפגשו הוחל בלבנון בפינוי הכוחות הפלשתינים ממע'דושה, ובו בזמן הוקל המצור השיעי על הפלשתינים בביירות. קצת קשה להאמין שניתן שם בלבנון להגיע להסכם כלשהו. ג'מייל ואסד לפחות מנסים.

מעניין לראות עד כמה קיימת התאמה בין הנסיונות הנואשים של המנהיגים המוסלמים בכווית למצוא מכנה משותף להידברות ביניהם, לבין ההתקפות על ישראל. „שפנים" כדוגמת המלך חוסיין, המוכנים לדבר עם ישראלים רק בחשכת הליל איי־שם בערבה או במלון עם באירופה „סטייל" ג'ימס בונד, הופכים, כדוגמתו, לפני אחיהם בעולם המוסלמי, לנמרים. הנה למשל קטע מנאומו של המלך חוסיין לפני המתכנסים השבוע בכווית: „אני רוצה לציין כי שחרור האדמות הפלשתיניות וירושלים מחייב בראש וראשונה הפסקת הסכסוכים הערביים והאיסלאמיים, ובראש וראשונה מלחמת עיראק איראן... איך אנו נוכל להשיג את מטרתנו, שהיא שיחרור מסגד אל־אקצא והנפת דגל האיסלאם מעל ירושלים הקדושה, כשאנו מכלים את האנרגיה והממון שלנו איש ברעהו." המארח שייח כווית ג'אבר א־צבאח, בדברי ברכתו לבאי הוועידה, לא שכח להזכיר להם כי המטרה בסופו של דבר היא „שיחרור המקומות הקדושים".

הוועידה האיסלאמית החמישית מתאפיינת ברצון עז להביא לפיוס בעולם הערבי והמוסלמי. אחרי יומיים של ועידה נראה כי המטרה העיקרית, מציאת דרכים לסיום מלחמת עיראק איראן לא הושגה. עם זאת, הרצון המשותף להביא לאחדות בעולם המוסלמי הביא לאותן „סולחות" קטנות, שאם מנהיגי ערב ימשיכו בהן הן יהפכו לפיוסים גדולים, הטומנים בחובם פוטנציאל גדול לשלום. ■

חוסיין־אסד השבוע — המטרה העיקרית: שחרור המקומות הקדושים

אבי בניהו

המועמד

דן שומרון. בתקופת כהונתו כסגן הרמטכ"ל. מציג את תוכנית העבודה הרב־שנתית של צה"ל

קו הגמר טרם נחתך, אבל בריצת המשוכות אל תפקיד הרמטכ"ל הבא ניצח כנראה דן שומרון. ארבע שנים הוא חיכה לתפקיד הזה. בכל זאת, אפשר לצפות להפתעות. אהוד ברק, כרגע בחו"ל, עוד יכול להכות מן האגף

סוף חודש ספטמבר אשתקד הודיע הרמטכ"ל, רב־אלוף משה לוי, על סבב מינויים בכירים במטה הכללי של צה"ל. המינוי העיקרי באותו סבב היה הצבתו של האלוף אמיר דרורי בתפקיד סגן הרמטכ"ל וראש אג"ם במקומו של האלוף דן שומרון.

החילופים בצמרת צה"ל גרמו לסערה ציבורית בצבא, בפוליטיקה, בתקשורת ובציבור הישראלי. רבים הביעו מחאה נוכח העובדה שאלופים בתפקידים מרכזיים מסיימים תפקיד לאחר שישה חודשים. מספר חברים בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת, ובראשם יוסי שריד, טענו כי סבב המינויים נועד כדי לדחוק את האלוף דן שומרון מעמדת הזינוק לתפקיד הרמטכ"ל ה־13 של צה"ל.

ב־1 באוקטובר פינה שומרון את התפקיד לאמיר דרורי ועבר ללשכה קטנה וצנועה במשרדי ראש הממשלה בקריה בתל־אביב. הוא נכנס לתקופת המתנה עד להכרעת שר הביטחון והממשלה באשר לרמטכ"ל הבא.

שר הביטחון יצחק רבין, נאמר בלשון המעטה, לא אהב את סבב המינויים. "ידיו רעדו כשחתם ואישר את המינויים", אמרו אז עוזריו.

באותם ימים זומן האלוף דן שומרון ללשכתו של שר הביטחון. שומרון ביקש לברר את עתידו. רבין ביקש שיישאר בצה"ל. שומרון, כמו כל אדם אחר, ראה בכך הבטחה.

השבוע זימן אליו שר הביטחון שלושה מתוך ארבעה אלופים, שנחשבו כמועמדים רשמיים לתפקיד הרמטכ"ל. השלושה, דן שומרון, אורי אור ואמיר דרורי, נפגשו עמו כל אחד בנפרד. בלשכת שר הביטחון לא מנדבים מידע באשר לתוכן הפגישה, אולם קל להניח כי שר הביטחון ביקש לחוש את מידת הזעזועים שיעבור המטה הכללי עם מינויו של הרמטכ"ל הבא בתחילת חודש אפריל. רבין לא רוצה זעזועים.

רבים מביעים תמיהה על כך שרבין לא זימן אליו את האלוף אהוד ברק, הנחשב למתמודד העיקרי של דן שומרון על תפקיד הרמטכ"ל. אולם הסיבה פשוטה. אהוד ברק נמצא בימים אלו בחו"ל.

בחודשים האחרונים נראה כי מתוך ארבעת המועמדים לתפקיד צומצמה האפשרות לשניים בלבד: דן שומרון או אהוד ברק.

בשבוע האחרון מספרים בצה"ל ובמערכת הביטחון, כי אצל יצחק רבין גמלה ההחלטה למנות לתפקיד את דן שומרון. רבין, בהופעות פומביות, גם בשבוע האחרון, מכחיש בתקיפות כי כבר עשה החלטה בעניין. "אני לא דן בכך, וכשאחליט אודיע", אמר. כמוהו אומרים גם אנשיו. אולם, כאמור, רוב הגורמים המקורבים, בצבא ובפוליטיקה, מהמרים על שומרון, האיש שניתן לומר עליו כי הוא ממתין לתפקיד כבר ארבע שנים.

האלוף דן שומרון היה מועמד בכיר לתפקיד הרמטכ"ל יחד עם משה לוי ויאנוש בן־גל כבר בסיבוב הקודם. שר הביטחון דאז, משה ארנס, בחר במשה לוי, אך הצליח לשכנע את שומרון להישאר בצה"ל ולקבל את הפיקוד על מפקדת חילות השדה החדשה. שומרון נשאר, יאנוש פרש.

בינתיים פועל שר הביטחון כדי להבטיח את מינוי המועמד, שאותו יציג בפני הממשלה ויבקש את אישורה. בליכוד אמרו השבוע כי יש להם מה לומר. אבל הם יתמכו בדן שומרון. במערך אין בעיה. שומרון נחשב תמיד כמקורב למפלגת העבודה.

תהילה בין־לאומית

דן שומרון, בן 50, הוא בן קיבוץ אשדות־יעקב שבעמק־הירדן. את שירותו הסדיר עשה ביחידת צנחנים ולאחר תקופה נוספת בקיבוץ חזר לצבא הקבע לתפקידי פיקוד במערך חיל הרגלים. בשנות ה־70 עבר הסבה לשריון ועמד בראש חטיבת טנקים במלחמת יום־הכיפורים. במחצית שנות ה־70 חזר האלוף דן שומרון למערך החי"ר בתפקיד קצין חי"ר וצנחנים ראשי. באותה תקופה, בעת שעמד בראש כוח המשימה שעליו הוטל לשחרר את בני הערובה מאנטבה, קנה לו תת־אלוף (ראז) דן שומרון תהילה בין־לאומית. הקצין הישראלי, הצבר, הקיבוצניק, יצא מן האלמוניות כגיבור המלחמה נגד הטרור. זמן קצר אחר־כך לקח עליו את הפיקוד על אוגדת שריון עד שקיבל דרגת אלוף. בתשע השנים האחרונות כיהן דן שומרון בדרגת אלוף בתפקידים הבאים: אלוף פיקוד הדרום, ראש מפקדת חילות השדה וסגן הרמטכ"ל. כשהוא משלב בין התפקידים תקופת לימודים בארצות־הברית.

בשנים האחרונות, בעת שעשה בלשכת סגן הרמטכ"ל, עסק האלוף דן שומרון בתכנית העבודה הרב־שנתית של צה"ל. הצבא, נאנק תחת עול הקיצוץ, החליט על תכנית חומש לאימוני הצבא. תומכי שומרון אומרים: "מי שהכין את התכנית הרב־שנתית, כדאי שיתנתן לו האפשרות להוציא אותה אל הפועל".

היחסים בין הרמטכ"ל, רב־אלוף משה לוי, לבין האלוף דן שומרון, נחשבים לכל היותר לקורקטיים. בין השניים לא צמחה כימיה ויש סיפורים רבים על חיכוכים ביניהם. על־פי הנוהג נשאל כל רמטכ"ל על־ידי שר הביטחון את מי שהיה חפץ לראות כיורשו. ממקרה זה קל להמר כי לוי לא ימליץ על שומרון. אולם ההיסטוריה מלמדת כי בדרך־כלל אין מועמד של רמטכ"ל נבחר לבסוף ליורש.

בכל מקרה, מינויו של שומרון לרמטכ"ל, כמו מינוי של מישהו אחר לתפקיד, יגרור אחריו בהכרח סבב מינויים נוסף בצמרת צה"ל בחודשים אפריל־מאי.

סגן הרמטכ"ל היום, אמיר דרורי, אמר לפני מספר חודשים כי לא יכהן יום אחד תחת דן שומרון. בלחצם של רבין והרמטכ"ל חזר בו דרורי מהכרזה זו. אולם יודעי דבר טוענים כי אם ימונה שומרון יפרוש דרורי מצה"ל. גם עתידם בצה"ל של אהוד ברק ושל אורי אור אינו ברור. עם זאת, גם אם ימונה אהוד ברק, קיים סיכון לזעזועים בצמרת צה"ל. במערכת הביטחון מודעים לכך וטוענים כי כל מינוי רמטכ"ל יביא בהכרח לסבב מינויים, שאינו רצוי עתה לצה"ל.

אם אכן ימונה שומרון לתפקיד, לא צפוי לצה"ל מהפך מיוחד. שומרון רוצה לראות צבא קטן, יעיל, איכותי ומתוחכם. הוא ישים דגש רב על פיתוח טכנולוגיות ואמצעי לחימה. לפרוייקט ה"לביא" צפויה תקופה קשה. שומרון התבטא מספר פעמים בחריפות נגד ייצור המטוס.

עם מינויו האפשרי יחזיר כנראה שומרון לשירות מילואים את אל"מ אלי גבע ואת אל"מ עמנואל ואלד. בעבר, בהרצאה בפני סטודנטים בבאר־שבע, הוא אמר כי יש להחזיר את גבע למילואים. אולם הרמטכ"ל התנגד לכך.

למרות כל הנאמר יש לחזור ולהזכיר כי שר הביטחון טרם הודיע פומבית על החלטתו. דן שומרון, אם כך, הוא עדיין בגדר מועמד [illegible] לתפקיד הרמטכ"ל ה־13.

במפלגת העבודה מחכים לברק

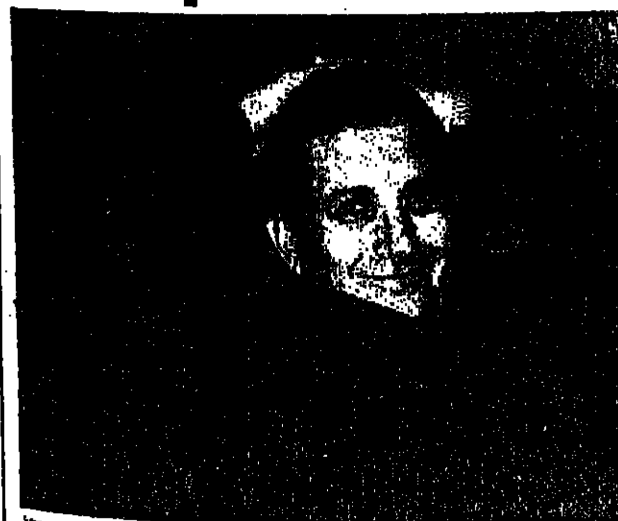
צילום: הרצל [illegible]

בן 44, לאחר שלושה תפקידים בכירים בדרגת אלוף, מצא עצמו האלוף אהוד ברק מתמודד מול האלוף דן שומרון על תפקיד הרמטכ"ל הבא של צה"ל.

בשנה האחרונה כתבו פרשנים וכתבים על הצורך להצעיר את המטה הכללי ולדלג על דור אחד ברמטכ"לות. הכוונה היתה לאהוד ברק. טענו כי מקדנציה לקדנציה מוצא צה"ל את עצמו עם רמטכ"ל מבוגר יותר. אולם, לא מעטים בצה"ל, במערכת הביטחון ובקרב הפוליטיקאים רצו לראותו בתפקיד הרמטכ"ל. במיוחד אהבו אותו שרים וחברי־כנסת. מי לא זוכר את ההערצה שהקיפה אותו ביום שלאחר הופעתו המרשימה ב"מוקד", כראש אגף המודיעין, בעת שהשמיע ברשמקול פרטי שיחה בין מחבלים בעניין חטיפת האניה "אקילה לאורו". גם שר הביטחון יצחק רבין אוהב אותו.

אהוד ברק רצה ורוצה מאוד להיות הרמטכ"ל הבא. כל השאר קטן עליו. אולם, גם מקורביו סבורים בשבוע האחרון כי הקרב הזה אבוד. ברק יצטרך כנראה לחכות ארבע שנים נוספות, עד למינוי רמטכ"ל ב־1991, או לחילופין — הוא ישתחרר מצה"ל ויעבור לפוליטיקה. במפלגת העבודה יש מי שמחכים בכליון עיניים לרגע הזה. מישהו הציע אותו כבר לתפקיד דיפלומטי בוושינגטון, ויש גם הצעות אחרות, בטווח הבינוני והארוך, הוא התשובה של המערך לבני בגין, ביבי נתניהו, דן מרידור ועוזי לנדאו.

ברק, כעת אלוף פיקוד המרכז, הוא בן קיבוץ משמר־השרון שבעמק־חפר. את רוב דרכו הצבאית עשה בצנחנים וביחידות־עילית מובחרות, הוא נושא על חזהו אותות מופת וגבורה על מבצעים שטרם נחשפו וכנראה גם לא ייחשפו. כאלוף מילא תפקידים כראש אגף התכנון, ראש אגף המודיעין וכעת כאלוף פיקוד המרכז בתקופה לא קלה בשטחים.

כפי הנראה כעת, ייאלץ אהוד ברק לוותר על תפקיד הרמטכ"ל. מינויו ייחשב כהפתעה מוחלטת, אולם השתיקה וההסתודדות בלשכת שר הביטחון מעוררות את המחשבה כי הכל עדיין אפשרי.

יומן כלכלי

[illegible]

יום א': הרשת השנייה

בעיצומה של פרשייה כלכלית־פוליטית בולשהיא, כמה שנים לאחור, ביקשתי פגישה עם אישיות שנרטבה מן הרתיחה. האיש היסס, ולבסוף הציע ארוחת־בוקר במזנון של תחנה במעמקי דרום תל־אביב. האם הרשת מנכסיך, שאלתיו. לא, השיב. אבל עליי להיזהר. הם עורכים רישומים מדוייקים על כל פגישה וכל הוצאה וכל קבלה וכל חילוף [illegible].

מי זה ה"הם", התעניינתי לדעת. אבל [illegible] נעלבה, בלעה אוויר. סגרה את השיחה. [illegible] פחד מעליה כענן כבד.

צחקתי אז בקול רם מחרדות הבילוש שלו, [illegible] והאחרים כמותו. לא האמנתי כלל לא [illegible] של איזו רשת שניה, חשאית, כמוסה, של [illegible] עסקים מפוקפקים, המחליפים ביניהם אינפורמציה על יעדי שיחוד, על מחירו וצורת [illegible]. לא האמנתי בכך, שמי שמשתכר בגלוי [illegible] מיליון דולר, יכול לחפוץ להשתכר שלא [illegible] עוד תריסר אלפים. ולסכן בכך את הכנסתו [illegible]. אהבת סיכונים כזו נגדה את התחשיב [illegible], שככלכלן אני מניח ביחס לבני האדם [illegible] עסקיהם. הדיבורים על הימצאותה [illegible] של פקעת תעלות־ביוב תת־קרקעית [illegible] (מתחפי פאריס?) שדרכן נשפך וזורם הכסף [illegible], ורק כאקראי פורץ ריחו המצחין דרך [illegible] פתח אוורור שלא נסתם כהלכה, נראו לי [illegible] גסה, פרימיטיבית. פוליטיקאים, [illegible] וביזנסמנים אולי עמדו לקניה ומכירה [illegible] של שנות העשרים, בבתי המטבחיים [illegible] הדם והמעיים, אבל בארצנו הירוקה? או [illegible] המסודר והמסוגר של לונדון? או בין [illegible] הגדושות כמו קן נמלים של וול [illegible]? בקרב אנשים מהוגנים לפי מראה, [illegible] לפי חתך דיבור, ומהירי החלטה לפי [illegible] לא ולא, סירבתי להאמין ברשת לכלוך.

[illegible] כבר אינני בטוח. בעסקי ניירות הערך [illegible] יורק מתגלות בשבועות שחולפים פרשיות [illegible] האחרונה משערות הקרחת מסתמרת מהן. [illegible] של מידע פנים על כוונות [illegible] על חברות רווחיות ולסחוטן מנכסיהן [illegible] ההשתלטות, הסכמים בלתי־חוקיים של [illegible] שערי מניות לפני העסקה, והפלתן מיד [illegible], מימונים סיבוכיים שתחילתם וסופם [illegible] מכוונת של כל מי ששם את כספו על [illegible] הסיכון עצמה — אלו רק קצוותיו [illegible] של הקרחון המסריח העולה מן הים [illegible], השמות המעורבים, ברובם, משמיעים [illegible] שמי, מנגינה יהודית. נתח השוק השחור [illegible] ניירות הערך שלקחו לידיהם אחינו ללאום [illegible], לפי כל קריטריון, על שיעור ייצוגם בכלל אוכלוסיית העסקים של אמריקה, או אף של ניו־יורק עצמה.

ומניו־יורק ללונדון, למייל הריבועי המכונה "הסיטי". שיטות הרמייה שנתגלו שם מותאמות [illegible] לרשויות הפיקוח הבריטיות, שהן מטבען [illegible] ורכרוכיות יותר ממפקחי אמריקה [illegible] למראה. הן הופעלו על־ידי להקות־[illegible] של מנהלי עסקים ראשיים ומשניים. [illegible] לדו"ח הפיננסי הגלוי התחבא דו"ח חסוי, [illegible] לחסוי נמצא הדו"ח האמיתי, זה שחיבר את הקצוות הכספיים למין קורי־עכביש [illegible]. השתמשו בזרועות הארוכות: בנקים [illegible], קרנות בברמודה, דוגמניות בפליייבוי, [illegible] נייר של נוכלים. שוב חוזרים, במניין [illegible], אותם השמות שכבר שמענו [illegible], וכשמקשיבים היטב להמולה, אפשר [illegible] ממנה גם תווים מוכרים לאוזננו. מר [illegible], למשל, ההוא מפשיטת הרגל של העיר [illegible]. מר הלפרין, מר גולדשמיט. ועוד.

האם גם מר כלס (ומר אלבין המנוח) לא היו [illegible]?

כך אני מתחיל להשתכנע, שה"הם" באמת קיימים. שלצד עולם העסקים הלבן, המסודר [illegible] או יותר, המפוקח פחות או יותר, התחרותי [illegible] או יותר, מתפקד במלוא התנופה עולם עסקים שני, שחור ואפור. זהו שוק בין־תחומי: [illegible] הפוליטית אינה נמכרת כשקיות מרק [illegible] העסקים הראשון, אבל היא כן נמכרת, [illegible] אבקה לכביסה, בעולם השני. קשר אישי [illegible], של "ייעוץ והדרכה הדדיים (אני לך [illegible] העוצמה המפלגתית, אתה אותי [illegible]) בין חברי פרלאמנט לחברי חוג האשראי האפור, פסול לחלוטין בעולם העסקי המקובל, אבל מקובל מאוד בעולם העסקי הפסול. שם, מחוץ לשוליים, אפשר לקבל — תמורות ותשלום נאות במטבע, שעוד ייקבע ערכו הסופי — טיפ מהחלטות פנימיות של הנהלה, ולהתעשר מיד, ולהתחייב מיד. שם, בבתי הקפה שטעם הוויסקי הרע דבוק למפיות השולחן, יש אינפורמציה שלא תסולא בפז. על מי את מי בכמה ולמה. שם מקימים קרנות נאמנות שהנאמנות מהן והלאה, ושם, במושבים הקרמיים של טיסות הלילה, רוקמים עוד לולאה הדוקה ברשת השנייה של כסף מידבק, נושא חיידקים. משתלטים על חברות באמצעות ערימות של גרוטאות, וממתינים ללקוח הנאיבי שיפול לתוך הבור. אם הוא כזה גיבור. מנפחים בועות, והן מתפוצצות למישהו בפרצוף; מישהו אחר לפעמים עוד מספיק לפני כן לשווק אותן, כאילו היו ממשות כלכלית מוצקה.

יום ב': דירקטוריון למדינת ישראל, חברה בע"מ

בית־הספר למינהל עסקים באוניברסיטת תל־אביב מייצרים, בזעת אפיים תחרותית מאוד, מנהלי עסקים; יותר מדי, להערכתי, יחסית לצרכי האומה. מה אני יודע על צרכי האומה? שהם בעיקר בתחום המאקרו, ולא המיקרו. הכשלונות הגדולים של המשק הישראלי היו והינם כשלונות של מעשי מדיניות גדולים. עוצמת פשיטות הרגל העסקיות בארץ אינה גבוהה יחסית למשקים אחרים. אבל בתחום הרחב של ניהול כלל הכלכלה, קיבלנו ברוב השנים האחרונות ציונים בלתי־מספיקים.

"החשיבות ההיסטורית המכרעת של קיינס", כותב איש האסכולה הכלכלית הפוסט קיינסינית (אסכולה מרתקת, שעוד נציגה בפירוט בעתיד), פרופ'. ואכן סמואל. "היא בהצלחתו לשכנע את הכלכלנים, שבכלל יישנה בעיה מאקרו־כלכלית ייחודית כשלעצמה, שאפשר לנסח אותה כראוי ושאפשר לפתח תיאוריה מאקרו־כלכלית מלאה. קיינס שיכנע אותנו, כי חקר הגורמים והכוחות הקובעים את ההכנסה הלאומית הריאלית, את התוצר ואת התעסוקה, הוא עיסוק חשוב ולגיטימי עבור הכלכלנים". האומנם את כולם שיכנע בחמישים השנים שחלפו? אם לשפוט לפי התפוקה של בתי הספר לכלכלה ולמינהל עסקים בארץ, נותרו באוניברסיטאנו עדיין מבצרים חזקים למדי של חוסר רצון בולט להכיר בייחודיות, לגיטימיות ובמיוחד בשימושיות הרבה של לימוד מאקרו־כלכלה והתמחות בה.

ההטיה לנושאים ניהוליים מסבירה לא רק את התורים הארוכים לרכוש מקצוע ששמו מנהל, אלא גם התגבשות של תפיסה עיסקית המייחסת לממשלת ישראל תכונות (והעדר תכונות) של מועצת מנהלים. ולא מועצת מנהלים מן החיים. כלומר כזו שיושביה מייצגים כפי שצריך את האינטרסים של קבוצות של בעלי מניות, אלא איזה יצור ערטילאי בלתי־ממומש, בלתי־ריאלי, בלתי־פוליטי, חסר מין וכוח, האמור לפקח על ניהול העסק המדיני כלומר על המדינה, בשמה ומטעמה של איזו טובת כלל מעוכלת. כדאי, לכן, שנרענן את זכרוננו הלימודי מן ה"ביזנס אדמיניסטראיישן": לחברת מניות יש בעלי מניות, שהחברה שייכת להם, המתארגנים לחבורות־חבורות, והבוחרים באסיפתם הכללית מועצת מנהלים לפי מפתח כוח־הצבעה שבידי כל חבורה שבזו. המועצה, לאחר התגבשותה, אמורה לבחור את ההנהלה המקצועית של העסק. ההנהלה, והעומד בראשה, המכונה גם מנהל עסקים ראשי, אמורים לשאוף בכל הקיטור להשיג יעד אחד בלבד — את מירב הרווחה לבעלי המניות, כלומר את מירב הרווח לעסק, בטווח שעל אורכו מתווכחים. מן המודל האידיאלי הזה סטתה המציאות מזמן, מזמן. פירמה כלכלית גדולה במערב כבר חיי את חייה העסקיים במצב של היפרדות מאושרת מבעלי מניותיה, הקונים והמוכרים את ניירותיהם בבורסה לדרכי ספקולציה מהירה, ומי יידע את מספרם ואת כתובותיהם. ההנהלה המקצועית סיפחה לעצמה את הפריבילגיות של מינוי עצמה מחדש, ורק במקרה יוצא דופן נפסקת השרשרת של הזנה חוזרת: למשל, כאשר נופל העסק בידי קבוצה מאורגנת היטב של רוכשי מניות חדשים, העושים בה הפיכת מועצה וממליכים נשיאים חדשים. מועצת המנהלים בדרך כלל נמה שנת ישרים רוב ימות השנה; באמת, אף מומחה רציני למינהל עסקים לא יצפה ממנה להתערב בניהול חברה מצליחה, ואפילו חברה הנאבקת עם קשיים. מועצות מנהלים מכונות בלשון עם זר "דירקטוריון", ופירוש הדבר שהן, לכל היותר, מורות, נותנות דירקטיבה פעם ברבע שנה מה צריך להיות הכיוון הכללי של התפתחות העסק. אף הן לא מנהלות. ישנן כלכלות מצליחות מאוד במערב (יפן היא אחת מהן) ששם המוסד של "מועצת מנהלים" כרובד פיקוח נוסף ונפרד אינו מוכר; בכל זאת, הם מסתדרים בעסקים.

הניסיון לעשות מדירקטוריון של חברה פרטית מוסד־על ניהולי, גוף המפקח, המדריך, מקצה המשאבים, בוחר המנהלים וקובע את שכרם לפי אמות מידה של הגינות ציבורית, פשוט לא יצליח. זה לא המשטר שבו אנו חיים.

את זאת אמרתי בשיחה עם ידידים מבית־הספר למינהל עסקים באוניברסיטה, והם נשמעו נעלבים. הם לא מאמינים בקיינס, ובגלברייט, לא במאקרו־כלכלה ולא במשחקי כוח פוליטיים כגורמים סופיים הקובעים את פני עולמנו. אצל אחדים מהם, במיוחד מי שנכוו ממפולת המניות גם באופן די אישי, מתחלק הציבור הישראלי לשני חצאים חד־צבעיים: החצי השחור, שוועדת בייסקי הושיטה לעברו אצבע מאשימה, והחצי הלבן, שוועדת בייסקי שכחה ממנו. הם וחבריהם וחברי, ממשיכים לטעון שכל פרשת הוויסות והמשבר של מניות הבנקים התחוללה רק בגלל ניהול עסקים כושל, ופיקוח רופף עליו ויפת: יפת?!. כך גם פרשת האינפלציה, ופרשת הגרעון במאזן התשלומים, ופרשת אי הצמיחה ופרשת הפערים החברתיים — הכל היה נפתר, מיושב ובא לקיצו האופטימי, לו רק אפשר היה למנות למדינת ישראל דירקטוריון חסר־פניות, שינהל ויסדיר את המדיניות, ולו יו"ר מומחה. מועצת מנהלים ולא ממשלה, הס וחלילה. כי ממשלה נבחרת הלא היא חבורה של פוליטיקאים, בעלי אינטרסים מנוגדים, שכל אחד מהם מייצג רק את נקודת הראות הצרה של קבוצת בעלי המניות הייחודית שבחרה בו, השותפה בעסק הקרוי משק ישראלי בע"מ.

מחוץ לקפטריה של מועדון הסגל אני פוגש מכר ותיק, חבר מפלגה מסור. אוף, הוא אומר, יפת־יפת, כל היום רק השם הזה. העיתונים פשוט השתגעו. ממילא שולטות במשק הישראלי אלף משפחות של מיוחסים, התומכות זו בזו והרוחצות זו את גבה של זו, אז מה זה חשוב מי כרגע ירד ומי יעלה, מי במקרה נתפס למטה ונשטף, ומי במקרה יושב למעלה ושוטף? המים המלוכלכים זורמים מן האחד לשני וחוזר חלילה, בתעלות עמוקות, שלא אתה, עם כל ידיעותיך העיתונאיות, ולא אני, עם כל ידיעותי המפלגתיות, מכירים את מפת התפלגותן, אמר.

הוא פנה לצד השמש של הבניין, ואני עמדתי תוהה מאחוריו, כבר שכחתי לאיזו מפלגה הוא שייך, ומה היה ציונו בבחינת הגמר במינהל עסקים שעשינו ביחד, ואם בכלל.

יום ד': קוטפי הפטריות

במרכז הנופש בהרי ירושלים, בקטע נוף שיכול היה להיות שווייצרי לו לא הייתה העין הנודדת בין עצי האורן והברוש נתקלת בערימות זבל תוצרת הצרכן הישראלי, מחלקים פקידי האוצר ומומחיו את עשרים וחמישה הכרכים הכחולים של האנציקלופדיה התקציבית לעיתונאים שעיסוקם בכלכלה. אחר כך באים המומחים של בנק ישראל ומוסיפים אל ראש ההר חוברת דקיקה אחת, קטנה בפורמאט ומחוברת בסיכות פשוטות, היא התקציב הלאומי, כלומר התחזית המאקרו־כלכלית לכל המשק לשנה השוטפת.

זו היא הפיסגה המושלגת: ממנה כלפי מטה נשקפים שדותיה העתידיים של הכלכלה הישראלית בשלמותה, בראייה של מעצבי מפות ונופים. 1987 חוויה על ידי מחברי "התקציב הלאומי" להיות הראשונה למניין שנות הצמיחה העתידות; שנה מעולה. התוצר יגדל ב־4%, האינפלציה תהיה פחות מאחוז לחודש, השכר הריאלי יעלה ב־2%, האבטלה תצטמצם, עומס המיסים יוקל מאוד, ההכנסה הפנויה תגדל מאוד, בקרוב לשמונה אחוזים במונחים ריאליים, והיא תהיה המקור לחיסכון ולצריכה פרטית. שום מיתון, אפילו לא מיתונצ'יק, אפילו לא מיתונונק, אינו חוזר להופיע באופק הבהיר והזורח. מאזן התשלומים? אל דאגה, בריאותו מובטחת, כל עוד מזרימים לנו מתנות בסכום כולל של 5.2 מיליארד דולר, כצפוי השנה. ועוד, כרגיל בתחזיות של שנה הבאה לטובה, מפעמת בין מספרי התחזית הלאומית אמונה בגידול מהיר יותר של היצוא (פלוס 4%) מאשר היבוא (פלוס 0.4%).

כליכך הרבה הבטחות לשנה אחת, שממש מתבקש לעשותה לשנת בחירות.

מול הביטחון היחסי בעתיד, מחברי התקציב הלאומי פחות בטוחים ביחס לעבר. העבר אצלנו משוכתב כל פעם אחרת, בכל התחומים, והוא מתחדש ללא הפסקה. 1986 הייתה, כידוע לפחות לקוראי עיתון זה, שנה עד מאוד ממה שנחזתה רשמית בינואר אשתקד, והחזאים מרגישים היום צורך דחוף להסביר את ההחמצה. אלא מהו הם מעדיפים לכתוב: אין לנו הסבר.

במפורש נאמר בחוברת התקציב הלאומי (המחברים: מחלקת המחקר של בנק ישראל, לשכת היועצת הכלכלית לשר האוצר והמשרד לתכנון כלכלי) שלא נמצא הסבר לשלושת ההתפתחויות הנאות, אשר הכריעו את כף המשק בשנה שחלפה החורף:

① אין לנו הסבר "לשיעורה הנמוך של ההתרחבות בפעילות המשקית".

② אין לנו הסבר "לתוספות השכר הניכרות ששולמו בסקטור העסקי".

③ אין לנו הסבר "לעליה החריגה בצריכה הפרטית, שהתבטאה בהמשך ירידתו של שיעור החיסכון הפרטי".

ב"אין הסבר" זה מתמצה גם, ככל הנראה המחסור במאקרו־כלכלנים: מפני שמספרם גדל כה לאט וכה מעט, גם בשנה הבאה נקרא בראנה על העבר שלא רצה ללכת בתלם החיוויים. כי המשק לא הולך לו לבדו מקפאון לצמיחה, צריך להוליכו, למושכו ולרחופו בכוח. כמו ביפאן; קבוצת כלכלנים וחוקרים, המועסקים בספריית הקונגרס בוואשינגטון, הכינה בקיץ שחלף סקירה ממצה של הגורמים, הסיבות והליכי המדיניות שהניבו את שנות הצמיחה המהירה של המשק היפאני. קיבלתי את סקירתם, ולא יכולתי להניחה עד שגמרתי לקרוא את ה־עמוד האחרון: כמו איזה בלש, או "קופסה שחורה" של עוז. הטראנספורמציה של המשק היפאני, ממנת אורז מרעיבה ב־45' להכנסה של 1500 דולר לנפש לחודש השנה, נעשתה בהשגחתה ועידודה של מדיניות פרו־צמיחה מובהקת. תפקידים שנטלה על עצמה הממשלה (כל הממשלות שהיו בארבעים שנה) הם בקיצור טלגראפי: ליצור קונסנזוס לאומי של בכורה להשקעות, במיוחד השקעות תשתית, ולא לצריכה פרטית; התערבות ישירה בשווקים ובמחירים ומתן הגנה הוגנת ליצור מקומי; הבטחת אשראי עיסקי זול (הריבית למטרות צרכניות הגיעה ביפאן ל־60% עד 100%, הריבית לעסקים ל־7% עד 9% בשנה, כותבים מחברי הסקירה): מערכת של תמריצים לחיסכון ודחיפה ממלכתית להעלאה טכנולוגית מתמדת. הממשלה אותתה, והורה ואותתה, לעולם העסקים שצריך להרחיב ולהתרחב, ומוטב לשגות ביצירת עודף כושר יצור זמני, מאשר להיקלע למחסור בו, ולהפסיד נתח שוק צומח. אור האמונה בקע מחלונות המשרדים הממשלתיים. ומשם ירדה אל העם התורה כולה — "ליצאת בגאווה את המחסור במוצרי הצריכה, תוך ידיעה שהמשאבים המתפנים מופנים לפיתוח תעשייתי", כלשון הספרנים החוקרים מוואשינגטון.

מקור הצמיחה הן ההשקעות, ומקור ההשקעות הוא בחלוקה מחדש של המשאבים. גם אם תתממש התחזית ל־87', כפי שמקווים בתקציב הלאומי, כלומר יהיה השנה גידול של כ־3.5% בהשקעות בנכסים קבועים, עדיין ישקיע המשק הישראלי השנה כ־25% פחות מאשר בשנת 1983. המשק היפאני ישקיע ב־21% יותר, והמשק המערבי־אירופאי כולו בכ־14% יותר.

לאחר הצגת ספרי התקציב ונאומי הפתיחה של הרפרנטים, באות השאלות, התשובות וקצת התפרקות מן המתח. יצאתי מעשן הסיגריות לרחבת היער, עם שקית פלאסטיק וסכין מתקפלת, לקטוף פטריות. הכל התאים לכך — בשתי היממות שחלפו ירד גשם שוטף, אבל מן הקור ככר חיממה השמש את האדמה; תנאים אופטימליים לצמיחת פטריות. לשווא. חיפשתי בין העלים היבשים, ליד אבנים רטובות, תחת איצטרובלים שנשרו ברוח, ואף לא פטריה אחת. בקבוקי קולה ריקים, כן. אלה היו בשפע על המורן הספוג לחות של יער ירושלים. בדרך חזרה אל אולם ההרצאות פגשתי מי שנראה כשומר־יערות, והוא גיחך למראה שקיתי הריקה. אין פטריות. מה. אמר. אין. השכתי, הייתי בטוח שיהיו אחרי הגשם.

בעבר, אמר השומר, והחליק את זקנו, בעבר צמחו כאן גדודים של פטריות אחרי כל שעת גשם. אבל, אדוני, באו האנשים שלא ידעו איך לקטוף. הם משכו את הפטריות מן הקרקע יחד עם השורשים, יחד עם העתיד. כשאתה עוקר שורש של פיטריה, כמו של צמח או של בן אדם, נשאר רק חור שחור, ולא יעזור שום מזג אוויר נוח. פה לא תהיה צמיחה, זה ככר אבוד, לעונות רבות אבוד. אתה רואה, אדוני, הוסיף השומר והתכופף אל מרבד האשוחים, הינה כאן וכאן וכאן נשארו רק חורים שחורים באדמה. באין שורשים, לא תהיה צמיחה, עד שלא נכה שורש חדש.

המאמרים המצוטטים ברשימה:

- NARREN J.SAMUELS: What aspekts of keynes's economic theories merit continued or renewed interest? Journal of post Keynesian Economic, Fall 1986.
- Dick K. NANTO: Japan's growth formula: A time for reappraisal. Economic Division, Congresional Research Service, August 1986.

אל [illegible]

גדי יציב

יש לעשות הפרדה מוחלטת בין העמדה כלפי היורדים לבין העמדה כלפי הירידה. זכותנו להצטער על היורדים, לחשוב — על־פי אמונתנו — שהם פוגמים בחייהם שלהם, אבל רק הם רשאים להגדיר לעצמם מה הם החיים החשובים עבורם

באחרונה פירסם המשרד לקליטת עליה סקר דעת קהל על עמדות הציבור הישראלי כלפי תופעת הירידה. נמצא כי רובם המכריע של המרואיינים העריכו באופן שלילי את תופעת הירידה והצביעו על כך שהם אישית מתכוונים לעזוב את הארץ. מוסכם אפוא על מרבית אזרחי ישראל כי הירידה מסוכנת מאד. והרי אין גזירה־שווה בין חברות מבוססות ובעלות מסורת לבין חברה חדשה המצויה עדיין בעיצומו של תהליך ההתהוות.

מרבית אזרחי ישראל יודעים כי במציאות חיינו, בטרם נקבעו לנו גבולות מדיניים ובטרם יצקנו יסודות לדפוסי תרבות וסדרי חברה — וכאשר עדיין לא הגיע לידי מיצוי תהליך ההשלמה של שכנינו עם עצם קיומנו בארץ — כל גריעה ממספר היהודים כאן היא חבלה אמיתית במצבנו ובסיכויינו. יתר על כן, לא זו בלבד שהדברים הללו מוסכמים על כולנו, אלא גם הכל יודעים שקיימת על כך הסכמה — ולכן כל ההטפה החוזרת ונשנית בגנות הירידה, או שהיא התפרצות תמימה של דלת פתוחה, או שהיא התפרצות מכוונת ומודעת אל הדלת הזאת, כדי לקנות פופולריות בזול. לפיכך, השאלה החשובה באמת היא מה צריך לעשות בקשר לכך. וכדי להשיב על שאלה זו צריך, קודם כל, להבין את התופעה. מן הצורך הזה, להבין את התופעה, נמנעים רבים מאיתנו להתחמק ולהשתמט.

התופעה והפרט

ההתחמקות מן הצורך להבין את התופעה המסתייעת בקושי לעקוב אחר הקשר בין התופעה הקולקטיבית — הירידה, לבין הפרטים הגורמים אותה והיוצרים אותה — היורדים. לא כל תופעה קולקטיבית שלילית נוצרת על־ידי מעשים שליליים של הפרטים היוצרים אותה. למשל: שיעור גבוה של נישואי־תערובת הוא תופעה שלילית מנקודת הראות של התמעטות העם היהודי, ואף על פי כן — קשה להניח שנתייחס באופן שלילי לבחור יהודי שמבקש לשאת בחורה שאיננה יהודיה משום שהוא אוהב אותה מאד. הפתרון הציוני לבעית „נישואי התערובת" איננו לפיכך גינוי מוסרי של האנשים שהתחתנו עם אהבת־ליבם, אלא יצירת מציאות אשר בה מרבית האהבות יפרחו בין יהודים לבין עצמם, כאן בארץ.

צריך להבחין היטב בין תופעה שלילית שהיא סכום של הרבה פעולות פרטיות שליליות, בלי כל קשר להיקף הכמותי של סכום זה, לבין תופעה שלילית אשר מקבלת את משמעותה השלילית רק משום ובגלל שהיא מסכמת ומחברת כמות גדולה מאד של מעשים אשר כלשעצמם, ואחד־אחד, אין בהם פגם מוסרי. למשל: „שיעור הגניבות" בארץ הוא תופעה שלילית בלי כל קשר להיקפה הכמותי, משום שכל גניבה פרטית היא מעשה בלתי־מוסרי. לעומת זה, אם, למשל, הנטיה הרווחת לעבור מן הסקטור היצרני לסקטור השירותי באמת מזיקה מאד לכלכלת ישראל, הרי זה משום שיותר מדי אנשים בוחרים כך, אבל לא מסתברת מכאן שום נחיתות מוסרית, או פסול אחר כלשהו, בבחירתו האישית של כל פרט.

דוגמה אחרת: „לחץ הביקוש" היוצר היפר־אינפלציה מסכן מאד את המשק הישראלי. זוהי תופעה קולקטיבית מזיקה מאד, הנוצרת על־ידי פעולות קניה פרטיות רבות מדי, שהן כשלעצמן תמימות וחפות מכל חטא. (על־פי הסוציולוג אמיל דירקהיים רק תופעות קולקטיביות שיוצרות ערכים חדשים, גם ערכים מוסריים חדשים, הן „עובדות חברתיות" הראויות לדיון סוציולוגי, ולא התופעות המהוות רק סיכום של פעולות פרטיות).

אבחנות אלה אינן מסובכות מדי או מתוחכמות מדי מכדי שתתקבלנה על דעת הציבור הרחב, ואמנם נמצא במחקר האמור, כי (ציטוט) „אם כי מרבית המרואיינים רואים בירידה תופעה המזיקה למדינה, הממצאים מורים כי הציבור הישראלי איננו מאשים בדרך־כלל את תושבי הארץ שעזבו אותה". זוהי תופעה ברוכה: הציבור בארץ מבחין בין החופש לבחור, לבין הבחירה עצמה, אשר תוצאתה שלילית. החופש לבחור את המקום אשר בו נחיה ראוי לא רק להגנה לגלית אלא גם להגנה מוסרית ועקרונית. לעומת זה, על הבחירה המסוימת הזאת, אף על פי שאין לגנות אותה מוסרית, בכל זאת ניתן להצטער עליה, לחלוק עליה ולהתנגד לה.

בלבול מושגים

הגינוי המוסרי של יורד בודד גם איננו מתקבל על הדעת במסגרת מערכת המושגים המקובלת עלינו, ועל מרבית אזרחי המדינות הדמוקרטיות. גינוי זה מכיל בתוכו מספר גדול כל־כך של סתירות עקרוניות והגיוניות עד שהוא נשמע לרבים לא רק כבלתי משכנע אלא גם כחסר־כנות. מי שנשבע בשמו של עקרון חופש ההגירה מארץ לארץ (וזה אחד מסעיפי אמנת הלסינקי) איננו יכול להבין מדוע מותר להם לצאת רק משם אך לא מכאן.

לגבי יהודי הגולה, ביחוד לגבי ידידי ישראל שבהם, הגינוי המוסרי הזה גורם לבלבול מושגים מסוכן מאד: מדוע אסור ליהודי שנולד כאן מה שמותר ליהודי שנולד שם. למשל: אילו הורי היו מהגרים לניו־יורק, במקום לבוא לארץ ולהוליד אותי כאן, הייתי זכאי לכאורה לחיות בניו־יורק, דבר שאסור עלי עכשיו מבחינה מוסרית — וזוהי קביעה בלתי סבירה שאיננה מתקבלת ברצינות. אם תטענו שילידי הארץ „חייבים להחזיר למדינה חוב כלשהו, בעבור ההשקעה שהשקיענו בהם בנעוריהם" — תגרום טענה זו לדחיה אצל כל מי שהוא דמוקרטי אמיתי, וסבור לפיכך שכל אזרח זכאי לשירותים שהמדינה מספקת לו. אין הוא שוקע בחובות בעבור שירותים אלה, ואפילו לא באסירות־תודה. יתר על כן: אם כל אדם חייב למדינה שבה גדל — אוי. גם אזרחי ארצות־הברית היהודים חייבים להחזיר את חובם למדינתם. באחת, כל הטענות הללו חסרות־שחר וחסרות־טעם ובלתי סבירות בעליל.

מבחן אמת

צריך לפיכך להפריד לחלוטין בין העמדה כלפי היורדים לבין העמדה כלפי הירידה. אל היורדים, אחד אחד, אני מתייחס בצער עמוק, ביחוד אם היורדים האלה קרובים ללבי, חברי או בני משפחתי. כשלעצמי אני סבור שהם טועים מאד, ופוגמים מאד בחייהם־שלהם. למען האמת, אפילו המושג „טעות" איננו מבטא את יחסי האמיתי אליהם, משום שביסורו של דבר ההחלטה על ירידה היא מעבר לתחום המושגים שאני מסוגל לעכל — כל־כך נראה לי הדבר כבלתי סביר מבחינתם. אף על פי כן, אני משוכנע שרק הם זכאים להחליט מהי טעות, ומה איננו טעות, והם בלבד רשאים להגדיר לגבי עצמם מהם החיים הטובים עבורם.

אני מציע את מבחן האמת הבא לכל קורא, לקביעת עמדתו כלפי היורדים, כדי לקבוע את מקור עמדתך כלפי היורדים שאל את עצמך האם אתה חי כאן בארץ משום שכאן טוב לך יותר מאשר בכל מקום אחר על פני כדור הארץ — או שמא אתה כאן רק משום שאתה מחויב להיות כאן, כפוי לחיות איתנו יחד מתוקף צו־ליבך או צו עליון או כורח המציאות — או כל גורם אחר שאיננו קשור כלל לשביעות רצונך מאיכות חייך. זהו אפוא המבחן: האם אתה כאן משום שאיכות־חייך קשורה לזכות הגדולה וליכולת שניתנו לך לחיות במולדתך, או אולי אתה כאן רק משום תחושת־חובה וכורח להקריב את חייך על מזבח המולדת. אם האפשרות הראשונה נכונה לגביך, אם ארץ זו, על אף כל מכאוביה, היא מקום בחירתך־החופשית, ואם הבחירה שלך מתייחסת להגדרתך את איכות החיים — אזי כל מי שאינו מסוגל, או איננו מעוניין להשתתף איתך באיכות חיים גבוהה זו, וכל מי שמסרב לחלוק איתך את טוב הארץ — הריהו, מנקודת המוצא שלך, פוגם באיכות החיים שלו, ומפחית ממנה, או לפחות בוחר באיכות חייו על יסוד הגדרה לקויה או שחסר בה מרכיב חיוני מאד. אם, לעומת זה, האפשרות השניה נכונה לגביך, אם רק מתוקף צו או כורח או נכונות־להקרבה אתה חי בארץ — אזי כל מי שעוזב את הארץ הריהו בוגד בצו, משתמט מן הכורח או עורק מן החזית — ולפעמים הוא בוגד, או נמושה מוסרית, או זונה. זה הציור האנושי, היסודי. וכל השאר — תפל או הבל, או טעות אחת גדולה.

מקנן בליבי חשש כבר שהעתקת ההגדרה של הירידה אל ביזוי היורדים, והסטת המאבק בהשלכות ההרסניות האמיתיות למניעת הירידה אל הניגוד המוסרי של כל יורד ויורד — נובעים בעיקרם מן המשתמע ממבחן האמת הזה. כי נובעים מן העובדה שרבים מדי בקירבנו עדיין לא היכו כאן שורש ועדיין לא קנו להם את תחושת המולדת האלמנטרית, הטבעית, שהיא היכולת לשאוב נחת מעצם החיים כאן. משום שזה מה שהזיקה לארץ עדיין אינה עדיפה בעיניהם על־פני כל האחרות פשוט משום שזאת הארץ, וזו הגדרת הזהות העצמית שלנו. וכל ניתוק של הירידה הזאת פירושו פגם מהותי באיכות חיינו. עדיין יש בקרבנו אנשים רבים המתייחסים אל שהותם כאן כאל קורבן, או כאל שירות חובה בצבא הגנה ובסתר ליבם רוחשת להם קנאה גדולה ועצומה לכל מי שמסוגל לזכות בחיים טובים יותר, במקומות אחרים ורחוקים.

רק בחברות שמצויות עדיין בתהליך התהוות קיים ציבור גדול של אזרחים מן הסוג הזה — בקרב הציבור הגדול הזה מצויים היורדים ושונאי־היורדים גם יחד. תופעת הירידה היא אבן סכנה לכל חברה בהתהוות, והביזוי המוסרי של היורדים גם הוא מהווה עדות לכך שאנחנו מצויים בשלבים מוקדמים מאד של התהוות, וככל שביזוי זה רווח פחות ופופולרי פחות, כך פירוש הדבר שאנחנו מכים כאן שורש יותר, ומביאים את תהליך ההתהוות למחוז החפץ על־ידי מיצויו.

לא ביזוי, מאבק

כשאני צריך לשכנע בחור ישראלי שלא יירד מן הארץ אני מדבר על הפגימה באיכות החיים שלו, ואני מודיע לו שעליו אני מצטער. לא על מידת המוסר שלו. הביזוי המוסרי של היורדים עשוי אולי לתת פורקן לתחושות התסכול הרווחות אצלנו, אבל הוא לא ימנע ירידה של אף לא ישראלי אחד. גם החשש מפני „הלגיטימציה של הירידה" איננו אלא שווא. היורדים אינם זקוקים ללגיטימציה שלנו — משום שהירידה היא לגיטימית על־פי כל קנה־מידה מוסרי של החברות אשר אליהן מועדות פניהם, וכפי שנוכחנו במחקר, גם אצלנו הלגיטימיות הזאת הולכת ומתפשטת.

הבעיה עם ביזוי היורדים היא מרחיקת לכת יותר. הביזוי הזה עלול להעניק לגיטימיות לגורמי הירידה האמיתיים ולאנשים המפעילים את הגורמים הללו.

אינני מדבר כאן על היורדים המתגעגעים לסיר הבשר, וגם לא על האנשים העייפים ממלחמות. אלה היו תמיד, ואותם דבר לא יעצור כאן. אני מדבר על יורדים משלושה סוגים אחרים, אשר הם מהווים את הבעיה האמיתית. אני מדבר על האנשים שהיו מוכנים להילחם — אילו היו משוכנעים כי כל החלטה על מלחמה מתקבלת בתנאים של אין־ברירה בלבד. אני מדבר על אנשים שהיו מוכנים לחיות בקשיים כלכליים — אילו היו משוכנעים כי הקשיים הללו מתחלקים בינינו במידה סבירה של שוויון וצדק. אני מדבר על אנשים שרוצים מאד לחיות כאן — אבל רק כאשר ניתן להם להתפרנס בכבוד ממשלח־ידם — שאליו הכשירו את עצמם. צריך להיות ברור — גם האנשים הללו שונים. לדעתי, כאשר הם יורדים כאן — אבל, כאמור, הם בלבד מגדירים מהי „שגיאה" מנקודת ראותם.

המאבק על נפשם של אנשים אלה הוא בעצם מאבק על פניה של החברה הישראלית. ביזוי היורדים עלול לתת לגיטימציה לרעות החולות הללו עד שהן עלולות להיות מאפיינים של החברה הישראלית. מן הסיבה הזאת, המאבק נגד המלחמה בלבנון — היה מאבק נגד הירידה. המאבק נגד האבטלה (היום בשיעור של כ־7 אחוז בקרב הישראלים הנשארים) הוא מאבק נגד הירידה. המאבק נגד מדיניות הפער החברתי — הוא מאבק נגד הירידה. גורמי הירידה הם גורמי ביעורה של החברה שלנו. שיעור הירידה הוא אינדיקציה לגודל כשלוננו. והמאבק נגד הירידה הוא גם המאבק לבינון חברה אשר אנחנו רוצים לחיות בה. ■

העונה ה־14

יצחק ויסהוף

סטיב קפלן צילם: אריה קנפר

אברהם חמו, כמו אותו משל על השועל והענבים, משוכנע שירידתה של הפועל רמת־גן מן הליגה הלאומית לארצית הייתה הצלה. קבוצות אחרות, הוא אומר, חולמות על ליגה ב' או א'... חנן קרן, מי שהיה בעבר כוכב בקבוצה, טוען: הבעיה המרכזית הייתה הרצון להכות את מכבי תל־אביב. זו הצרה של כל הכדורסל הישראלי.

„מכבי תל־אביב אשמה בנטילתה של קבוצת הכדורסל של הפועל רמת־גן". משפט זה חוזר אצל בני הכדורסל, המנסים לנתח את מישור ירידתה של הפועל רמת־גן לליגה הארצית לאחר 13 עונות בליגה הלאומית.

רמת־גן העפילה לליגה הלאומית בסערה. זה היה בעונת 74/75. שחקנים כמו סטיב קפלן, חנן קרן, סטיב שלכטר, רוי וול, אריה מליניאק, הנוך מינץ ויהודה לוי סיימו אותה עונה במקום השני. „אוהדי הכדורסל כינו את הקבוצה „אימפריה" ואת שחקנה סטיב קפלן מינו ל„ראש העיר". לאחר מכן, במשך שנתיים, סיימה הפועל רמת־גן את הליגה במקום השני. כסגניתה הנצחית של מכבי תל־אביב. אליה כה רצתה להידמות. את הפועל רמת־גן אימצו במשך תקופות שונות מפעלים הסתדרותיים כמו „דשן" ו„כור" וח"כ מיכה חריש, שנטל את הקבוצה תחת חסותו.

„הבעיה המרכזית של הפועל רמת־גן היתה הרצון להכות את מכבי תל־אביב. זו הבעיה של כל הכדורסל הישראלי. כולם רוצים להפיל את מכבי ומזניחים את התשתית. אם אתה לא מתכנן עם שחקני נוער, לא מכין קבוצות צעירות עם עתודות, אין לך מאום. בעיה נוספת, כאובה, שהיתה להפועל רמת־גן היא העדר אולם ביתי. כל הגורמים הללו הביאו לנפילתה".

דברים אלו אומר חנן קרן, מי שהיה במשך שנים הסמל המסחרי של הפועל רמת־גן. בליגה הלאומית, הוא וסטיב קפלן היוו את לב הקבוצה. לאחר עזיבתו של קרן, בעקבות פסיקת בית־המשפט ששיחרר אותו למכבי תל־אביב, הביאו אנשי רמת־גן את אור גורן, אף הוא כוכב בקנה־מידה ישראלי, במטרה להמשיך בניסיון להפיל את מכבי תל־אביב.

סטיב קפלן, אור גורן, אביגדור מוסקוביץ, סטיב שלכטר, יוסי קאשי ושחקנים רבים וטובים אחרים עזבו את הפועל רמת־גן בטריקת־דלת. הם מצאו את עתידם בקבוצות אחרות. בשנתיים האחרונות עזבו את הקבוצה 10 שחקנים שהיו מגדולי הכדורסלנים בישראל.

לקראת העונה הנוכחית האמינו רק מעטים כי להפועל רמת־גן תהיה קבוצה. לאחר פרוקה של הפועל עפולה יזרעאל לפני שנתיים נערכה העונה לליגה בהשתתפות 11 קבוצות בלבד.

אפיזודה של שנה

„זו היתה שערוריה לנסות להחיות גוף מת", אומר חנן קרן. „לדעתי היה ברור מאליו שהנהלת הפועל לא יכול להרשות לעצמו שתי עונות מפורקות. הזרמת הכספים להפועל רמת־גן של עונת 86/87 היתה בגדר שערוריה. הלכו ונתנו כסף לשנים־שלושה זרים כדי שיצילו את הקבוצה. במקום להשקיע בשחקני נוער הלכו והשקיעו כספים באפיזודה של שנה אחת. הדבר היה כיוון שהפועל רמת־גן ירדה. גם אם מייקל ריצ'ארדסון, כדורסלן האנ.בי.אי, היה משחק מציל את הקבוצה, זה היה טיוח. להפועל רמת־גן אין זכות קיום גם בליגה הארצית. רק אם יעשו איחוד עם קבוצה אחרת אולי ניתן יהיה להציל אותם מהעלמות מוחלטת", אומר חנן קרן.

קרן עצמו ידע תקופות נפלאות בהפועל רמת־גן. בתקופות מסוימות עמד בצמרת הכדורסל הישראלי, ושני שנים לחשש אצל מכבי ת"א הגדולה, בצפוה כי מעמדה מתערער. היא רכשה את קרן, שהוא שיחק בשורותיה במשך חמש עונות.

מי שהחליט להציל את הפועל רמת־גן בכל מחיר מהתפרקות הוא המאמן אברהם חמו, מי שאימן בעבר את הפועל חיפה, מכבי תל־אביב, הפועל גבעת־יגור, אליצור קרית־אונו ונבחרת ישראל.

„היה לי קשה להאמין שניתן להציל את הפועל רמת־גן", אומר היום חמו. „כשמייקל ריצ'ארדסון הגיע לארץ חשבתי שהוא יוכל להציל. אבל הוא לא שיחק. אם לא הייתי לוקח לידי את הקבוצה היא היתה מתפרקת ונעלמת מנוף הכדורסל הישראלי. מה שעשיתי להפועל רמת־גן היה ניקוי הקבוצה מחובות העבר הכבדים שלה. כיום אני משאיר קבוצה נקיה, ללא חובות. יש תוכנית להקים אולם משחקים חדיש, בית־ספר לכדורסל ותשתית כללית. המטרה היא לא להציל את הקבוצה. לא לקחתי קבוצה כדי להשאיר אותה בליגה. היינו יכולים להישאר. אבל לא איפשרו לשחקנים שהבאתי לשחק, ולכן אני, כמנהל, הבאתי את הכלים הכספיים אבל זה לא עזר".

צווי עיקול והחובות למס הכנסה

חמו מציין פעולות שעשה כדי להציל את הקבוצה מכיליון מוחלט: „היו 27 צווי עיקול נגד הקבוצה. הפועל רמת־גן היתה חייבת כספים רבים לשחקנים. שחקנים כמו סטיב קפלן, אביגדור מוסקוביץ, המאמן אריה מליניאק ואחרים קיבלו כספים שאם הקבוצה היתה מתפרקת הם לא היו רואים שקל אחד מהם. לצערי לא שמעתי מילת תודה אחת מבעלי החוב.

נגד הקבוצה עמדו דרישות מלפני שלוש שנים. חובות למס הכנסה עבור כספים של אור גורן, לא היתה לי שום מחויבות. אנשים חשבו שתפסו פרייאר. עשיתי להם טובה".

אברהם חמו מודה כי אם היה צריך להחליט היום אם לקחת על עצמו את הקבוצה היה חושב פעמיים: „בדיעבד מסתבר כי היה קשה. אם הייתי יודע שיהיו כל־כך הרבה קשיים מסביב לכדורסל הייתי מתלבט. היו רגעים שרציתי לזרוק הכל. כיום אני חושב כי בכל זאת היה כדאי להציל את הפועל רמת־גן. יש לנו קבוצה לליגה הארצית. קבוצות רבות חולמות על הופעה בליגה ב' או א' ולנו יש קבוצה בארצית. צריך פשוט להשוות את מה שיש לנו כיום למה שהיה לנו אילו הפועל רמת־גן לא היתה מופיעה לפתיחת העונה המסתיימת עתה. כיום יש להפועל רמת־גן קבוצה עם שחקני נוער, עם תשתית לא רעה, עם בית־ספר לכדורסל ועם תוכניות לבניית אולם. והעיקר, קבוצה בלי חובות, בלי צווי עיקול ובלי כל הרעש שליווה אותנו מתחילת העונה".

השחקנים האמריקנים פגעו בישראלים

חמו משוכנע כי בניית הפועל רמת־גן יכולה להיעשות במהירות: „יש לנו שחקנים ישראלים מעולים. השחקנים האמריקנים פגעו בישראלים. יש לאפשר לכל קבוצה בליגה הארצית לרכוש שחקן זר אחד בלבד, כמו לקבוצות הליגה הלאומית. מי שיש לו אולם משחקים וקהל שיכניס לו כסף, הוא עשיר, ויצליח. אם הייתי עשיר, הפועל רמת־גן לא היתה יורדת וניתן היה להשאירה בליגה. הרדיפה של רמת־גן אחרי מכבי תל־אביב הכניסה את הקבוצה לגרעון של מאות אלפי דולרים. מה שאני הצלחתי לכסות זה סכום של 450 אלף דולר בלבד. וגם זה המון. מועצת פועלי רמת־גן שיחררה שחקנים ללא חשבון. חשבו שלא תהיה קבוצה ושיחררו. הפכו את ציוד הכדורסל לכדורגל. רק ראש העיר, אורי עמית, שתמך בי, הצליח לעזור לי לבצע את הבלתי יאומן".

מה שקרה עם הפועל ר"ג חייב לשמש אור אדום לקבוצות אחרות בישראל: „הכוונה לקבוצות ללא תשתית של נוער, כמו אליצור נתניה ועוד קבוצות רבות החיות כיום בערבון מוגבל. כיום הכדורסל הישראלי נמצא בתקופתו של הנוער. עובדיה רזיאל שהחליט כי למשך שלוש שנים כל קבוצה יכולה לקלוט שני זרים ושני מתאורחים. במשך השנים המתאורחים יזקינו ולא יוכלו לשחק, ואז קבוצה ללא ישראלים תיפול. לאחר הדור הזה של המתאורחים רק קבוצות עם תשתית יישארו. מכבי חיפה וקבוצות נוספות שדאגו לעתידן יצליחו. הפועל רמת־גן היא רק קצה הקרחון של קבוצות בהתמוטטות", דברי חנן קרן, האחראי כיום על הכנת הדור הבא של כדורסלני ישראל בבית־הספר לכדורסל שבניהולו, בקרית־אונו, יהוד ובת־ים.

חנן קרן (מימין) וסטיב שלכטר

אברהם חמו

מועדון טירונים

הבעיות הגדולות של הפועל רמת־גן החלו בשנת 1983. באותה שנה נפרדה הקבוצה מהפועל גבעתיים וחל קצר חריף בין ראש עיריית רמת־גן, אורי עמית, לבין אגודת הידידים שבראשה עמד ח"כ מיכה חריש. בסיומו של אותו קצר עברו כמעט כל עתודות הפועל רמת־גן לגבעתיים ומה שנשאר מהאימפריה היו כמה ילדים שנאלצו להישאר תקועים ברמת־גן.

הפועל רמת־גן היוותה דוגמא טובה לכל מה שפסול בשיטה הפוליטית של הספורט הישראלי. ראש העיר אורי עמית החליט שהוא יכול להסתדר ללא אגודת הידידים, שהיוותה את ה„חמצן" של המועדון. הקבוצה נפלה קורבן למלחמות הפוליטיקאים, שביקשו לעשות הון פוליטי על גב השחקנים. אך השיטה גמרה את הפועל רמת־גן. הצנחת אישים ממוסדות מפלגתיים לנהל אגודת ספורט יכול אולי להצליח ברמה של ליגה ב' אך לא ברמה לאומית, בקבוצה שרצתה לרשת את מכבי תל־אביב הגדולה. איך אמר סטיב קפלן: „מבחינה מקצועית וחברתית הפועל רמת־גן היתה קבוצה נהדרת, אבל כמה שקשור לניהול — היה זה מועדון של טירונים ואולי אף למטה מזה".

אנגליה עכשיו

נקם ומחאה

בשבועות האחרונים סערו הרוחות בלונדון סביב העלאת מחזה בעל גוון אנטישמי על במת הרויאל קורט תיאטר' — „אבדון". הקהילה היהודית זעמה, והמחזה הורד מיד. אילן שיינפלד שוחח עם מייקל אסטינגס, המנהל הספרותי של התיאטרון

מייקל אסטינגס, המנהל הספרותי של ה„רויאל קורט תיאטר" שונה מעמיתיו עימם נפגשתי בתי-אטראות אחרים. שמאלן, אינטלקטואל חריף, משמש לו ה„אנדר סטייטמנט" הבריטי המפורסם לא לשם כיסוי טיבו של המשבר החברתי, הפוקד את בריטניה כיום, אלא לשם חידוד האמירה. כאשר הוא נשאל על המחזה „אבדון" של ג'ים אלן, שבינתיים הורד מן הבמה אין הוא חוסך לשונו ממנהיגי הקהילה היהודית בלונדון, המפעילים לחצים פוליטיים על התיאטראות, שלא יעסקו בחומר אנטי-יהודי או אנטי-ציוני.

„המחזה נסוב על שיתוף פעולה יהודי-נאצי, במסגרת היודנראט, בשנת 1944", מספר מייקל אסטינגס. „הוא מבוסס על משפט קסטנר. זהו מחזה אנטי-ציוני, אך לא אנטי-יהודי, או אנטי-ישראלי. אני, אגב, אינני יודע כיצד ניתן לחנך קהל כיצד יש לפסוע על הקו הדק שבין אנטי-שמיות לבין אנטי-ציוניות.

„לכן, במשך זמן רב, לא הסכים שום במאי לגעת במחזה, עד שהגיע קן לודג'. כשחבר המנהלים של התיאטרון שמע על המחזה, נבהלו חבריו, ואז הוצע לכל חבריו היהודיים להתפטר מן הגוף המנהל משום שהמחזה אנטישמי. בעקבות זאת גם סירבו כמה שחקנים יהודיים להשתתף בהפקה".

מייקל אסטינגס אינו נבהל מהתפתחויות אלה. להפך. הוא מבטיח לעסוק גם בגדה המערבית בדרמה, במחזה מקורי שייכתב עבור התיאטרון. „שלחנו את כרים אל-אלרוואי, מחזאי בריטי-מצרי, למצרים, כדי לכתוב מחזה כזה על הגדה המערבית, ההתנחלויות ועוד. הרעיון היה שהדמות המרכזית במחזה תהיה דמותו של מספר סיפורים ערבי זקן, ולצידו אשה פלשתינית, המוכרת נשק בחנותה. המחזאי החל לכתוב, ואז שב והודיע כי לא יוכל לכתוב על הגדה המערבית במצרים, כאילו הוא רואה את ההויה הזאת מקאהיר. אבל הוא עוד יכתוב. יש עוד סיטואציה בחומר שלו: מישהו בגדה מקבל דירה, המתרוקנת אט אט מכל תכניה. זוהי סיטואציה אבסורדית, המשקפת משהו ממה שקורה שם, אצלכם.

טיפול בבעיות חברתיות-פוליטיות

הקורא הישראלי, המקבל דיווחים מבריטניה על הסערה הציבורית שהתחוללה בעקבות הצגת המחזה על אודות היודנראט, או קורא את דברי אסטינגס בדבר השאיפה לכתוב על הגדה המערבית, עשוי לתמוה על הרצון לעסוק דווקא בנושאים אלה בבריטניה של 1987, מוכת היסטריית האיידס והאבטלה. מתברר, כי העיסוק בנושאים טעונים מבחינה חברתית, ה„מיובאים" מחו"ל, הוא רק חלק משקידה מתמדת של צוות ה„רויאל קורט תיאטר" לעשות תיאטרון חברתי-פוליטי, אוואנגארדי עד כמה שאפשר.

„כשאתה יורד לליברפול, לדרום בירמינגהאם, אתה מוצא מדבר חברתי. כאן, בלונדון, אנחנו עשירים. שם יש ריבוע ריק, שבצידו האחד פאב ובצידו השני חנויות של „פיש אנד צ'יפס" ובפינה תחנת משטרה מבודדת. זה המצב בבריטניה, וחבל שאין לנו עדיין סופר שיבטא זאת. זה ודאי יקרה בעוד ארבע-חמש שנים, במעין נקמה חברתית.

„כשיש סופה חברתית של אבטלה", אומר מייקל אסטינגס, „הסופר שותק. הביטוי שלו בא מאוחר יותר, כי הוא שונה מאמן רחוב. גראפיטי אינה כתיבת מחזות.

אולם, תיאטרון זה אינו מותיר את התגובה החברתית-פוליטית בדרמה בידי הזמן. מנהלו הספרותי, מייקל אסטינגס, ושאר חברי הצוות, שוקדים על איתור צעירים-כותבים דווקא באזורי מצוקה חברתית, כדי לעורר אצלם את דחף הכתיבה וכדי לעודדם לכתוב מחזות על תנאי חייהם. „קשה לאתר את המחזאים הצעירים האלה", מטעים אסטינגס בטון הדיבור האירוני שלו. „הם גרים בתחנות רכבת, עם ילדיהם, כי שם יותר חם מאשר ברחוב".

על אחד ממחזאים צעירים אלה, בני עשרים ושתיים בממוצע, מספר אסטינגס: „הוא אינו הומאניסט ואינו מבקש סימפטיה בכתיבתו. הכתיבה שלו היא סוריאליסטית לגמרי. מין מפגש בין בקט לג'ורג' אורוול. אתה צריך להבין שמחזאי זה פשוט חי על גבול היאוש. הוא חי מתחת למדרכה. שמו הפרטי גריגורי. מהן הסיטואציות שלו? — הנה. קבוצת ג'ז איבדה קלרניט בהופעתה במסעדה. המלצרית מוצאת כלי זה ונותנת אותו לצעיר הראשון שנכנס פנימה. והוא אומר שזה שלו והולך.

„יש בסיטואציה זו תו מוסיקאלי של עוני ויאוש", מוסיף אסטינגס. „יאוש טונאלי, אם תרצה".

פסטיבל מיוחד למחזאים צעירים

התיאטרון הרויאל קורט מקיים — בצד פעילותו העונתית הרגילה, הכוללת שש הפקות שנתיות באולמו הגדול וחמש באולמו הקטן — פסטיבל מיוחד למחזאים צעירים. מחזאים אלה מתכנסים בסדנאות כתיבה, ובניהם שחורים, מובטלים ועוד. אחת לשנה משתתפים צעירים אלה, יחד עם כותבים צעירים נוספים מרחבי בריטניה, בפסטיבל המיוחד למחזאים צעירים, המתקיים בתיאטרון בשיתוף רשויות החינוך ובתי הספר בבריטניה. אנשי הרויאל קורט' קוראים למעלה מ-600 מחזות, ובוחרים מתוכם ארבעה להפקה מקצועית בתיאטרון.

מלבד מסגרת הפסטיבל מתקיימות במקום הקראות של מחזות צעירה והקראות שירה, אך ייחודו של ה„רויאל קורט' אינו מסתכם בכך. גם שיטת העבודה במהלך העונה היא שונה. במקום לשלוח מחזאי מוכר לתקופת כתיבה על חשבון התיאטרון, בסיומה הוא מגיע, לדברי אסטינגס, עם חומר משעמם, מקבל המחזאי לפני הכתיבה במאי, צוות שחקנים ומלגה לשבועיים של עבודה. אראז הוא יכול לכתוב את המחזה תוך כדי עבודה עם צוות, ובלא התחייבות לתיתו דווקא ל„רויאל קורט תיאטר'. בדרך זו הופך בניין התיאטרון לשוקק חיים, וכך גם פותר צוות התיאטרון את בעיית האבטלה בקרב שחקנים, במאים צעירים ומחזאים. שכן, כל מי שעובר במהלך שבועיים אלה, מקבל שכר יומי.

מלבד מחזאי ובמאי-חוץ יש ל„רויאל קורט תיאטר' שישה במאי בית, המכהנים לתקופה של שש שנים כל אחד. לא כולם עושים זאת על בסיס משרה מלאה. כולם עושים זאת בשכר נמוך. ולשם השוואה — שחקן בתיאטרון השייקספירי מקבל 600 ליי"ש לשבוע וחוזה של עשרה חודשים. כאן, ב„רויאל קורט' — עד 145 ליש"ט לשבוע בלבד. זאת ועוד — מנהל התיאטרון השייקספירי מרוויח 30.000 ליש"ט לשנה והמנהל האמנותי של התיאטרון הלאומי בלונדון — רק 20.000 ליש"ט...

הפרשים מרהיבים אלה בין המשכורות ב„רויאל קורט' לבין שני התיאטראות הגדולים האחרים נובעים משום טיבו הלוחם של ה„רויאל קורט תיאטר'. שמלבד 600.000 ליש"ט, הסכום השנתי שמקציב לו משרד החינוך הבריטי, אין הוא נהנה משום הקצבה נוספת. „הרשות המקומית שונאת אותנו", מגלה אסטינגס. „תיאטראות אחרים, כאותו גודל או קטנים יותר, הרבה יותר עשירים מאיתנו, משום שהם מקבלים קצבה גם מן הרשויות הציבוריות בתחומן הם פועלים. אנחנו נשארים במצוקה, כי תושבי רובע צ'לסי בלונדון חושבים שאנחנו מרכסיסטים לניניסטים, שרוצים להרוס את המעמד הבורגני".

טיבו של התיאטרון מכתיב לא רק את אופי קיצבאותיו, אלא גם את טיב הקהל הבא לצפות בהצגות בו. הקהל מורכב כאן מסטודנטים „שאינם מקיימברידג' ואוקספורד", מדגיש מייקל אסטינגס — הבאים בימי שני להצגות במחיר מגוחך של שני פאונד בלבד, או שהתיאטרון בא אליהם, לפרברים, עם אוטובוס, ומציג שם. הקהל הבורגני, המגיע לראות הצגת תיאטרון פעמיים בשנה, בא לתיאטרון רק כאשר מתפתחת סנסציה, כדוגמת זו שהתפוצצה בשבוע שעבר.

„לאחרונה הוצג כאן מחזה שהיה בעל פוטנציאל צפייה למעמד הגבוה", מגחך אסטינגס. „אז באה פתאום קריאה טלפונית מארמון המלכה, והזמינו למישהו ממשפחת המלוכה שני כרטיסים... אבל ביום של... במחיר של שני פאונד... ולפני זה באו לבדוק את המחזה, כדי שאותה אישיות מלכותית, אולי איזו קומבינציה של פרגי ודיאנה, תבוא לחזות בו.

* * *

השיחה עם מייקל אסטינגס, שנערכה, אגב, לפני כחודש, עוד בטרם הגיעה שערוריית המחזה האנטישמי לתקשורת, גילתה באיזו מרירות שקוע הציבור האינטלקטואלי בבריטניה. מרירות, הנשקפת בעד דבריו של מייקל אסטינגס, כמו גם בעד החומר המועלה על במת התיאטרון. האם יש תקווה, אני שואל אותו. והוא משיב — „בשנת 1988 יקרה מהפך. מפלגת הלייבור תרכיב את הממשלה, ואז הסוציאליזם ישוב. בינתיים יש לנו את תאצ'ר, שמותירה לנו רק מעט חללים לפעולה בקרב השמרנות".

„התקופה שלנו", הוא מסכם, „תיראה בעוד כמה שנים חולנית למדי".

אילן שיינפלד

פה מלא ציפורים

בחודש האחרון הציג הרויאל קורט תיאטר' את מחזהו של צ'ארלס לודלם, „פה מלא ציפורים". המחזה מביא את סיפורי חייהן של שבע דמויות, הנשזרים אלה באלה כמהלך יום אחד, בו מופרים חוקי החיים הבסיסיים ביותר, וניתצות מגננותיה של השגרה החברתית. המחזה, המערב מחול, בויים על ידי לן פפינק ולס וטרס, כך שבכמה חדרים שונים, המצויים בשתי קומות התפאורה, מתנהלים סיפורי הדמויות, הנשזרים אלה באלה על הבמה המרכזית התחתונה. כאשר הדמות המקשרת ביניהם היא דמותו המחוללת של ספק שטן ספק נעמן, גבר נשי, המפתה נשים וגברים כאחד, תוך שהוא מכניסם למחול יצרים של אהבה ורצח ובעת ובעונה גם מהווה את סמל הגעש בתודעותיהם.

סיפורי הדמויות והמצבים בהם הן נוטלות חלק משקפים את נפתולי האדם בחברה המודרנית של שנות השמונים, כדברי דף ההסבר למחזה, אך יותר מכך — את נפתולי האדם בבריטניה בשנים אלה. יש כאן מדיום כושית, הרדופה על-ידי רוחה של גבירה בריטית לבנה ואלגנטית, המשתלטת על גופה של המדיום השכונתית, מכתיבה לה את נבואותיה ופולחניה עד שהיא

התעלסות עם החזיר הופכת למגע הומוסכסואלי — כהוקעת הצביעות הציבורית

ממיתה אותה, והופכת מרוח — למדיום השכונתית בעצמה. „אני מוכרחה לחזור הביתה ולמצוא את עצמי", טוענת הכושית בטרם מותה, אך הגבירה הלבנה מגחכת ומסלקת אותה מביתה. ויש במצב זה יותר מרמז על עברה האימפריאליסטי של בריטניה, המותקפת כיום באימת השחורים, הזוקפים ראש ברבעי המצוקה ותובעים את שלהם מן האומה הדשנה שהיתה כובשתם.

סיטואציה אחרת מראה כאן קבוצת נשים המתעללת בגבר מחופש לאשה, כשאת פעולותיהן הנוראיות מלווה מוסיקה צורמנית. מולן עומד גנגסטר שעבר ניתוח לשינוי מין והפך לאשה, המאוהבת במאלף אריות מטאבול, וכן — איש עסקים מרובע, שהשטן, המתגלם גם כהומוסכסואל, רוקד סביבו ריקוד משכר-חושים, עד שהוא מצליח לפתותו. או הופך איש העסקים לרדוף תשוקה לגדל חזיר בביתו: הוא נפרד מאשתו ומחליפה בחזיר, וההתעלסות עם החזיר הופכת למגע הומוסכסואלי, וליותר משמץ חיווי בדבר הצביעות הציבורית המשתוללת בבריטניה כיום כלפי ההומוסכסואליזם, בעקבות בהלת האיידס.

— האם אתה מאוהב בחזוריר? (שואלת האשה את בעלה).

— כן. זה נורמאלי. אני מחבב אותו. אנשים אוהבים כלבים, חתולים...

או אז נכנסת טבחית, עוטפת את החזיר האהוב והופכת אותו...לנקניק. בסיטואציית הסיום מתפשט איש העסקים המהוגן, שניגף ביצרו, ומתעלס עם הנקניק.

סצינה מזעזעת בעוצמתה היא גם הסצינה בה עולה אל הבמה דמות של לסבית מבוגרת, שנפרדה מחברתה לחיים. היא עולה עם מזוודה, ומתחילה לשלות ממנה חפצים מעברן המשותף. את פעולת הערטול והריקון הזאת מלווה מונולוג חושף וכואב על גילוי הנטיה לנשים, כהיותה בבית-ספר לבנות במנזר, על אהבותיה הראשונות, על חברתה ועל הפרידה ממנה. במהלך המונולוג עומד לידה הגנגסטר, המאצ'ו, המקבל ממנה כל פריט-לבוש, ולובשו, עד שהוא הופך לאשה. הלסבית מסתלקת מן הבמה, ועליה ניצב כעת מי שהיה בתחילת המחזה מאצ'ו, כשהוא אשה לאחר ניתוח מין, וחוזר, מלה במלה, אחר המונולוג שהסתיים זה עתה.

עוצמת חילופי שהויות אלה היא אדירה. והשילוב בין הגבירה הלבנה, הכושית המרוכאת, איש העסקים המאוהב בגבר ובחזיר, האשה הלסבית השבורה וסמל הגבריות ההופך לאשה מושבת, מעלה אל פני השטח את הציפורים, הרוחשות תחת מעטה השמרנות החדשה, שעוטה כיום בריטניה, כמדינות נוספות בעולם המערבי. יצר הוא יצר הוא יצר. גם אם כופים אותו בחליפה טוויד.

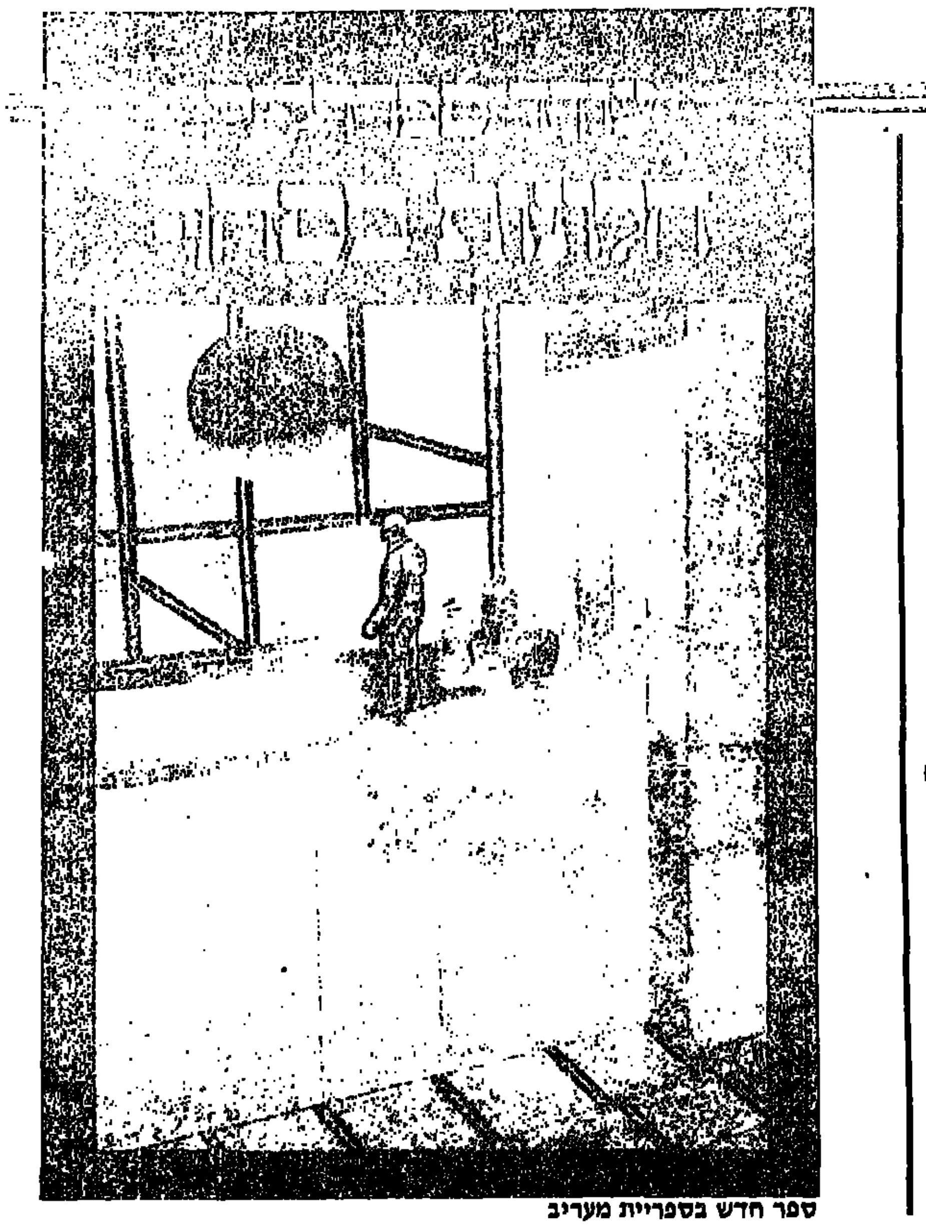

ספר חדש בספריית מעריב

רעיון האלוהות המשגיחה נראה לי כמושג אנתרופולוגי שאינני יכול להתייחס אליו במובד־ראש. כמו כן, אינני יכול להעלות על הדעת איזה־שהוא רצון או תכלית מחוץ לתחום האנושי... אני מאמין שעלינו להסתפק ביכולתנו הבלתי־מושלמת להבין ולדעת, ולהתייחס לערכים ולציוויים מוסריים כאל בעיה אנושית טהורה — הבעיה האנושית החשובה מכל.

אלברט איינשטיין

שירה היא דפוס של אמת

פרופסור יפים אטקינד, גולה פוליטי סובייטי החי בצרפת ומרצה בסורבון, מספר בראיון מיוחד בעיתון הספרותי קנייז'בנה רץ' (דבר ספרות) (בלגראד, בגליון 285, מתאריך 25.9.1986), על תפיסתו את תפקיד השירה כיום ועל נסיונו האישי כגולה פוליטי.

ראיינה: בראנקה בוגבאץ

תרגמה מסרבית-קרואטית והביאה לדפוס: דינה קטן בן-ציון.

אטקינד, בסיום הקריאה בספריך, מצאתי את עצמי במבוכה נדירה: כיצד לערוך מבחר של ... כאשר בספרים אלה הכול חשוב? את ספרך „רשימותיו של כופר" פשוט חובה לקרוא ושום ... לא תוכלנה להביע את תוכנו. הוא מהווה תעודה יקרת ערך על מעמדם של המשוררים בברית ... ועל יחס השלטונות אליהם. הכל בו כתוב באופן מבריק כל-כך עד שהספר נקרא כרומאן ... התוכל בבקשה לספר לנו על הסיבות שהניעו אותך לכתוב ספר זה?

„רשימותיו של כופר"

הספר כתבתי זמן קצר לאחר הגיעי לצרפת, בשנים 1975 ו-1976. את שאלת מדוע כתבתי אותו ... כיוון שעד אז כתבתי ספרים מתחום התמחותי: על תורת השירה, על היסטוריה, על תורת ... על סגנון משווה ועל תיאטרון בן זמננו. ואילו הספר שבו מדובר הוא ספרי הראשון „על החיים", ... — על פוליטיקה. יש לכך כמה סיבות. ראשית: רציתי לספר על ניסיוני ביחס למשטר הסובייטי, ... את הסיפור כפשוטו, בלי משהו פנטאסטי או מסעיר במיוחד, ואף על פי כן יצא הסיפור שלי ... הייתי רוצה כי אנשים הקוראים את סיפורי הצנוע, שאין בו זוועות, עינויים ועונשי מוות, יבינו, כי ... הסובייטית פנטאסטית לאין ערוך יותר מן הרומאנים של וולס ואסימוב. שנית: במקרה שלי ... לא רק „תליינים" בשכר, אלא גם עמיתי, חניטראליים בדרך-כלל. מרביתם התנהגו באופן סביר, ... שבדאגה לקריירה שלהם יצאו בנאומים המאשימים אותי, וזאת מתוך ידיעה שלמה שהם ... שטויות. רציתי לספר בפומבי על התנהגותם ובגידתם, כי ידוע שמרבית מעשי הנבלה נעשים ... שלא יודעו. השגתי מה שביקשתי: איש מ„מאשימי" לא ההין מאז לבוא לצרפת, הם חוששים לא ... אלא גם מפני קוראי ספרי... שלישית: אינטלקטואלים זרים, במיוחד קומוניסטים במערב, נוטים ... אידיאליזציה של המציאות הסובייטית, אף שאינם מבינים בה ולא כלום. המציאות הזאת מורכבת ולא רק ... אבל חשוב להבין אותה מבלי לייפות.

... לספרך הבאת פסוק משל אנה אחמטובה: „לא, לא תופת שמים של ניכר, / לא אחסה תחת כנפים ... / עם עמי הייתי ביום המר / ועמי, בחרפתו". (בתרגום של דריק). האם מתייחסים פסוק שיר זה גם ... בזמנך גם אתה מועל להישאר „עם עמך" ובכל זאת ההיית חייב לעזוב את ארצך?

... של אחמטובה מתייחס גם אלי, ומשום כך הבאתי אותו כמוטו לספרי. העוסק בגירוש מרוסיה. ... שאלת מדוע הייתי מוכרח לעזוב את ארצי? כי גרשו אותי ממשרתי כפרופסור בפקולטה למדעי החינוך, ... 23 שנים; כי הוציאו אותי מאיגוד הסופרים (בו ביום); כי אסרו על כל בתי ההוצאה לאור, כתבי ... העיתונים לא רק להדפיס את דברי אלא אפילו להזכיר את שמי, הוציאו את כל כתביי מכל הספריות ... אילו ספרים להם הייתי רק שותף ואפילו אלה שתרגמתי... והיו לי עוד תכניות לכתוב על דברים ... אני היסטוריון ותיאורטיקן של הספרות ועדיין מוקדם מדי שאגזור על עצמי שתיקה (גם עכשיו עוד ...) כאשר אחתי רעיונות נוספים והייתי רוצה להעלותם בכתב...

פרופסור אטקינד, חלק ניכר מעבודתך הוקדש לחקר השירה. אתה יודע על-פה שירים לאין ספור, ... ואני עצמי זוכרת שביקרתי בהרצאותיך כסטודנטית ושמעתי אותך מצטט הכל בעל פה. ... באה עליך בגלל השירה. את המשפט — כיום הוא כבר מפורסם — אשר גרם לגירושך ... כתבת בהקדמה לספרך „תרגומי שירה מהורות בהיסטוריה של הספרות הרוסית" (קובץ המאות ...19): „בתקופה מסויימת, במיוחד בין הקונגרסים ה-17 וה-18 (של המפלגה) נמנעה מן ... הרוסים האפשרות להתבטא באופן מלא ביצירתם המקורית, הם שוחחו עם קוראיהם בלשונם של ... אור בליאן, שקספיר והוגו". בכך סיפקת הסבר לרמתם הגבוהה במיוחד של התרגומים הרוסים. ... של פסטרנק, שהם, כמובן, החשובים ביותר. במלים אחרות, הקדשת את חייך לשירה. מהי ...?

... לגבי היא, צירוף של מלים ומנגינה, שבכוחו לבטא באמצעים חיצוניים את עולמו הפנימי של ... זה, שכל-כולו אינדיבידואלי, בלעדי, סובייקטיבי. מתייחד בשירה במשמעות כלל-אנושית. ... האתיאיסטית נטלה השירה את הפונקציה שבעבר מילאו חיי הדת. אותי מטרידה זה מכבר ... כלום מסוגלת השירה לשקר? קרוב לוודאי שכן, אף שאין זה טבעי. ואולם ידוע שגם הדת שיקרה, ... על הכנסייה... ואף על פי כן, שירה היא דפוס של אמת.

בהקדמה ל„אנתולוגיה רוסית" שראתה אור בצרפת כתבת: „לדברי-השיר היתה מאז תמיד תהודה רחבה בקרב העם. אבל המלה השירית לא זכתה מעולם לדעת את החירות". מדוע מפחדים כל כך מפני המשוררים? אתה עצמך הזכרת שורה של שמות מטובי סופרי רוסיה, שנדונו לכלייה.

מן השירה מפחדים כיוון שיש בה כדי ללכד. הדיעה השלטת אומרת, כי את הסובייטים צריכה ללכד אך ורק „האידיאה הקומוניסטית" ובכל מקרה, סיסמאות המפלגה. מכאן יוצא שהשירה היא בגדר מתחרה לאידיאולוגיה. זה בלתי נסבל. ואם מוסיפים לכך את הקושי להבין על מה מדברים „כל המשוררים הללו" (מערימים חידות, והנוער משים עצמו כאילו זה מוצא חן בעיניו). כך גם עם הציור המופשט. מה הם רוצים, יוצרי התמונות האניגמאטיות האלה? מוטב לאסור זאת! בחרוזי השיר אכן אפשר להגיד הרבה מאוד דברים שאסור לומר בפרוזה. בין בתי שיריו של זבלוצקי, למשל, מצוי „קזבק", שיר על הר בקווקאז שהוא בעת ובעונה אחת גם שיר על סטאלין — מסה-של-כפור הרוחשת בוז לכל מה שלרגליה. כלום יכולה הצנזורה לאסור שירים על הר ועל גלירי כפור? ובו בזמן גם אי אפשר שלא לאסור. בפני חרוזי השיר הצנזורה תכופות ניצבת מרומית. המטאפורה השירית היא רב-משמעית ומשום כך מסוכנת. המתרגמים עושים שימוש בנכס זה. הם טוענים את השירה הקלאסית במשמעות אקטואלית. כך נהג פסטרנק כאשר תירגם את שקספיר ואת גיתה ללשון רוסית חריפה ביותר.

בספרך „רשימותיו של כופר" ישנו קטע בו אתה מתייחס ברגישות רבה למקומה של הלשון הרוסית בחייך. בכל כוחך אתה נאחז בקרקע תרבותך ולשונך. אך לשווא. כאן בסורבון, אתה נעשה מרצה. אתה כותב ומפרסם, ובהדרכתך מתרגמים את פושקין. מה גוזלת ממך הגלות, ומה העניקה לך? האם קיים פיצוי?

הלשון היא לסופר לא רק כלי עבודה, אלא האוויר שלו, הסטיכיה שלו והקרקע שלו. בלעדי הלשון חדל הסופר להיות מה שהינו. כיום מדובר לא פעם על סופרים דו-לשוניים. אני לא מאמין בזה. ניתן לכתוב בכמה לשונות, אך לשון היצירה היא אחת בלבד. בין המשוררים הרוסים היו רבים שידעו צרפתית עוד מילדותם, ובכל זאת, אילו שפטנו את פושקין, את לרמונטוב או את טיוצ'ב על פי החרוזים שכתבו בצרפתית, אין איש מהם עולה על הרמה הבנאלית הממוצעת של קופה. ואילו לרמונטוב, כמשורר רוסי, גבוה לאין שיעור מקופה. עד שמגוחך בכלל להזכיר את שמם בנשימה אחת. פושקין כתב, אמנם, מכתבים בצרפתית, אך בעוד שמכל משפט ומשפט ברוסית עולה גאונותו, הצרפתית שלו היא מרוייקת ואפילו מבריקה, אך זו לשון „עולמית", או לשון תקנית צחה, ותו לא. רילקה כתב בתי-שיר בצרפתית שאפילו מצאו חן בעיניו הוא, אבל היכן רילקה בחרוזי-שיר אלה? יהיה מי שיזכיר בהקשר זה את נאבוקוב. אמנם כך, הוא באמת דו-לשוני, אלא שבו בזמן הוא גם אל-לשוני, כי אין לו עוד גישה אל השפה החיה. שפת הרחוב והכפר. שיריו המעניינים נכתבו בלשון מוזיאונית מקסימה. הגלות העניקה חירות תחת רודנות וצנזורה. אך היא מקפחת את האפשרות להשתתף בעשייה הלשונית היומיומית. אני זוכר מצויין את הרוסית שהבאתי עימי, אך שם, ברוסיה, משתמשים כיום תלמידים, עיתונאים, חקלאים וחיילים בתארים, בשנינויות-לשון ובאמרי שמחה ואיבה שונים מאלה ששלטו ברמה לפני עשר שנים. אני משולל חלק בהתפתחות הזאת. וכמה מורגש היעדר המלה החיה אצל בונין, גדול סגנונאי דורנו. שלמעלה משלושים שנה חי בגלותו. כן, אני כותב בשלוש שפות, אך אין זה אומר דבר. הצרפתים והגרמנים משבחים ומקלסים אותי. אחרת גם לא ייתכן — גלות היא תפארת ומצוקה. אושר וקללה.

התוכל לספר משהו על גורלם של הפורמאליסטים ועל הסטרוקטורליזם שהופיע לאחר שלושים-ארבעים שנה?

מדוע מתנכלת המפלגה לפורמאליסטים, העוסקים בחקר הצורה הספרותית מבלי לגעת בשלטון? קרוב לוודאי כיוון שהפורמליסטים הפריעו למונופול המפלגתי לגבי הסבר אידיאולוגי של כל התופעות. הפורמאליסטים הכריזו, שלא מעניין אותם „איזה דגל מתנוסס על המבצר" (שקלובסקי). את זאת לא יכלו המבקרים המפלגתיים לשאת, כיוון שמשמעות הדבר היא השתחררות הספרות מן הצנזורה הפקידותית. היה צורך לסור את הפורמאליסטים. אך גורלם היה פחות נורא מגורל „המתנגדים-לדיעה" שבאו אחריהם. שקלובסקי התחיל לכתוב תסריטים, אייכנבאום וטומשבסקי התחילו לעסוק בטקסטולוגיה ובהיסטוריה אקדמית של הספרות, ז'ירמונסקי בבלשנות, טיניאנוב התחיל לכתוב רומאנים היסטוריים ולתרגם את שירי היינה, יעקובסון היגר. כעבור כמה עשרות שנות קיומם של רעיון הפורמאליזם ועקרונותיו, חזר והופיע שוב במסגרת הסטרוקטורליזם והסמיוטיקה. הזמנים נשתנו ועתה שוב לא חששו עוד מפני „תורה לשמה", מה עוד שהתיאוריה של המדע, הקיברנטיקה ודרכי המתמטיזציה של מדעי הרוח נכנסו לאופנה. הלא-

(המשך בעמ' 18)

עורך משנה אילן שיינפלד

עורכת יעל לוטן

רוחמה מורטון

השגעון ומשמעויותיו

מישל פוקו: תולדות השגעון בעידן התבונה; מצרפתית: אהרון אמיר; הוצאת כתר, 1986.

לקרוא את „תולדות השגעון בעידן התבונה" היום, שלושים שנה לאחר שהופיע, זה לא כמו לקרוא אותו בשנות השישים המוקדמות. חלק מרעיונותיו — ולעיתים סילוף או הצגה פשטנית של רעיונותיו — הפכו מוכרים וידועים, בעיקר בעקבות מהפכת הסטודנטים (68'), והרעיונות של הזרם האנטי־פסיכיאטרי בשנות השישים המאוחרות ושנות השבעים. אז היה זה ספר מהפכני וחדשני, תואם להפליא את הסערה שהבשילה והלכה בין הצעירים באירופה ובארה"ב. מצד שני, אותן שלושים שנה נותנות לנו אפשרות מסויימת של פרספקטיבה ומעקב אחרי הרעיונות והתפתחותם עד למותו של ההוגה לפני כשנתיים.

מישל פוקו לא האמין ב„לשנות מבפנים". הוא היה outsider* במודע ובמופגן, והכריז על עצמו כמי ש„לא היה מעולם פרוידיאני, לא היה מעולם מרקסיסט ולא היה מעולם סטרוקטורליסט."

אם ניקח בחשבון שבמסגרת החברתית בה חי היו אלה שלושה סימני היכר מובהקים של האינטלקטואל האופנתי, נוכל להבין את עצמתה (ומחירה) של הכרזתו זו ומכאן את עמדתו האישית־אינטלקטואלית־פוליטית.

הוא לא רצה בשום מימסד, ובוודאי שלא רצה לצרף את הידע שלו לכוח ממוסד כלשהו, אבל מכוח אותה דינמיקה, שכה הירבה לתארה בכתביו, נבלע ה„ידע" שלו אל תוך עולם התרבות המערבית והשפיע על עולם זה בדרכים שונות. היתה זו השפעה שחלקה תאם לרוחו של פוקו וחלקה לא תאם כלל וכלל. הוא מכל מקום, נשאר בחוץ. אך עבודתו הרוחנית ממשיכה לפעול בתוך המסגרות להן לא אבה לכפוף את עצמו. מכלל השפעתו אתייחס כאן רק לזו שהשפיעה על הזרם האנטי־פסיכיאטרי במערב.

דרכו המיוחדת של פוקו היא לברוק, לתאר ולאבחן מצבים אנושיים וחברתיים בלי לשפוט אותם, לכאורה. אך יחד עם זאת הקורא אינו יכול שלא להרהר ברצינות על מוסכמות חברתיות, וכמעט מן הנמנע הוא שלא להסיק מסקנות לאחר שפוקו מביא את העובדות היבשות. דוגמא מצויינת לדרכו זו של פוקו היא סרט צרפתי שנקרא „אני, פייר ריבייר, טבחתי את אימי, אחותי ואחיי", שנעשה ב־1974 בבימוי רנה אליו וצילמה אותו נורית אביב. הסרט נעשה על פי תחקיר שעשה מישל פוקו וקבוצתו, על מקרה שקרה בשנת 1835. אותו פייר ריבייר נידון למוות על הרצח שביצע ע"י בית־משפט מקומי. אך ועדת רופאים מכובדת מפריז קבעה שהוא חולה בנפשו ועל כן קיבל חנינה מהמלך ונידון למאסר לכל חייו. בשנת 1840 תלה פייר ריבייר את עצמו בתא כלאו. לפני־כן רשם את תולדות חייו ותולדות משפחתו רוויי השנאה והמרדים.

מישל פוקו מציג מספר היבטים על פרשת פייר ריבייר, ומתוך הצירוף שלהם נדרש הצופה להחשב ולהסיק מסקנות. על פייר ריבייר הוא אומר: „מה שמדהים אותנו היום שהצעיר פייר ריבייר נחשב כל חייו לאידיוט, לשוטה הכפר, אך היה מסוגל לכתוב באופן קוהרנטי את ההיסטוריה של עצמו ושל משפחתו על פני 40 עמודים." בסרט קיים ההיבט המשפטי, ההיבט הפסיכיאטרי־רפואי וכן ההיבט החברתי — בית־סוהר כמקום כליאה למטורף, לאדם שיצא מדעתו.

האין כאן קריאת תגר על האבחנות? על אופן הטיפול באדם? על החוק? על המשפט? על העונש? ומעל לכל, על בילבול המושגים בין חסר־דעת (ואידיוט הכפר) לבין המטורף (זה שיצא מדעתו) ולבין הפושע? בסרט היתה גם הצבעה ברורה על המכנה המשותף (בחברה המערבית הנאורה) לכל אלה — הבידוד והכליאה, אם בין אותם הכתלים ואם במוסדות נפרדים, כגון בית־סוהר ובית־משוגעים.

האם היה פייר ריבייר שוטה חסר־דעת, כפי שהוגדר ע"י אנשי קהילתו ורופא הכפר? האם היה מטורף כפי שהוגדר ע"י הוועדה הרפואית הנכבדה מפריז? או האם היה פושע־רוצח, כפי שהגדירו בית המשפט הצרפתי? האם מקומו של פייר ריבייר הוא מאחורי הסורגים? לשאלות האלה לא סיפק הסרט תשובות. ובעצם לא את פייר ריבייר בוחן פוקו. הוא בוחן את מערכת היחסים פרט—חברה. ובעיקר הוא בודק את החברה לאורו של „המקרה". הנבדקת היא החברה על פי התייחסותה אל „האחר" ובכך עוסק הספר.

יחס החברה לשגעון הוא נושא המחקר וכמוהו משמש נושא למחקר הצורך של האדם לנדות, לגרש, להוקיע ולהתעלל בכל מי שהוא „אחר".

השגעון כקו הגבול

השגעון, חוסר־הדעת והפשע — ימיהם כימי האדם. רק התייחסות החברתית אליהם משתנה לאורך ההיסטוריה. הכלים החברתיים להתמודד איתם לובשים צורה ופושטים צורה בזמנים שונים ובתרבויות שונות. בספר זה מגביל עצמו פוקו, מסיבה שאינו מסביר אותה, ל־400 השנים האחרונות בחברה המערבית. אך עניינו האמיתי הוא במה שקורה בחברה המערבית בת זמננו — בחברה בה הוא חי ופועל.

הספר מציג בפרקיו הראשונים, בדרמתיות ובהרחבה, בעזרת שפע של מקורות היסטוריים מדוייקים יותר או פחות, את הנחת היסוד הראשונה שלו — כי החל מאמצע המאה השבע־עשרה, למעשה בשנת 1656, נולדה הקונצפציה המודרנית של המשוגע „כאחר", שיש לכלאו ולבודדו. לפני כן היה המשוגע, וכן חסר־הדעת, במעמד חברתי שונה — הוא היה מצוי בכל מקום. מוזר אך לא זר, משמש כשופר בלתי־אמצעי של תבונה שהיא ספק־אנושית, ספק־על־אנושית. הוא סימל במוזרותו את כל מה שאינו נתפס ע"י ההכרה (ולימים גם תת־ההכרה) של האדם — את המוות, את החרדה מפני המוות, את הריקנות, את קץ־הימים. כאשר נעלמו המצורעים משולי החברה והצרעת פסקה להיות מושא לפחדים, תפס השגעון את מקומה של הצרעת והמשוגעים את מקומם של המצורעים. תפיסת מקום זו היתה בשני מישורים: האחד — באופן פיזי, כיוון שהמשוגעים נכלאו באותם מקומות עצמם שלפני־כן כלאו בהם את המצורעים; ובאופן מטאפורי — או, אם נשתמש בשפתו המודרנית של פוקו — באופן סמיוטי. המשוגע היה לסמן של קו־גבול בין התבונה לבין העדרה של התבונה: השגעון וחוסר־הדעת. עם זאת, המשוגע הוא גם מסומן — הוא הינו המשוגע, הוא מחוסר־הדעת. הוא בעצם הווייתו יוצא־הדופן גם בלתי־מוסרי. בטלן ומאיים על הסדר החברתי הטוב. הווה אומר, הערכים של החברה הבורגנית.

עדי אופיר: „האין החברה נמדדת ביחס ליחידים, שהם הסימנים של קווי הגבול המטאפיזיים או הממשיים שלה, קווי גבול שאף על פי כן נוכחים בתוך־תוכה באמצעות אותם יחידים הנושאים על גבם את אבני הגבול, כמו היו הם עצמם גם סף אוהרון וגם התהום שמעבר לו?"

החברה של המאה השבע־עשרה כלאה ביד רחבה (כלשונו של פוקו — „הכליאה הגדולה") כל מי שהוא „אחר". כל מי שאינו מקבל את הסדר החברתי הבורגני או מאיים עליו בעצם קיומו. הכלא משמש מכנה משותף לכל „האחרים" פושעים למיניהם, מתנגדי משטר, כופרים בדת, בעלי חובות, הזלים, זונות, עניים מובטלים, אנשים ללא בית. הדרמה ההיסטורית כפי שמתאר אותה פוקו מציירת את מקומות הכליאה כ„שממות שהחולי שוב לא יכון בהן (הכוונה לצרעת, ר"מ). מאות בשנים עתידים מרחבים אלה לעמוד בעזובתם. מן המאה הארבע־עשרה עד לשבע־עשרה עתידים הם להמתין ולקרוא בלחשי כשף מוזרים להתגלמות חדשה של החולי, להעוויה אחרת של פחד, לפולחנים מחודשים של טיהור וגירוש" (ע' 11).

התיאור עובר דרך מרתפי מבצרים קודרים, אולמות כליאה קפואים, חשוכים, איומים ונוראים, שהיו בחורף מתמלאים במי הצפה שהיו גם מי ביוב. עכברושים נשכו ואף טרפו את הכלואים, שהיו כבולים בידיהם וגם ברגליהם, והמסוכנים שבהם אף בצווארם. לבושם היה דל ביותר בטמפרטורה של חורף אירופי מושלג. כעת הקורא המודרני אחוז אימה וחלחלה לנוכח האכזריות, הדיכוי, חוסר האבחנות המשווע, או, בלשון אחרת, חוסר הנאורות והקידמה — מוכן לקבל ברגש של הקלה את המשחררים הגדולים, את אנשי המהפכה הצרפתית, אלה שסימנו את תחילת עידן התבונה. אולם פוקו מוסיף מכה על מכה: אין הוא מניח לקורא לנשום לרווחה. להיפך — הוא מתאר את עידן התבונה בצבעים קודרים ובמגמה ביקורתית.

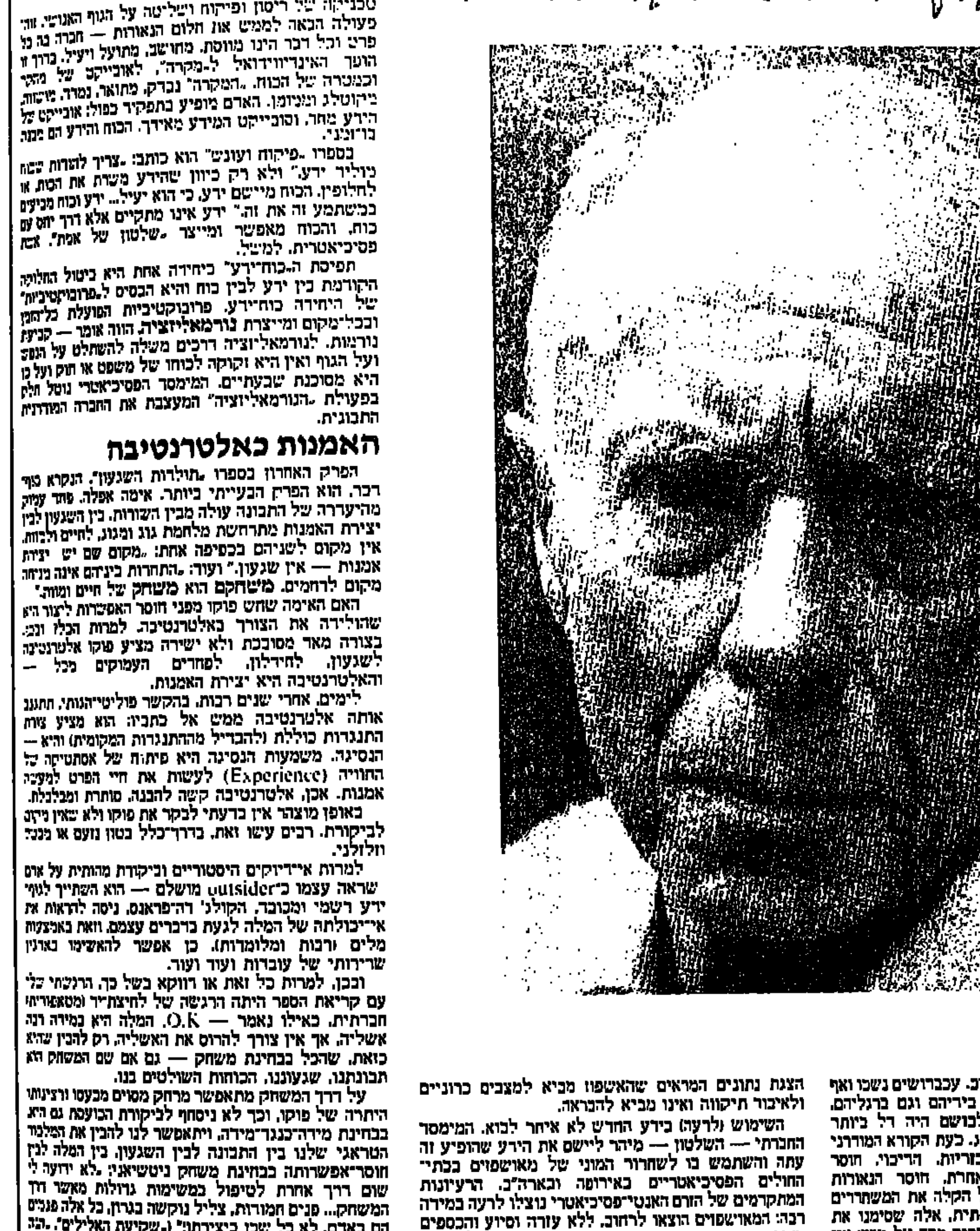

מישל פוקו

ביה"ח כמוסד משמעת

המתקנים הגדולים מקבלים אצל פוקו מרכאות כפולות. הוא מאשים את ד"ר טיוק, ד"ר פינל ואחרים בכך שלא שחררו את המשוגעים. אלא שבסה"כ החליפו את כילאם הנורא בכלא אחר, משופר יותר מבחינת התנאים הפיזיים. הכלא החדש הוא ביה"ח הפסיכיאטרי, אשר בו חולה־הנפש ממשיך להיות „האחר" של החברה ולא זו בלבד, אלא שהוא לכוד עתה במערכת שאין לצאת ממנה.

ביה"ח הפסיכיאטרי הוא עוד מוסד של משמעת המשמש שדה פעולה לידע וכוח המזינים זה את זה ויוצרים מסגרת שאין אפשרות לבקרה, וכך נוצר המצב המוצק של השתקה ודיכוי המשוגע. כל נסיון של המשוגע לומר משהו נידון מראש, תיאורטית, לשמש נגדו ולהיות הוכחה נוספת לשגעונו.

במוסד משמעת זה, בית־המשוגעים, יש לרופא ולחולה תפקידים ברורים וקבועים, וביניהם נמצאים „השתיקה" ו„התהום": חוסר הדיאלוג בין התבונה לשגעון. התבונה מדברת, לשגעון אין מאזינים. „המונולוג של הפסיכיאטריה שהוא מונולוג של התבונה על השגעון" וביניהם „אין שפה משותפת".

הפסיכיאטריה המודרנית שוללת את אנושיותו של המשוגע בכך שהיא הופכת אותו למושא של התבוננות, מיון וטיפול ואינה מדברת איתו. פוקו מעיד על עצמו שלא ניסה כלל „לכתוב את ההיסטוריה של אותה שפה (הפסיכיאטריה), אלא את הארכיאולוגיה של אותה שתיקה." השתיקה השוררת בין התבונה לשגעון. לדעתו, המשוגע של ימינו הוא מושא של השתקה ודיכוי, ומחקרו נועד לאפשר למשוגע, שהוצא מחוץ לתחום החברתי, את האפשרות להשתתף בשיח (discours) התבוני־פוליטי שנסב עליו, אך לא איתו.

עדי אופיר: „תולדות השגעון" הוא ספר שאינו יכול שלא לחולל מהומות. אם אינך טורח לבטל כליל את מימצאיו אתה נדרש לזעקת־חמס מוסרית." ואכן זעקה זו קמה בשנות השישים כתנועה האנטי־פסיכיאטרית.

המימסד הפסיכיאטרי, המיושב בדעתו והבטוח בדרכו מאז ימי פינל וטיוק, זועזע, ואל המתסך המנטאלי שלו, שהיה מצויר בהדרכה סימני־קריאה, פרצו סימני־שאלה אותם נשאו אנטי־פסיכיאטרים כמו סאס, לאנג, באזאליה ואחרים.

היו אלה סימני שאלה עקרוניים, שנגעו בחלקם באותן השאלות בהן עסק פוקו; למשל: האם תפקידו של הרופא הוא לכלוא בני־אדם? מהם גבולות הפסיכיאטריה? מהי תקפות הידע הפסיכיאטרי? באיזו מידה משרת המימסד הפסיכיאטרי את המימסד הפוליטי? האם לא הגיע הזמן לנקות את הפסיכיאטריה מהבסיס המשפטי־והפאטרנאלי שלה? מהי מחלת־נפש? מניין הזכות לכפות על „חולי־נפש" טיפול תרופתי או חשמלי בניגוד לרצונם? ועוד.

דומני שעם העלאת השאלות תם החלק המשותף לפוקו ולאנטי־פסיכיאטריים. משאלות אלה צמחו ועלו תשובות רעיוניות ומעשיות שונות: מרד במימסד הפסיכיאטרי השמרני, שהתבטא באי־הסכמה לאשפז בני־אדם או לתת להם טיפול כימי או חשמלי כנהוג בבתי־החולים הפסיכיאטריים. שלילת חרותו של האדם נראתה להם כחורגת לחלוטין מתפקידיו של הרופא, ובאשפוז ראו רק נזק ולא תועלת.

הסוציולוג ארווין גופמן כתב באותו זמן (1957) על מוסדות טוטאליטאריים וכלל ביניהם את בית־החולים לחולי־נפש. הוא ביקש להראות את השימושים הפסולים של הכליאה והפריד את ההצדקות „הרפואיות" לאשפוז ע"י הצגת נתונים המראים שהאשפוז מביא למצבים כרוניים ולאיבוד תיקווה ואינו מביא להבראה.

השימוש (לרעה) בידע החדש לא איחר לבוא. המימסד החברתי — השלטון — מיהר ליישם את הידע שהופיע זה עתה והשתמש בו לשחרור המוני של מאושפזים בבתי־החולים הפסיכיאטריים באירופה ובארה"ב. הרעיונות המתקדמים של הזרם האנטי־פסיכיאטרי נוצלו לרעה במידה רבה: המאושפזים הוצאו לרחוב, ללא עזרה וסיוע והכספים הציבוריים שנחסכו כתוצאה משחרורם הופנו למטרות אחרות, לפי ראות עיני השלטון.

מחלת הנפש כמיתוס

אך מצד שני — הכליאה, לאחר פוקו ולאחר התעוררות הזרם האנטי־פסיכיאטרי, שוב אינה מה שהיתה לפני כן.

דרך נוספת של הזרם האנטי־פסיכיאטרי להתמודד עם השאלות שהועלו היתה דרך ההתעלמות. מחלת־הנפש הוגדרה מחדש והפעם הוגדרה כמיתוס, כטעות מצערת אשר הומצאה ע"י הפסיכיאטריה ולמענה, כדי להרבות את כוחה. לטענת האנטי־פסיכיאטרים אין בנמצא מחלת־נפש אלא מצבים אנושיים שונים, אחרים. מכאן נבע הרעיון להתנסות בפועל ממש באותה „אחרות". באותו מצב אנושי שקודם לכן נקרא פסיכוזה או מחלת־נפש. זהו נסיון מעניין כשלעצמו שעליו ועל כשלונו יש צורך לכתוב מאמר נפרד.

האנטי־פסיכיאטרים התנגדו ליסוד המשפטי והפאטרנאלי של הפסיכיאטריה השמרנית, וראו בכל אשפוז כפייה על בסיס פוליטי או משפטי: הרפואה בשירות המימסד — כל יוצא דופן יאושפז ע"י הרפואה ויודבק לו התו המוטעה של חולה־נפש.

נסיון זה מהווה מוצא קל מדי מן הסבך. נכון הוא, שהחברה השתמשה לתועלתה ולהגנתה בכליאה, נידוי, גינוי, טיהור ואשפוז של מי שלא „התיישר" לפי הקו של המשטר במערב ובמזרח. אך אין בכל אלה כדי לשלול את קיומו של השגעון עצמו, את הגדרתו כמחלת־נפש, הגורמת סבל וייסורים רבים ואינה מיתוס בלבד, כפי שהגדירוה סאס ואחרים.

אך כאן אנו יוצאים מתחומיו של השיח של פוקו: הוא לא ניסה כלל להבין או להגדיר שגעון מהו: הוא ניסה להבין את משמעות השגעון עבורו כאינדיווידואל, כהוגה וכאדם פוליטי.

על כן כל מי שיחפש בספר זה את משמעות או מהות השגעון לא ימצא את מבוקשו.

לעומת זאת, מה שמאפיין את התנועה האנטי־פסיכיאטרית הם שני דברים לפחות: נסיון להגדיר מחדש את השגעון, את מחלת־הנפש, וכן לתת כיוון חדש לפרקטיקה הפסיכיאטרית. כמו אמרו — „הבה ונראה איך אפשר לפעול בצורה אחרת, טובה יותר, נכונה יותר, צודקת יותר."

אם ההגדרה לא היתה מעניינו של פוקו הרי החשיבה האלטרנטיבית, המעשה האלטרנטיבי, זרים ומנוגדים לתפיסתו כתכלית. הוא מסרב להיות מורה דרך. כפסימיסט־עד־הסוף הוא אינו חוטא בכגון אלה ולא תמצא אצלו תשובה לשאלה „מהי הדרך הנכונה".

אך אין פירושו של דבר שהוא שולל אקטיביות. נהפוך הוא. אמנם הוא פסימיסט, אך פסימיסט־אקטיבי, המנסה לראות (ולהראות למרות הכל) היכן מצויה הסכנה הגדולה ביותר בהווה שלנו, ומכאן יכול כל אדם להבין ולבחור במה הוא רוצה להילחם.

הרגש באמירתו ההגותית־פוליטית הוא — שלא הכל רע אלא שהכל מסוכן, ואין זה היינו־הך. מתוך הסכנה והמתמדית עולה שיש צורך תמידי בפעולה, פעולה הנובעת מתוך פסימיות ולא מתוך אופטימיות זו או אחרת (פרויד, מרקס, ליברליזם), האומרת שהפתרון הנכון מצוי בקצה שטוף־האור של שרשרת פעולות.

הבחירה של כל אחד היא, איפוא, להחליט בכל פעם מחדש מהי הסכנה העיקרית בהווה ולהיאבק נגדה.

לפי פוקו, הסכנה העיקרית היא השליטה של החברה התבונית בפרט, בגופו ובנפשו. הדרישה „לנרמל" את הכל ולא לתת מקום לפרטים או לקבוצות יוצאי־דופן. בהרצאות שהתפרסמו תחת הכותרת „כוח־ידע" הוא טוען שבזמן המודרני, התבוני, הופיעה צורה חדשה של כוח־ידע שהיא טכניקה של ריסון ופיקוח ושליטה על הגוף האנושי. זוהי פעולה הבאה לממש את חלום הנאורות — חברה בה כל פרט וכל דבר הינו מווסת, מחושב, מתועל ויעיל. בדרך זו הופך האינדיווידואל ל„מקרה", לאובייקט של מחקר וכמטרה של הכוח. „המקרה" נבדק, מתואר, נמדד, מושווה, מקוטלג ומתוזמן. האדם מופיע בתפקיד כפול: אובייקט של הידע מחד, וסובייקט המודע מאידך. הכוח והידע הם מכנה בו־זמני.

בספרו „פיקוח ועונש" הוא כותב: „צריך להודות שכוח מוליד ידע." ולא רק כיוון שהידע משרת את הכוח או להיפך. הכוח מיישם ידע, כי הוא יעיל... ידע וכוח מכילים במשתמע זה את זה." ידע אינו מתקיים אלא דרך יחס עם כוח, והכוח מאפשר ומייצר „שלטון של אמת". אמת פסיכיאטרית, למשל.

תפיסת ה„כוח־ידע" כיחידה אחת היא ביטול החלוקה הקודמת בין ידע לבין כוח והיא הבסיס ל„פרודוקטיביות" של היחידה כוח־ידע. פרודוקטיביות הפועלת בכל־זמן ובכל־מקום ומייצרת נורמאליזציה, הווה אומר — קביעת נורמות. לנורמאליזציה דרכים משלה להשתלט על הנפש ועל הגוף ואין היא זקוקה לכוחו של משפט או חוק ועל כן היא מסוכנת שבעתיים. המימסד הפסיכיאטרי נוטל חלק בפעולת „הנורמאליזציה" המעצבת את החברה המודרנית התבונית.

האמנות כאלטרנטיבה

הפרק האחרון בספרו „תולדות השגעון", הנקרא סוף דבר, הוא הפרק הבעייתי ביותר. אימה אפלה, פחד עמוק מהיעדרה של התבונה עולה מבין השורות. בין השגעון לבין יצירת האמנות מתרחשת מלחמת גוג ומגוג, לחיים ולמוות. אין מקום לשניהם בכפיפה אחת: „מקום שם יש יצירת אמנות — אין שגעון." ועוד: „התחרות ביניהם אינה מניחה מקום לרחמים. משחקם הוא משחק של חיים ומוות."

האם האימה שחש פוקו מפני חוסר האפשרות ליצור היא שהולידה את הצורך באלטרנטיבה. למרות הכל ובכל: בצורה מאד מסובכת ולא ישירה מציע פוקו אלטרנטיבה לשגעון, לחידלון, לפחדים העמוקים מכל — והאלטרנטיבה היא יצירת האמנות.

לימים, אחרי שנים רבות, בהקשר פוליטי־הגותי, התגנב אותה אלטרנטיבה ממש אל כתביו: הוא מציע צורת התנגדות כוללת (להבדיל מההתנגדות המקומית) והיא — הנסיגה. משמעות הנסיגה היא פיתוח של אסתטיקה של החוויה (Experience) לעשות את חיי הפרט למעשה אמנות. אכן, אלטרנטיבה קשה להבנה, סותרת ומבלבלת.

באופן מוצהר אין בדעתי לבקר את פוקו ולא שאין מקום לביקורת. רבים עשו זאת, בדרך־כלל בטון נועם או מגנה וזלזלני.

למרות אי־דיוקים היסטוריים וביקורת מהותית על אדם שראה עצמו כ־outsider מושלם — הוא השתייך לגופי ידע רשמי ומכובד, הקולז' דה־פראנס, ניסה להראות את אי־יכולתה של המלה לגעת בדברים עצמם, וזאת באמצעות מלים ורבות ומלומדות). כן אפשר להאשימו באורגן שרירותי של עובדות ועוד ועוד.

ובכן, למרות כל זאת או דווקא בשל כך, הרגלתי בלי עם קריאת הספר היתה הרגשה של לחיצת־יד ומטאפורית חברתית. כאילו נאמר — O.K. המלה היא במידה רבה אשליה, אך אין צורך להרוס את האשליה, רק להבין שהיא כזאת, שהכל בבחינת משחק — גם אם שם המשחק הוא תבונתנו, שגעוננו, הכוחות השולטים בנו.

על דרך המשחק מתאפשר מרחק מסוים מכעסו ורצינותו היתרה של פוקו, וכך לא ניסחף לביקורת הכועסת גם היא בבחינת מידה־כנגד־מידה, ויתאפשר לנו להבין את המלכוד הטראגי שלנו בין התבונה לבין השגעון, בין המלה לבין חוסר־אפשרותה בבחינת משחק ניטשיאני: „לא ידועה לי שום דרך אחרת לטיפול במשימות גדולות מאשר דרך המשחק... פנים חמורות, צליל נוקשה בגרון, כל אלה פגמים הם באדם, לא כל שכן ביצירתו" („שקיעת האלילים", „הנה האיש", עמ' 179).

גדולתו של מורד צעיר זה, בעיני, שאינו אוטופיסט. אין הוא מצביע על פתרון כלשהו ובוודאי שלא על הפתרון הנפלא שיביא ישועה לאנושות. מה שעושה את קריאתו קשה לקוראים מסויימים, השואלים מה הוא אומר בסופו של דבר? מה הפתרון שהוא מציע?

כאמור, אין הוא מציע פתרון. ולכן, אולי, לא פג כוחו של הספר גם בעבור 30 שנה. מי שירצה להצטרף למשחק של האדם התבוני החושב והמבקר ללא הרף את התבונה ואת פתרונותיה למצבו של האדם, יוכל בכל פעם מחדש לנסות ולמצוא מחדש את המוצא מהסבך. פוקו, שהיה ניטשיאני ברוחו, לא חטא בנסיון לשים בסד של שיטה סגורה ובעלת פתרון סופי את סימן השאלה שהוא עצמו עורר.

אשר לתרגום: לפנינו עברית נטולת־עברית. נוצר הרושם כאילו מסר המתרגם, מר אהרן אמיר, את הטיוטה הראשונה של תרגומו ולא את זו שבאה אחריה.

הרי, למשל, פסקה קצרה אחת מן התרגום העברי:

„והשגעון הזה המקשר ומחלק את הזמן, המעקם את העולם ודוחקו לתוך של לילה אחד בלבד, השגעון הזה הזר כל כך לנסיונם של בני זמננו, כלום אין הוא מוסר — לאלה שמסוגלים לקלוט אותו, לניטשה ולארטו — אותם קולות הנשמעים אך ברוחק של חוסר־הדעת הקלאסי, שבו תמיד היו דברים אמורים באין ובלילה אלא שעכשיו הוא מגביר אותם עד להיותם צווחות ותזזית — מתוך כדי כך הוא נותן להם זו פעם ראשונה ביטוי, זכות אזרח, ואחיזה בתרבות המערבית המאפשרת את כל הערעורים, לרבות השיעור הגמור? אבל מחדשים את פראותם הראשונית? (הדגשות שלי. ר"מ)

מה יכול הקורא להבין ממשפטים אלה? ומי הוא הוא ומי הם המחרישים המופיעים כאן? — רק בעזרת המקור הצרפתי והתרגום האנגלי עלה בידי לפענח קטע זה וקטעים רבים אחרים כמוהו. האם אי אפשר היה לצפות שהוצאה ועורכיה המלומדים — פרופ' מנחם בריינקר, עורך הסדרה, וד"ר עדי אופיר, העורך המדעי — ידאגו שהגירסה העברית תהיה מובנת לקורא?

עדי אופיר, העורך המדעי של הספר, צירף מאמר מעולה על פוקו בכלל ועל הספר בפרט. בבחינת מועט המכיל את המרובה.

* Moi, Pierre Rivière, ayant égorgé ma mère, ma soeur et mon frère...

„שופרא" חדש

בגליון „שופרא" 8: שירה משל גבריאלה אלישע, שלי אלקיים, אהוד הוכרמן, וליר חליף, רונית יוכל־חזין, תמי כץ, איתי רון ואילן שיינפלד; סיפורת משל יוסף צבי צוויגנברג ויגאל צור. כמו כן, מאמרו השני של משה צימרמן על שירת נתן זך, ושני מוספים מיוחדים: לזיכרו של הצייר סער עפרוני ז"ל, עורכו האמנותי הראשון של „שופרא" שהלך לעולמו בדמי ימיו, ומוסף לאמנות המיצג 86'.

במדור התרגום: לקט שירה אירית חרשה וכן מדור מיוחד לספרות פלסטינית ובו מאמרה של תגאן עזואר על יצירתה של הסופרת הפלסטינית סמירה עזאם. במדור מסות חדש, מסתו המתורגמת של אגון קיש, „כלבי הפיזיולוג פבלוב", וכן מופיעים המדורים הקבועים.

חתני פרס ביאליק התשמ"ז

משה דור

דליה רביקוביץ'

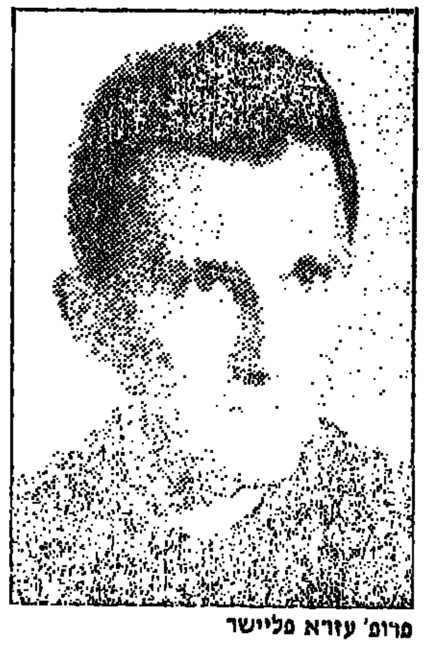

פרופ' עזרא פליישר

מערכת הדף לספרות מברכת את משה דור, דליה רביקוביץ' ועזרא פליישר על זכייתם בפרס ביאליק לשנת תשמ"ז:

* משה דור: דרך ארוכה ומרתקת עברה שירתו של משה דור, משורר ומתרגם, עורך ופובליציסט, מאז שנות החמישים, בן החל לפרסמה, ועד הנה. דרך שירית, שאינה מונעת על־ידי חידוש בכוח או על־ידי יצר ההפכנות, אלא על־ידי הטמעת דגמים שיריים, פיתוחם ושיכלולם האישי. לפיכך נהייתה שירתו לכלול עשיר וצורה, שאינו מתוכנת מכוחן של תורות כי, אלא זורם עם היחיד במסלולו. בין „צייר עליון בלוזמנור/חתם את שמו בזהב נחשת,/ואם הכתב אינו ברור,/נהיר משחק של אור וחשך", (לוכסבור, בתוך זהב ואפר, הוצאת אלף, 1963), דרך שירו הפתח „אליגורה משחקת" ועד לאמירה חדה ומפורשת כ„אובר עצות אני ברחוב הזה". עברה שירתו של משה דור מן החרוז המבריח והטור השקול, מן התמונות העמוסה לעיתים עד לניב החד. אך שמרה בכל אורך נתיבה את היכולת לגעת כאדם, לגעת בנוף ולענן אדם ישראלי בנוף ישראלי. כיום, לאחר שקעה ככר קרנו של המודרניזם־לשמו בשירה העברית, טוב לקרוא בשירי משה דור ולהיווכח שהיה גם מי שנותר נאמן לפנימיותו כל הדרך, כל הזמן הזה.

* דליה רביקוביץ': חרת לשון בשירתה ובמאמריה, ועם זאת מלאת ריגשה, סללה לה דליה רביקוביץ' את מסלול שירתה משנות החמישים ואילך. בראשיתה היתה שירתה כתובה בניב עברי כבד וקצוב, שהעמיד עולם אגדי, בעין מיתוס פרטי, שהלך ונשתכלל לכדי ארץ מראות, זו של המערב הכחול ואיי השמש. ארץ מראות המיוסרת מכוחה של ראייה דקה ומיוסרת. בהמשך המירה ראייה זו את ארץ המראות, ותחתיה ייסדה מיתוס פרטי מן היומיום הישראלי. עתה, לאחר שנבקעה לאורכה במהלך מלחמת הלבנון, שוב היא שבה אל ארץ ההווה היומיומי. מסלול, שהוא גם מסלול חיים. בין „בעוד ימים מאד רבים/אמצא את שבקשה נפשי./אמצא לי את שלות נפשי/אמשך שלוה תשעה קבין" לבין שירי האימהות שנתפרסמו לאחרונה. מסלול שירת־חיים, שמוכיח, אולי, שאפשר גם לא „להרוג את מלאך הבית", כהמלצתה של וירג'יניה וולף לנשים כותבות, ובכל זאת להיות משוררת טובה, אהובה.

* עזרא פליישר: כמשורר ועוד יותר מכך כחוקר, הניבה עד כה כתיבתו המלומדת והדקדקנית תרומה ספרותית והגותית נעלה וחשובה במיוחד לתרבות העברית. בחקרו את שירת ימי הביניים והפיוט הארצישראלי הקדום, כייזור בתחום השירה הליטורגית, הקים פרופ' עזרא פליישר גשר ספרותי ולשוני בין הווייתה של החברה הישראלית בשלהי המאה העשרים לבין ראשיתה כחברה עברית והמשכה כאומה בגלות. לא פחות משהשכיל למפות בכך את פרק הזמן הנכבד, העשיר והייחודי ביותר בשירה העברית, הביא במחקריו קורפוס חי, בהיר ומלא אקטואליות לשירה העברית ולמשוררים העבריים בני־זמננו.

מחקריו משפיעים ודאי עוד עתידים להשפיע לא רק על חקר הספרות העברית ועל התגבשות התרבות העברית, אלא גם על השירה העברית הנכתבת כיום. בסיום סיפרו החשוב, „שירת הקודש העברית בימי־הביניים", (כתר, 1975), כתב פרופ' פליישר: „העמל המפרך יש שהסיח את דעתנו מפינת־חמד זו או אחרת שניתן היה אולי להשתהות בה, להשיב נפש. אבל זו סגולתם של דרכים סלולות, שאפשר לעבור בהן יותר מפעם אחת, שאפשר לסעף מהן הסתעפויות, אפשר להרחיב אותם ואפשר להפליג מהם והלאה." כיום, אחת עשרה שנים לאחר כתיבת משפטי־סיום אלה, אפשר לברך על החזון המפעם בו ולהודות על סלילת נתיבים אלה בפני השירה העברית בת הזמן, אשר יכולה ואולי אף מבקשת לבוא בם ולפתחם.

אילן שיינפלד

חבל על דאבדין

רק לפני שבועיים התפרסמה במדור זה רשימה מאת אוריאל אופק על הסופר רפאל ספורטה. ברשימה זו חלק אוריאל שבחים חמים למי שהיה אחד מסופרי הילדים הטובים בארץ ונפטר לפני ארבע שנים. לא העלינו אז על הדעת שמאמר זה יהיה האחרון מפרי עטו שלו שיופיע בדפים אלה.

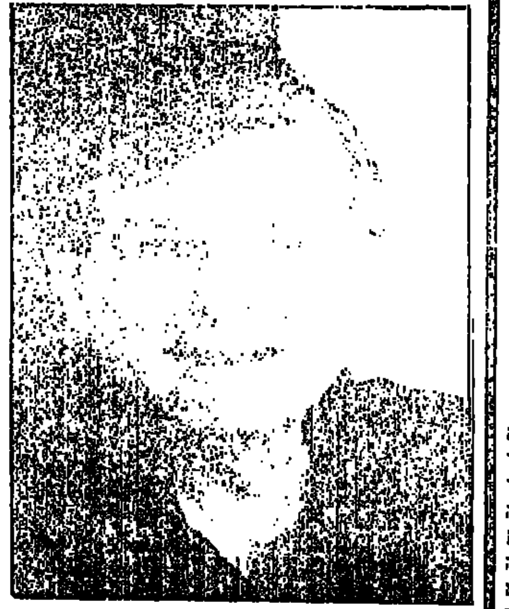

אוריאל אופק ז"ל

אוריאל אופק התמחה בספרות ילדים וזהו מקצוע מיוחד במינו, שיש בו מן האמנות, הספרות והפסיכולוגיה, וכדי לעסוק בו דרושות תכונות נדירות למדי — ביניהן אהבת־אדם, חוש־הומור ולא מעט תמימות. כל אלה השתלבו באישיותו של אוריאל וקרנו ממנו. מי שזכה להכיר אותו — כמבקר, כעורך, כמתרגם וכמלומד — חש מיד בייחודיות שלו, המקצועית והאנושית כאחת.

אנחנו כאן, ב„דפים לספרות" ב„על המשמר" לא נשכח את אוריאל, כשם שלא ישכחו אותו הקוראים המרובים, ילדים ומבוגרים. יהא זכרו ברוך.

י"ל

פריצ'ט — איש הספרות

א.ב.יפה

באנגליה לא נוהגים לציין יובלות של סופרים — פרט למקרים יוצאים מן הכלל. אחד המקרים האלה הוא ו.ס. פריצ'ט, המספר והמבקר שאת יום הולדתו ה־86 חגגו ע"י תוכנית מיוחדת של „מרידיאן" בבי־בי־סי, וקריאת חמשה מסיפוריו הקצרים, סיפור אחד כל שבוע. פריצ'ט, שנולד בפרוס המאה העשרים, שמר עד עצם היום הזה על רעננותו וכושר־עבודתו. הוא עומד עתה בסיום כתיבת ספרו על צ'כוב, בנוסף על המאמרים שהוא מפרסם בקביעות, בעיקר ב„ניו יורק רוויו אוף בוקס".

פריצ'ט שונה מן הסופר האנגלי הממוצע בן־גילו ודורו. הוא לא נולד במשפחה אמידה, לא למד באוקספורד או קיימבריג', לא נעשה פרופסור לספרות. בשני ספריו האוטוביוגראפיים, „כרכרה ליד הדלת" ו„לאור העששית", הוא מספר על ילדותו הקשה, כשאביו היה שרוי במצוקה כלכלית מתמדת. ושם הספר „כרכרה ליד הדלת" הוא אירוני דו־משמעי: לא בכרכרה המזומנת תמיד ליד דלתם של בני עשירים מדובר, אלא בכרכרה הבאה ליטול את מיטלטלי המשפחה, הנאלצת להחליף מקום מגורים לעתים קרובות ביותר. והוא עצמו מפסיק לימודיו בבית־הספר בגיל 15, מתחיל לעבוד בחנות לסחר־עורות. לאחר מכן נהפך לסוכן־נוסע וצלם. בהיותו בן עשרים הוא מגיע לצרפת ושם הוא מתחיל את הקאריירה שלו כעיתונאי, משגר כתבות לשבועון נוצרי, משם עובר לספרד ולמארוקו.

היכרותו עם הנוף וההווי הספרדי מילאה תפקיד חשוב ביותר בדרכו הספרותית. הוא חזר פעמים אחדות לספרד ופירסם שני ספרי־מסע על ארץ זו, שקסמה לו ביותר הן בשל מנהגיה ואופי תושביה, והן בזכות היותה מולדתו של דון קיחוטה. ספרו הראשון של פריצ'ט, הרומאן „קליר ודראמר", הופיע ב־1929, באותה שנה בה הופיע גם ספרו „צעדה בארץ ספרד", ובכן החלה הקאריירה הספרותית שלו, שבעשר השנים הראשונות לא הניבה עדיין יצירות חשובות במיוחד. עברו כמה שנים טובות עד שפריצ'ט נוכח לדעת כי הוא לא נועד להיות רומאניסטן וכי הצלחותיו האמנותיות המרשימות ביותר תהיינה בתחום הסיפור הקצר והמסה הביקורתית. הרשימה הביבליוגראפית של כתביו מונה שישה רומאנים, יותר מעשרה קבצים של סיפורים קצרים, שני ספרי אוטוביוגראפיה, שישה ספרי־מסע (בנוסף לספרד, גם רשמי מסע באירלנד ואמריקה), שתי ביוגראפיות (באלזאק וטורגנייב) ושמונה קבצים של מסות ביקורת, שבהם נכלל רק חלק מן הדברים שפירסם בשבועונים ספרותיים החל בראשית שנות הארבעים.

ו.ס. פריצ'ט

בפתח־דבר לספרו הראשון, „הספרים הטובים שלי" (1942), מספר פריצ'ט באיזה נסיבות החל לכתוב מאמרים אלה. הוא היה קשור אז עם השבועון האנגלי הסוציאליסטי „ניו סטייטסמן" והיה מפרסם שם מאמרי ביקורת על ספרים חדשים. לאחר פרוץ המלחמה אי אפשר היה להמשיך בעבודה זו. אך מעט ספרים חדשים הופיעו כי הסופרים כמעט שחדלו לכתוב, ובהפצצות על לונדון הושמדו הרבה מהדורות של ספרים; בנסיבות אלה החליטו כמה מו"לים ליזום מהדורות חדשות של כתבי הקלאסיקנים. פריצ'ט החליט באותם ימים לחזור ולקרוא ספרי־מופת אלה, בין השאר על מנת לשאוב עידוד מספרי דורות קודמים, המראים כיצד התגברו אבותיו ואבות־אבותיו על מצוקות וקשיים, כי הרציפות התרבותית לא נפסקה והיצירה הספרותית נמשכה ואף התחדשה. פריצ'ט כתב באותן שנים בעיקר על סופרים קלאסיים אנגליים — סוויפט, פילדינג, דיפו, תקרי, דיקנס — אך הוא לא הצטמצם בגבולות ארצו ומדי פעם נדרש גם ליצירות מספרות העולם, בעיקר מן הספרות הספרדית, הצרפתית והרוסית. גם קבצי־מאמריו הבאים, „הרומאן החי" (1946), „על ספרים בכלל" (1953), „הרומאניסטן בעבודתו" (1965), „יוצרי המיתוסים" (1979), „מושאי הסיפורים" (1981) ו„איש הספרות" (1985) ערוכים על־פי אותו העקרון.

בדרך כתיבתו של פריצ'ט כמעט לא חלו כל תמורות במשך כל השנים האלה. מסותיו, הזכורות לנו מקריאה ראשונה בהם ב„ניו סטייטסמן" בשנות הארבעים והחמישים, והמסות שפירסם בשנים האחרונות בעיקר בכתבי־העת האמריקניים, מעידות על דביקותו באותה שיטה, באותם קריטריונים. רוב מאמריו הם קצרים, בין 1200 ל־1800 מלה, וזאת בשל אילוצי העריכה של השבועון, שלא יכול היה להקצות לו שטח רב יותר. אבל פריצ'ט הסתגל יפה לצימצום זה שנגזר עליו, ולמד להתבטא בצורה לאקונית, אלגאנטית וגם מדוייקת. על איזה יסודות מושתתת ביקורתו? בעיקר על קריאה קשובה בספר הנדון, תיאור מדוייק של היצירה, הבלטת הקשרים הגלויים והסמויים בין הסופר ויצירתו. אין זו שיטה אקדמית מדעית, ופריצ'ט לא התיימר מעולם להסתפח על מחנה המבקרים הקשורים לעולם האוניברסיטאי. הוא עסק בכתיבה ספק עיתונאית ספק ספרותית ופנה אל הקורא המשכיל הממוצע. האמנם אפשר להגדירו כ„גדול המבקרים האנגלים בני זמננו", כפי שעשה גור וידאל? מסופקני. מבקר גדול באמת אינו עוסק רק בכתיבה תיאורית. הוא שופט ופוסק, קובע סולם ערכים משלו בספרות, מציע פרשנות חדשה ליצירות מוכרות. פריצ'ט לא עשה זאת. לעומת זאת, נראית לנו קרובה יותר לאמת קביעתו של פראנק קרמודה, שאמר כי פריטשט הוא „הסופר האנגלי המעורה ביותר בזמננו". וניתן בהחלט להגדירו כ־A Man of Letters, אולי, האחרון בתקופתנו, שדחקה את הסופר מסוג זה הצידה ומסרה את השלטון בביקורת לאנשי האקדמיה.

בדברי־המבוא לספרו האחרון, נדרש פריצ'ט להגדרת דמותו של „איש הספרות" מסוגו, במסורת הספרות האנגלית והאמריקנית: סופר מסוגו אין לו קהל קוראים נאמן ועקבי. אין הוא בא ללמד ואינו (לרוב) אקדמאי, אך הוא חב חוב גדול לחוקרי הספרות הטובים. פרנסתו על הכתיבה לכתבי־עת או עיתונים יומיים. תמיד הוא מבקש לרכוש את תשומת־ליבו של הקורא הרגיל. אין הוא מתיימר לקבוע כללים וחוקים בספרות, אך הוא נאבק למען אותם הערכים התרבותיים שהוא מאמין בהם. הוא שומר אמונים למלה הכתובה בעולם המודרני, שבו שולטים אמצעי התקשורת החזותיים והדוקטרינות המדעיות, הטכנולוגיות והסוציולוגיות. הוא מאמין, בעקבות דוסטוייבסקי, כי „בלעדי האמנות האדם חש כי חייו אינם חיים". הוא עצמו אינו מתנזר אף מכתיבת ספרות יפה, בעיקר סיפורים.

פריצ'ט אינו, כרוב המבקרים האנגלים בני־זמננו, תוצר של השכלה אקדמית מסודרת בתחום הספרות האנגלית. אין הוא שיטתי בכתיבתו; הוא מדלג מנושא לנושא, מגניב לתוך הערכותיו רשמים אישיים. אך אין הוא מבקר אימפרסיוניסט שטחי, שבמקום לדון בספר המסויים הוא יפליג לתוך זכרונות אינדיווידואליים וימלא את טוריו בפרקים אוטוביוגראפיים ששייכותם לעניין מפוקפקת ביותר. הוא רואה את תפקידו העיקרי בתיאור היצירה שנמסרה לידיו, ואפילו גלישותיו לעבר תחום אישיותו של המחבר הן מועטות. אמנם, אין הוא נוהג להתעלם כליל מן היוצר בשעה שהוא מנתח את היצירה. אך בניגוד לאותם מבקרים המשתמשים בספר כאמתלה ובשעה שהם כותבים על שירי עזרא פאונד הם מרחיבים את הדיבור על האנטישמיות שלו, כשהם כותבים על שירת וולט ויטמן הם עוסקים בנטיותיו ההומוסקסואליות או בדברם על ספרי הנרי ג'יימס, הם נדרשים לשאיפותיו לעלות למרומי החברה (הדוגמאות לקוחות ממאמרו של גור וידאל על פריצ'ט) — נוהג פריצ'ט, אפילו כשהוא דן באישיותו של המחבר, למצוא אסמכתאות והארות לא בביוגראפיה שלו, אלא ביצירתו. אך הוא מסתייג מהפרזותיה של הביקורת המתיימרת להיות מדעית־צרופה. זו „המתייחסת לספרות כאילו היתה פיזיקה או מתמטיקה ואי אפשר לדון בה בלי להזדקק למלים לעוויות מורכבות, דיאגראמות וחוקים נוקשים". הוא מתנגד לחלוטין להפיכת הביקורת הספרותית לענף של טכנולוגיה.

בתנאים כאלה מובן שהמבקר חייב להיות גם בעל כשרון ספרותי בולט. פריצ'ט אינו מאמין במבקרים שסגנונם לקוי, לשונם דלה והם מרבים להשתמש בנוסחאות שבאופנה. הוא רואה את עצמו כיורשם וממשיכם של בעלי־המסות האנגלים כגון ויליאם האזליט או צ'ארלס לאמב, שתמיד ניגשו ליצירה הספרותית כאנשי־ספרות ולא כמומחים ומלומדים, שעיקר עניינם בניתוחי מיבנה והרכב־ביטוי. מכאן זיקתו המובהקת של פריצ'ט לאותם סופרים שאנו מסוגלים למצוא בהם עניין בצורה בלתי־אמצעית, לאלה מהם הזורעים אור על הבעיות שלנו בזמן הזה (דיקנס או ג'ורג' אליוט) ולא הסופרים שהיו בעיקרם אמני־הצורה ומטפחי־הסגנון (ג'יין אוסטין או הנרי ג'יימס).

חלון ראווה

קהילה יהודית בתפארתה

"זכרון שלוניקי". גדולתה וחורבנה של ירושלים דבלקן. כרך ב'; העורך: דוד א. רקנטי; הוועד להוצאת ספר קהילת שלוניקי; תשמ"ו

גדולתה של שלוניקי היהודית היא עתה נחלת העבר, דף חשוב מן ההיסטוריה היהודית בבלקאנים. לפני כמה עשרות שנים בלבד היתה זו עיר ואם בישראל, המרכז היהודי הגדול ביותר בארצות הבלקאן והמרכז העיקרי של היהדות הספרדית בעולם. בזכות משקלה היהודי הרב, רבניה, חכמיה ידועי־השם ומוסדותיה היהודיים, נאמר עליה על דרך הפרפראזה כי "משלוניקי תצא תורה..."

קרוב ל־60 אלף יהודים היו בעיר ערב מלחמת־העולם השניה. כיום נותרו בה כ־1200 בלבד, והם מתמעטים והולכים. רובם הגדול, למעלה מ־50 אלף, שולחו אל מחנות־המוות הנאציים. ב־1912, כאשר צורפה העיר ליוון, לאחר 500 שנות שלטון תורכי, ישבו בה 80־90 אלף יהודים מתוך אוכלוסיה כללית של 130־140 אלף איש. היהודים עלו אז במספרם על היוונים, התורכים, הבולגרים וכל שאר בני־העמים גם יחד. במשך מאות בשנים הם ניהלו את חייהם בדרך אוטונומית כמעט ושלטו בכלכלת העיר, במסחר, במלאכה, בנמל. בשבת לא עבדו היהודים וכל העיר, לרבות הנמל, שבתה ממלאכה. אוניות זרות שהטילו עוגן בנמל שלוניקי חיכו בסבלנות לצאת השבת כדי לפרוק את מטענן, כי ברי היה לכל, שעיר יהודית היא זו — והדברים ידועים.

כמעט חמש־עשרה שנה עברו מאז הופיע בתל־אביב הכרך הראשון של המאסף הגדול "זכרון שלוניקי — גדולתה וחורבנה של ירושלים דבלקן". קומץ של משוגעים־לדבר, שחלקם שוב אינם בחיים, עמל קשה במשך פרק־זמן זה כדי לאסוף, לכתוב ולערוך את החומר הרב המובא בכרך השני של הספר, המוגש לנו עתה. חומר זה תופס יותר מ־670 עמודים גדולים, מלווים במאות רישומים וצילומים, שיש בהם מעין שיחזור — בעדות, בזכרונות ובתיעוד — של עולם שנעלם.

כרך זה שונה במבנהו ובמידה מסויימת אף במהותו ובהרכבו של החומר מהכרך הראשון, גם אם לשניהם צורה אחידה. בכרך הראשון היו שני חלקים מוגדרים היטב מבחינת תוכנם: האחד הוקדש כולו להתפתחות ההיסטורית של קהילת שלוניקי, החל מההתיישבות היהודית הראשונה בעיר, בשנת 140 לפני הספירה הנוצרית וכלה בשואה ובמצבה של הקהילה אחרי מלחמת־העולם השניה.

בכרך שלפנינו הדברים מתפרשים על־פני תחומים רבים וכל חטיבה מורכבת ממאמרים ורשימות בעלי אופי אינפורמטיבי, היסטורי, ממוארי, ביוגראפי.

הנושאים העיקריים מתחלקים לנושאי־משנה רבים: השכונות היהודיות בשלוניקי, העיר קולטת אנוסים, שלוחי ארץ־ישראל, גרור יהודי במהפכת "התורכים הצעירים", מוסדות הקהילה היהודית, המורים העבריים בבתי־הספר, יהודי שלוניקי בעסקי הספנות והתובלה הימית, בתי־דפוס ומדפיסים, מסורות ומנהגים עממיים, השירה העברית בשלוניקי, השלוניקאים חלוצי כיבוש הים בארץ, חורבן יהדות שלוניקי, רשימות ממחנות־המוות... עם מחברי המאמרים נמנים דוד בנבנישתי, דוד א. רקנטי (עורך הספר), מיכאל מולכו, יצחק בן־צבי, דוד בן־גוריון, זאב פון וייזל, רחל ינאית בן־צבי, יצחק ש. עמנואל, אברהם ש. רקנטי ורבים אחרים.

כמה עשרות עמודים בספר ניתנים בתרגום ליהודית־ספרדית (לאדינו).

מגדל־הקוביות

נירה הראל: "מי העיר את שי"; צייר: נועם נ'ב; בית הוצאת כתר, 1986

הילד שי עומד במרכזו של סיפור קוביות ועל דלת נעולה: שי בונה בבית מגדל מקוביות ואמו יוצאת לחצר לתלות כביסה: היא השאירה את הדלת פתוחה כדי להשגיח על שי. אך בינתיים נרדם שי העייף ליד הקוביות. באה הרוח, טרקה את הדלת בחוזקה והיא ננעלה. כאשר גמרה האם לתלות את הכביסה היא חזרה לבית ונעצרה אין־אונים לפני הדלת הנעולה. הקשותיה בדלת, הצילצולים בפעמון והקריאות לשי לא הועילו — הוא ישן ולא שמע אותה. גם אלה שביקשו לעזור לא הצליחו: הכלב נבח, החתול יילל בקול, שתי ציפורים ציוצו, אבא חזר ושרק שריקות — הילד המשיך לישון וכולם ישבו או עמדו עצובים לפני הדלת הנעולה. מי עזר לבסוף? בשנתו הניף שי את ידו, זו נגעה במגדל־הקוביות שלידו, הפילה אותו והרעש העיר אותו. רק אז הוא פתח את הדלת — וההורים, הציפורים, החתול והכלב סיפרו לו על מאמציהם להעירו. אבל לשי היתה משימה חדשה: לבנות שוב את מגדל־הקוביות שהתמוטט. וכיוון שכולם עזרו לו במלאכה והגישו לו קוביות, המגדל היה יפה וגבוה מאין כמוהו.

"מי העיר את שי" הופיע במסגרת "כתר־לי", סידרה לפעוטות בעריכת אסתר סופר.

יצירה וביבליוגרפיה

יוסף גלרון־גולדשלנגר: "כתבי דב סדן", ביבליוגרפיה תרצ"ו־תשמ"ד, כולל השלמות לשנים תרפ"ו־תרצ"ו, הוצאת הקיבוץ המאוחד ביזמת הוועד הציבורי להוצאת כתבי דב סדן, תשמ"ז

פרופסור דב סדן הקשיש זכה בחוג של קוראים ומאזינים נאמנים, המגלים עניין מיוחד אל דבריו בתחום הספרות, הביקורת והמסה. ו"דב סדן נכתב ובעל־פה" הוא עולם שלם, שכולו עיוני־רוח ומחשבה. הבולט בעולם זה אינו רק בקיאות הגדולה של האיש במקורות היהדות, בחכמת־הלשון, עברית ויידיש, אלא גם בסגנון־הכתיבה־והדיבור העצמי שהוא שלו בלבד. בשנים האחרונות, לאחר שיצא לגימלאות מעבודתו באוניברסיטה, קיבץ דב סדן את כתביו, מסות, מחקרים, מאמרים, רשימות, וזכרונות, שהיו פזורים בעתונות הספרותית ובכתבי־עת שונים — וגם בספרים שהופיעו לפני שנים, ובמשך תקופה קצרה יחסית הוא הגיש לנו שורה ארוכה של אסופות ממאמרים וספרי־מסה־וביקורת.

עתה הופיעה ביבליוגרפיה של כל כתבי דב סדן, המקיפה חמישים שנה, 1935־1984. למעשה, עבודה זו של יוסף גלרון־גולדשלנגר היא המשך לפרויקט הביבליוגרפי, שפירסם ב־1981 ג. קרסל המנוח. זה האחרון הקיף אז ברשימתו את ספרי דב סדן בתקופה 1921־1981 ואת מאמריו ורשימותיו עד סוף 1936.

אלפי הערכים המובאים ברשימה הביבליוגרפית החדשה של י. גלרון־גולדשלנגר משלימים את העבודה של ג. קרסל. ערכים אלה מתחלקים על־פי מדורים — בשער הספרים נזכרים ספרי־מקור, תרגום, מבואות, ספרים בעריכת דב סדן וספרים לכבודו, ואילו בשער העתונים וכתבי־העת נזכרים מאמריו ורשימותיו. מקום חשוב בספר תופסים המפתחות: מפתח כללי, מפתח במות (האכסניות שבהן התפרסמו דבריו), מפתח ספרי דב סדן, מפתח כינויי־עט, מפתח מלים, צירופים, אמרות ופתגמים בעברית וביידיש. אלה עשויים להקל מאד את המלאכה על העושים שימוש בביבליוגרפיה.

מ. אבי־שלמה

שירה היא דפוס

(המשך מעמ' 15)

פורמאליסטים יכלו במעט בשלווה לפרסם ספרים וכתבי־עת, בתנאי שיימנעו משימוש במלים שאיזה מבקר מפלגתי סיווג אותן פעם כפורמאליסטיות. מספיק היה להחליף את המלה "פורמה" במלת "סטרוקטורה" כדי להפוך מגמה ריאקציונית למתקדמת...

התוכל להסביר מדוע נמסרת מדינה מסויימת ממיטב אנשיה, שהיו צריכים לשמש לה מקור של גאווה ותהילה, כמוך, או ליובימוב, נקראסוב, ברוצקי, סולז'ניצין, סיניאבסקי, טרקובסקי או רוסטרופוביץ'?

המיטב, כפי שאת וראי יודעת, משמעו לא רק המוכשרים ביותר בתחום עיסוקם אלא בהכרח גם אלה שהם בעלי מחשבה עצמאית, לא נכנעים, שאינם ניתנים למניפולציות. בעלי אסתטיקה אישית ואפילו מבט אישי על העולם. כל זה, מבחינתו של המשטר, הוא מזיק, מסוכן. לליובימוב דיעה משלו על תיאטרון, לטרקובסקי תפיסה עצמאית לגבי הקולנוע, בלתי תלויה אפילו בתפיסתו הפוליטית של כל אחד מהם. אבל מבחינת השלטונות פלוראליזם בכל תחום שהוא נחשב קטלני. אנשים כאלה הם בדרך כלל עטורי תהילה, ולפיכך קשה לדון אותם לכליאה בבית סוהר, זה לא נעים. פשוט יותר לשגרם למערב. ושם, מנותקים מארצם וכור־מחצבתם, להניח להם לכלות בגעגועיהם...

היית בין הראשונים שגילו את כשרונו של ברוצקי ואחר הגנת עליו במשפטו האבסורדי. בו אמר אחד העדים נגד ברוצקי כי "תבונה היא נשק מסוכן". התוכל לומר משהו על ברוצקי?

איזה דבר חדש אוכל לומר על ברוצקי? הוא אחד המשוררים המוכשרים ביותר של זמננו. הוא מצטיין בקשר לשירה הקלאסית. איני מכיר שום משורר אחר בן זמננו שיהא בעל רפרטואר עשיר כל כך כברוצקי. ביחס לעקרונות המטריים הוא מסורתי. אך המטאפוריקה שלו, האינטונאציה וה"מטאפיזיות השירית" שלו הן בנות זמננו: הוא ספג אל קירבו את ניסיונם של מנדלשטאם וצבטאייבה, אך גם של משוררים מערביים כמו אליוט, אודן, ייטס, מילוש, ריקלה. כל האלמנטים האלה יחד חוברים בעולם שירי הארמוני מאוד. הוא יחיד סגולה בשירת ימינו.

בספר "אמנות במשבר" נקטת עמדה קטגורית מאוד ביחס לתרגום שירה: "שירה מחורזת אפשר ותובה לתרגם רק לשירה מחורזת". ובהקשר זה התייחסת גם לאפוס: "...כל תרגומי שירה מחורזת לפרוזה המכונה מדוייקת, דווקא הם אלה שלוקים בחוסר דיוק, כי פני המשורר בתרגום כזה יוצאים מעוותים". באיזו מידה סיפק אותך תרגום שירת פושקין שבהדרכתך ובמה התבטא חלקך במלאכה זאת?

אני באמת סבור כי חרוזי שירה אפשר לתרגם רק לחרוזי שירה. תרגום לפרוזה מתעלם מן הארכיטקטוניקה של היצירה, מן המבנה שלה, הסטרופי והאסטרופי, ובהרס הצורה הוא הורס את תוכנה. בדרך זאת שוללים את המשמעות של קיום היצירה (ואני מביא כדוגמא לכך טלפון שכבליו מנותקים או ברז שפיו סתום בפקק — אלה הם חפצים שתיפקודם המיועד נמנע מהם). עד כה תרגמו הצרפתים בעיקרון את החרוזים לפרוזה. אני ניסיתי להתגבר על נטייה זאת, ניסיוני הראשון הוא אכן תרגום שירי פושקין (בשני כרכים, בהוצאת L'Age d'Homme, 1981) על תרגומי פושקין עבדה קבוצה של עשרה־שנים־עשר איש: נהגנו לקיים בינינו פגישות סדירות ולהעריך במשותף את תרגומיו של כל אחד מן המתרגמים בקבוצה זאת. תפקידי בדיונים כאלה דומה לתפקידו של מנצח על תזמורת: אני נותן כיוון לוויכוחים לגבי אלה המתרחקים מן הנושא, מסביר את המקור, משווה את הגירסות, ומתפקידי לעמוד על כשרונו המיוחד של כל אחד מן המשתתפים ולחלק את הטקסטים, כך שיתאימו במידה המירבית למתרגם. מניסיוני למדתי, כי האחד מצטיין יותר מן האחרים בתרגום סיפורי ילדים, חברו בסיפורי אהבה או בשירה בעלת ליווי טראגי, השלישי בלירית רומנטית וכיו"ב... העבודה המשותפת נמשכת ואני שמח, כי הקבוצה היוצרת שלנו לא התפוררה אלא נתחשלה.

מה דעתך על משוררים שהם מתרגמים מעולים ועל תרגומיהם, למשל, על איבו בונפואה ופסטרנק ועל תרגומיהם את שייקספיר?

שייקספיר האנגלי נשמע כיום בשפתו שלו כבד ולא לגמרי מובן לאנגלים בני ימינו. בונפואה בצרפת ופסטרנק ברוסיה יצרו את שייקספיר בן ימינו, הנשמע ברוסית ובצרפתית יותר אקטואלי מאשר שייקספיר באנגלית. אמנים אלה תרגמו את שייקספיר לא רק משפה לחברתה, אלא גם מתקופה אחת לתקופה אחרת, מן הזמן העתיק לימינו אנו. הבימאי היפני קורסאווה העביר את עלילת "המלך ליר" ליפן ואת הבנות הפך לבנים. גם הדרך הזאת היא דרך חוקית של "תרגום" — קירוב הקלאסיקה לקורא או לצופה. שיטותיהם של בונפואה ופסטרנק הן שיטות של אקטואליזציה, שאינן שונות הרבה מאלה של קורסאווה.

איך קיבלה הביקורת בצרפת את הספר "משבר אחת האמנויות" בו אתה מבקר בחריפות את הניסיון לתרגם שירה מחורזת לפרוזה גרועה ומוסיף, כי הדבר קורה קרוב לוודאי בגלל מחסור בביקורת־תרגום ראויה לשמה?

הביקורת היתה חיובית. העיתונות הצרפתית לא הביעה התנגדות לעמדתי. אף על פי כן, בכמה מן הרצנזיות באה לידי ביטוי עמדה האומרת כי השכר המשולם עבור תרגום הוא עלוב. אם רוצים שתרגום סונטה יהיה מדוייק וטוב, שיקיים את סדר החרוזים, המקצב, הציוריות ותנועת המשמעות, הרי לתרגום כזה דרושות לא שעות אלא שבועות. כמה ניתן לקבל עבור תרגום של סונטה? נאמר, מאה פרנקים, והרי שכר יומי ממוצע בצרפת עומד על כ־250 פרנק. ובכן כמה ירוויח מתרגם הסונטות? בפרוזה ניתן לתרגם כעשרים סונטות ליום. זה חשבון פשוט שאינו ניתן להפרכה. משמעותו המעשית גדלה עקב העובדה שספרי שירה נמכרים לעיתים רחוקות ולמתי מעט. כל עוד לא תשתנה העמדה כלפי השירה יוסיף המשבר הזה להעמיק.

במבוא ל"אנתולוגיה מן השירה הרוסית" בצרפתית כתבת: "השירה הרוסית היא מכניסת־אורחים יותר מכל שירה אחרת בעולם. הנכס הלאומי של השירה הרוסית מצוי בבינלאומיותה". מה משמעות הקביעה הזאת ביחס לתרגום?

השירה הרוסית במאות ה־18 וה־19 כלל לא הבדילה בין מקור לתרגום. ז'וקובסקי תרגם מספר רב של בלדות מפרי עטם של שילר, ריקרט, אולנד וסקוט וכולן נכנסו לשירת הרומאנטיקה הרוסית תחת שמו של ז'וקובסקי. שילר, וכמוהו היינה, היו למשוררים רוסיים. פושקין לא הפריד בין שנייה וולטר לבין משוררים רוסים. ואפילו מאוחר יותר, כשהתרגום נעשה מקצוע, אי אפשר היה להפריד את השירה הרוסית מן השירה הזרה. לתרגום התייחסו תמיד כאל יצירה. דבר זה נמשך עד ימינו לגבי בן, ליפשיץ, לווינסקי, מרשאק, פסטרנק, אחמטובה, צבטאייבה...

כיצד להסביר את העניין המיוחד במינו בשירה, ברוסיה?

חשבתי רבות על ההתלהבות הזאת ממלים ומקצב. נכון הדבר, שברוסיה זוכה השירה להערכה רבה יותר מאשר בארצות אירופה האחרות (איני יודע מה המצב ביבשות האחרות). אולי יש לכך קשר לאובדן הדת בקרב העם הרוסי. חרוזי השיר כאן במקום התפילה והליטורגיה. הם מזמנים חיכוך עם הנצח... להערכה הרבה ביותר זוכים משוררים, המובנים על ידי "הציבור הרחב". המשטר מבין ומנצל זאת, בעריכת חגיגות לכבוד שירת פושקין, שירת טיוטצ'ב, ניקרסוב ובלוק, אלא שאפילו "חגיגה מלכותית" כזאת אין בה כדי לרחות את הבריות מן השירה. ההוכחות הטובות ביותר לתקפות התפקיד שממלאה השירה ברוסיה אינן מצויות בחגיגות האלה, כי אם בעובדה שהאהבה לשירת פושקין, טיוטצ'ב, ניקרסוב ובלוק חיה ללא קשר להפגנות הרשמית. אפילו העניין במאייקובסקי לא כלה בגלל האנדרטאות, הציטטות, הפרסים והתשבחות. דבר שהחליש את אהבת הנוער אליו, אבל לא קיפח אותה: "ענן במכנסיים", "חליל השדרה" חזקים מכל הכרה רשמית.

במערב נזדמן לך בוודאי לשמוע כיצד מדברים אנשים זרים על ארצך. מהן השגיאות העיקריות של האנשים האלה בהערכתם את המצב בברית המועצות?

השגיאות העיקריות מצויות בסתירה זו לזו. חלקם סבורים, כי ברית המועצות היא ארץ שבה ניצח הצדק החברתי, שהיא כבחינת גן עדן לעמלים, ואחרים סבורים כי ברית המועצות אינה אלא גולאג אחד גדול. שתי הטענות מופרכות לחלוטין. אין זה גן עדן, כי בארץ זאת רמת החיים הכללית (להוציא מן הכלל את הביורוקראטיה הגדולה) עלובה: אין זה גולאג, כיוון שחיי היומיום הסובייטיים משופעים בשמחות משלהם. הקווים החיוביים של החיים הסובייטיים? הנה כמה מהם (מדובר בעילית האינטלקטואלית): עניין גדול בתרבות, בספרות, תיאטרון, קולנוע, ציור. לכל אלה נודע בברית המועצות תפקיד הרבה יותר גדול משנודע להם במערב. נוסף לכך: בוז לגילוייה השונים של המנטאליות הזעיר־בורגנית, שהתגבשה במהלך התפתחותה הממושכת של הספרות הרוסית ונתמכה על־ידי תעמולה וחינוך, וכמו כן בוז ביחס לכל רכוש פרטי ורווח קל מכל סוג שהוא, ספקולציות ושיקולים של תועלת, ושאיפה מושרשת היטב לקולקטיביזם, המסלק כל תופעה של אגואיזם. הייתי אומר שהציניות האופיינית לימינו לא קיפחה כליל את החום ופשטות ההליכות שמימים עברו — למשל, ביחסים שבין המינים. ואוסיף דבר, המוכר לי מנסיון אישי: החינוך האוניברסיטאי מאורגן טוב יותר מאשר במערב, ללא קשר ללחץ האידיאולוגי. יש יותר הרצאות כוללות, יש עדיפות לתפיסה הרוגלת במתכונת של שיתוף פעולה בין מרצים. מתקיימים מחקרים במסגרת הקתדרה, בהם משתתפים פרופסורים וסטודנטים.

קיימת אצלכם התבטאות ברוח של ציניות טרגיקומית, לאמור: "הכישרון פחת, התואר עלה" או "במציאות הסובייטית הורגלנו להתפתחות כלפי מטה". האם כל זה בגלל הקריירה?

מה משמע "התפתחות כלפי מטה"? "התפתחות הפוכה" זאת אופיינית לסופרים הסובייטיים. הסופר המתחיל פותח בדרך כלל במשהו טוב, ולאחר מכן "יורד במדרגות". דוגמא אופיינית: פאדייב התחיל מצויין בסיפורו "ראזגרום", הרומאן שלו, "האחרון מאודגה", פחות טוב, "הגווארדיה הצעירה" הרבה יותר גרוע, ואילו את "מטלורגיה שחורה" נבצר ממנו אפילו לכתוב. כלל זה חל על כל המספרים: פג'ין, לאונוב, שולוחוב, קטאייב, פאנפיורוב וכו'. יש טעם של תבוסה בעובדה, שתופעה זו לא פסחה אפילו על סופר, שעליו ניתן לומר שהוא רחוק מכל "ריאליזם סוציאליסטי". ואפילו לא על סולז'ניצין, שאת הרומאנים ההיסטוריים שלו כבר אי־אפשר לקרוא. מה הסיבות ל"התפתחות כלפי מטה"? הסיבה המרכזית, קרוב לוודאי חוסר הכרה מספקת של המציאות. למספר יש מספיק ידע לספר אחד. את השאר הוא ממציא. כי החברה הסובייטית אינה מלומדת, ועל הסוציולוגים נאסר לחקור. המספר אינו מסוגל להתגבר על כך בכוחות עצמו. השלטונות גם לא מעודדים תיאור אמיתי של המציאות. מעניין שאותה "התפתחות לאחור" לא ניכרת אצל טיניאנוב, סופר רומאנים היסטוריים, כי הוא הכיר באופן מושלם את החומר שלו. גם אצל רבים מן המשוררים לא היתה ירידה מסוג זה: טברדובסקי, אנטוקולסקי, פסטרנק. לעומת זאת דוגמא אופיינית של ירידה בכשרון היוצר מתגלה אצל ניקולאי טיחונוב.

ויקטור סטוייאן אוסטוייין הציג לא מכבר מעל דפי השבועון "היום" שאלת מפתח לגבי הסוציאליזם: "לא ברור מדוע לאחר הסתערויותיהם האדירות של הבונקרים לא מסתערים גיבורי המהפכה על המחדלים של שלטון יחיד ורודנות (לא רק של סטאלין), מדוע אין התעוזה הקרבית מתפתחת בדמוקראטיה ובמינהל־עצמי. מדוע פוחדים האנשים לגלות אומץ בעיתות שלום כמו בעת מלחמה, אם כי אין דמוקראטיה בלי אומץ" אתה הוכחת, במשפט ברוצקי, ובעמדתך בכלל, כי אתה שייך לנועזים. האינך סבור כי החירות ניצבת מעל למשטר ולמפלגה וכי יש לעמוד עליה בכל הכוחות?

התצפית של הסוציולוג היוגוסלבי נכונה לא רק בהתייחס ליוגוסלביה. לא פעם הייתי עד לשינוי המוטו הזה גם בברית המועצות. מדוע. ככל הנראה, בכך שבמלחמה יש לנו עניין עם אויב ואנו יודעים איך להתנהג, ואילו בחברה שבה אנו חיים אנו מוקפים, כפי שנדמה לנו, באחים לדיעה. להבין כי הם אויבים — קשה מאוד, ותכופות כאשר מבינים את זה כבר מאוחר. את העמדה האישית לא ניתן עוד לכפוף לתצפית מחודשת. עם זאת, אין הם אויבים באותו מובן שאנו מבינים אויב במלחמה. במלחמה אנו יודעים, שאם נשוב הביתה מחכים לנו שם חיים שלווים בחברה נורמאלית. אך מה אנו יודעים כשאנו חיים "בחברה השלווה והנורמאלית"? כי אחרי חיים אלה לא מזומן כבר משהו אחר... קורה גם שאדם מכריע בעד מאבק בתוך החברה, מגלה התנגדות וכך נעשה לדיסידנט ובעל תעוזה. אדם כזה מכריחים להגר. הוא מגיע למערב ולפתע כאן, במערב החופשי, הוא נעשה פחדן. והסיבות זהות: מכאן אין לו עוד לאן לסגת. קודם לכן היו מאחורי גבו הניכר, היציאה לגלות, ואחריה נשארים לו עוד רק העולם הבא וההתריינות עם מצפונו שלו.

תערוכות
דמיון ומציאות

הורית קדר

דיויד הוקני בביתן הלנה רובינשטיין, תל־אביב

עבודת הצילומים של דיויד הוקני בביתן הלנה רובינשטיין — מוזיאון תל־אביב, היא תערוכה בעלת מספר רבדים. צלמים יראו בה דבר שונה מאשר ציירים, ואלו האחרונים יבינו את מכלול העבודה בצורה שונה מפילוסופים.

נציין מספר עקרונות מנחים. אולם לפני כן נציין, כי מה שמאפיין את התערוכה היא הדבקת צילומים זעירים ליחידה אחת שלמה, הנעשית בצורה סדירה או אי־סדירה, ואשר מעניקה חוות של קומפוזיציה קלסית מלבנית, ולחילופין — קומפוזיציה חופשית וגחמנית.

עיקרון ראשון מתייחס לבעייתיות הזמן. עדשת המצלמה "תופסת" ומקפיאה רגע בתוך מציאות מסוימת, הניבטת באמצעות קנה של הצלם ועדשתו של כלי הצילום. בציור "ההקפאה" אינה קיימת. ציור פיגורטיבי, כגון זה המשויך לזרם האימפרסיוניסטי, יכול להיות כמה שיותר מהימן. מונה, על כן, בסדרות כנסיית רואן, בסדרות חבצלות המים או באלה המרבות לעסוק בעצי צפצפה — רוצה לקבע את המציאות בצורה ה"נכונה" ביותר. כדי להגיע ליעד זה הוא מצייר יום אחד בשעה מסוימת וממשיך אותו ציור למחרת, כאשר זווית האור כמעט זהה — וזאת על־מנת שלא לשנות את הזווית, המשנה את האור, הנזרק על הכד, המשנה את הגוונים — המשנים את הצורות שנראות בעיני הצופה. הפרדוקס הגדול הוא בכך שדווקא אותו מונה, שעמד על סף כיבוש המציאות, הבין שכיבוש זה הוא אשלייתי, ובדרך טבעית נגרר לעידן אחר המופשט, שפרץ מכדיו בתקופה האחרונה.

הקושי שבו נתקל מונה והתוצאות המופשטות המרהיבות הובנו על־ידי אמן־הגות אחר, הלא הוא סזאן. זה פתח את הדרכים עבור פיקסו ובראק, על־ידי הסינתזה שבין הנראה האובייקטיבי — הלא הוא הטבע — לבין הרואה הסובייקטיבי, הלא הוא האמן עצמו. ההימנות של הטבע מוכתמת מעתה בחשיבה צורנית מהותית, שפונה לתחום הגאומטריה לשם העשרת תצורות שונות. ההבדל נפנה לצורת חשיבה שרואה בו גורם תמידי שיש להבינו על צורת ראייתנו כפרטים. נקודת המיזוג האחת, הקומפוזיציה ה"שלמה" הרנסנסית, נעלמת. אצל סזאן מתחילים לראות את ההר מספר נקודות ראייה סימולטניות. פיקסו ובראק אימצו עיקרון חשוב זה כדי להשתחרר לחלוטין מהרצון לכבוש את המציאות בזמן נתון.

דרכם עוקפת את הבעייתיות בצורה שונה: הדמות האחת נשברת לחתיכות, ולאחר מכן מאחדים אותה כך שהפנים מתקשר לחוץ הגוף, החלק הקדמי — לאחורי, הפרופורציות נעלמות, ופתאום מתקבל על הבד האדם או כל נושא אחר באופן שאינו "קפוא" אלא בעצם "כמו שהוא" — זע ונד ומשתנה ודינמי. לא בכדי עובר פיקסו מהשלב האנליטי הקוביסטי לשלב הסינתטי. בשלב האחרון הבין פיקסו שדרכו הראשונה רק מערפלת את חוות הדברים ומרחיקה אותם מהמציאות האמיתית. קרה לו מה שקרה למונה לפניו. השלב הסינתטי מתפייס כמעט והתצורות הבוקעות מהבד שוב ניתנות לזיהוי על־ידי הצופה. הן יונקות חיים הן מהמציאות הטבעית והן מהמציאות הציורית־תמונית.

העשייה של אמנים אלו מתקשרת באורח־פלא דווקא עם עקרונות הזן־בודהיזם. אחד מעקרונות אלה אומר שבשלב הרוחני הגבוה ביותר מגיע האדם להבנה שבעצם אין המופשט נפרד מהמוחשי. אין עולם של מטה ועולם אלוהי של מעלה, אין הפרדה בין הדברים, אלא הכל מתקשר לכל.

היכלי הזן שמצויים אצל הוקני אינם ממוקמים שם בדרך המקרה. הוקני אולי עבר את דרך החתחתים של הזן, ואם לא עשה זאת במודע הרי עשה זאת למעשה. דרך זו חייבת לעבור את השלב הראשון של השכל הפשוט. במישור זה יש נטייה עיוורת לייחס קיום מוצק לעולם שהוא בעצם עולם של תופעות ברות חלוף. השלב השני, המתקדם יותר, נוגע למישור המחשבה — כאן האדם מבין שכל הדברים קשורים זה בזה ועל כן אין דבר בעל עצמיות. אבל חשיבה זו מסוכנת כשלעצמה, כי אם אין עצמיות לדבר־אחר, מה בעצם יש?

במישור השלישי, שבו אין ניגור בין המחשבה לבין הדברים, בין המוחשי לבין יכולת החשיבה האבסטרקטית, מבין האדם שבעצם הן המוחשי והן האבסטרקטי אינם אלא שתי פנים של מטבע אחד.

במישור הרביעי, והגבוה ביותר בסולם הזן, אין דבר נוגד דבר ואין הישויות ניתנות להסבר אחרון (הפירושים על סולם הזן לקוחים מתוך מבוא לספר "לאן נעלמו הקולות" של יואל הופמן).

מתוך הבנת לבטי נזיר הזן ניתן לראות בעין שונה את לבטיהם של מונה, סזאן, פיקאסו ובראק בעת הרצון לכבוש את העולם החיצוני מתוך העולם הפנימי. דיויד הוקני נמנה על צוות זה, אלא שהוא מתקיף הפעם את הבעיות לא במדיום הציורי אלא במדיום הצילומי. אבל גם כאן הדברים לא ברורים מאליהם. הוקני מתייחס לטבע דומם, לדיוקנאות ולנופים ורואה אותם בעין הצייר. הוא מנסה להדגיש כל חלק וחלק מהמציאות הזו על־ידי הצילום הזעיר, המתחבר לצילום זעיר שני, המתחבר לשלישי. כל אחד, כאשר רואים אותו בצורה עצמאית, מספר דברים אחרים. הוא דן יותר בטקסטורות של הפרטים. כמכלול, הצילומים מתחברים לזוויות ראיה שונות כדוגמת הקוביזם של פיקסו, אבל כאן אין עיוותים ואין יציאה מהפרופורציות. האמן־צלם קצת מזיז את הדברים, מארגן אותם, נותן להם לזרום על פי צו בריאתו שלו. הוא

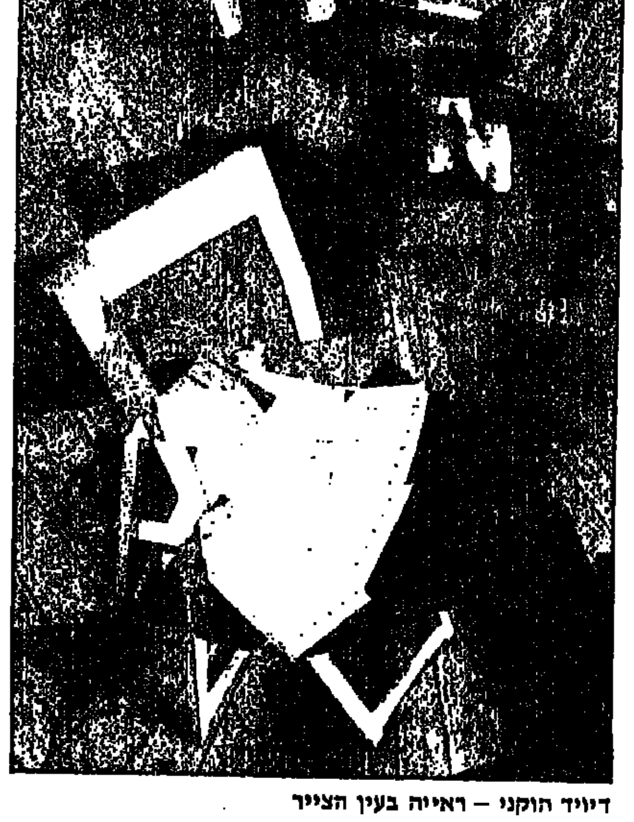

דיויד הוקני — ראייה בעין הצייר

מראה מרפסת עם צלילי אור חוררים, ואותה מרפסת דוממת כאשר בחוץ, מבעד לגג העץ, נשקפת עוצמת השמש. עץ גדול וענק הוא בעצם הרבה עצים קטנים שמתחברים באמצעות האמנות, וכך חלק אחד מצטרף לחלק אחר. הוא בעל עצמיות משלו אבל בהכרח מתקשר לעצמיות של רעהו. הוא נובע מהמציאות, שהרי הוא משקף אותה, הארגון המיוחד משווה לו איפיונים של דמיון היוצר והבורא. הוקני הולך על הכל.

תערוכה חכמה, רוחנית ומעניינת. חובה לראות.

קולנוע
אמריקה, קצת אחרת

דני ורט

"סיפורים מהחיים" במוזיאון תל־אביב ו"סיד וננסי" בקולנוע "דיזנגוף", תל־אביב

אחד הדברים שהביקורת האמריקנית נתפסה לו בסרטו של דיויד ביירן, "סיפורים מהחיים" (במקור "סיפורים אמיתיים"), היא מקוריותו של הסרט. "הסרט המקורי ביותר של השנה", כינה אותו ג'ק קרול, מבקר ה"ניוזוויק".

קשה להתרשם מהתלהבותם של האמריקנים במקרה זה, כפי שלא קל להבינם בעניין "קטיפה כחולה", סרט מהולל נוסף מהשנה. המאחד בין שני סרטים שונים מאד אלה, הוא השתייכותם לגל השיבה אל העיירה האמריקנית, שנפוץ לאחרונה בקולנוע האמריקני, ואשר כולל את סרטי שפילברג בבימויו או בהפקתו ("גרמלינס", "גוניס", "חזרה לעתיד" ועוד) ועד "להתחתן שנית" של קופולה. אלו הן וריאציות מודרניות על תפיסת העולם מסרטי פרנק קאפרה.

יוצר הסרט, ביירן הוא כמעט דמות רנסנסית. נגן, מלחין, זמר, מעצב, צלם ועתה גם במאי קולנוע. ביירן, מנהיג להקת "ראשים

האשה העצלה ביותר בעולם — "סיפורים מהחיים"

מדברים", מוסר מעין מבט אישי לגלגני על אמריקה הקרתנית. זהו אוסף אפיזודות, מעין התרשמויות תעוריות מהספר האמריקני בעיני מי שניצב מהצד, המשלב את הבטיו במין הומור יבש שמרמז על מוצאו הבריטי של ביירן.

ביירן עצמו מופיע בסרט בדמותו של המספר לבוש שחורים, כשכובע בוקרים על ראשו, נוסע ברחובות העיירה וירג'יל טקסס במכונית קונברטיבל פתוחה. הוא סוקר את האנשים ואת המראות, ודן בתולדות המקום ובמנהגיו. מדובר במשהו נוסח "זכרונות" ("אמרקורד") של פליני, אבל ללא החיבה והרוח האנושית של הבמאי האיטלקי. ביירן טוען שביסס את סרטו על קטעי עיתונות.

הסרט רחוק מריאליזם. יש בו משהו אבסורדי, פארודיה סוריאליסטית כמעט המלווה בכמה משיריהם של "ראשים מדברים".

חיי העיירה מתנהלים בין מפעל ליצור שבבי סיליקון לבין מרכז קניות רחב־ידיים. בין הטיפוסים שהבמאי בוחר להתרכז בהם נמצא לואיס הבודד המפרסם מודעות בעיתונים על חיפושיו אחר האשה האידיאלית; האשה העצלה המנהלת את חייה ממיטתה; הזוג שאינו מחליף מלה אלא באמצעות מתווכים (ילדיהם למשל); האישה המתרברבת בשקריה שלטענתה הכירה אישית את ברט ריינולדס, ומעין "ראמבו"אמיתי מוייטנאם.

אם קיימת סופיסטיקציה כלשהי בסרטו של ביירן, היא נעלמת. המערב של ביירן פחות מעניין או מתוחכם מזה הנחשף בסרטיהם האחרונים של וים ונדרס או רוברט אלטמן. זהו סרט אופנתי, גזור על־פי מידה, צפייה בסרט כמוה כדפדוף בספר של צילומי סטילס.

הסרט כמו עוצב לתערוכת צילום. הצילום הוא זה שתופס את העין החל מהפתיחה, נערה בשביל בין שדות (תיזכורת ל"קוסם מארץ עוץ"?), וזו גם התמונה שמסיימת את הסרט. ביירן אכן מפליא לצלם נופים, בניינים ובעיקר הרבה שמיים, אך עומס חוותי מרשים זה הופך תוך כדי צפייה למעמסה ארוכה מדי.

★ ★ ★

בדומה לביירן גם הבמאי אלכס קוקס הוא בריטי שבילה תקופה ארוכה בארה"ב. אבל רומה שבנקודה זו מסתיים הדמיון בין השניים. בניגוד לסגנונו הנקי של ביירן, מעין אמריקה מרושנת ושלווה, קוקס בוחר לצלם את העולם העכור של הפאנק הלונדוני. צעירים לבושי בגדי עור, שיערם צבוע בצבעים לוהטים, משוטטים בחוסר מעש ברחובות, אנטי־ממסדיות ללא מסר, וזעם עצור כנגד לא־כלום. אחת התמונות המוקדמות בסרט הוא תלמידי תיכון החולפים דרך אגב על המרקע ומחבלים בדרכם במכוניות חונות, או צמד פאנקיסטים המנתצים סתם כך שמשת מכונית.

קוקס מתאר את סיפורם הקצר של סטיב וישס, נגן הבאס בלהקת "אקדחי הסקס", וחברתו ננסי ספאנג'אן, גרופית אמריקנית שהיתה לנערתו וגררה אותו למעגל הסמים הקשים.

זהו סרט על חיים סתמיים, על חוסר מוצא. תיאור שנתיים בעולם של ביבים. באהבה בין השניים אין כל רכות. סיד מתבטא בהטחת ראשו בקיר, בחיתוך חזהו בסכין גילוח. האהבה היא סתם "חרא היפי", כפי שמגדיר אותה אחד מחברי הלהקה.

הסצנה הזכורה לטוב היא זו שבה מבצע וישס בוידאו־קליפ פארודיה על שירו של פרנק סינטרה, "עשיתי זאת בדרכי". ביצוע וולגרי לשיר הידוע, שבמהלכו יורה סיד בקהל (בין היתר גם בננסי, כרמז לבאות). סצנה נוספת, משעשעת במקצת, מתארת את ביקורו של הזוג המוזר בבית משפחתה של ננסי, במפגש שבמהלכו מנסים בני המשפחה הבורגנית לסלק מהר ככל האפשר את שני היצורים המוזרים.

חלקו האחרון של הסרט דן בסיד וננסי המסתגרים בחדר במלון "צ'לסי" בניו־יורק תוך צריכת סמים מוגברת. הקטע, המסתיים בנעיצת סכין בבטנה של ננסי בידי ידידה, דומה לקטע שגרתי בסרט סמים סתמי. גם אם אלכס קוקס התכוון לעסוק בשוליים של שולי החברה, הרי הוא ביקש לספר גם סיפור אהבה, ואפילו זו אהבה שונה. אבל היעדרות מידת אנושיות כלשהי, חיבה של היוצר לגיבוריו, היא בעוכרי הסרט. לא ברורה כל־כך גם הבחירה לסכם את הסרט באותו סיום פנטסטי שבו סיד וננסי נוסעים במונית אל האופק. יש לציין, כי יתכן שכל ההסתייגויות והתמיהות הללו נובעות בחלקן מהעובדה הפשוטה שגירסת הסרט המוצגת בארץ קוצרה במידה ניכרת, ויתכן שעקב כך נחתכו גם קטעי־מפתח.

צוותא לתרבות מתקדמת

מאמי

"לא להחמיץ. ראיתי פעמיים. אבוא גם בשלישית" (עמוס אורן, "ידיעות אחרונות")
"בראוו מאמי. במלה אחת – זו הצלחה" (ארי פרנקל, "קול ת"א")

הערב, 30.1, ב־22.00 וב־24.00

תיאטרון
"המשוגע ממונפרנס" – עם קובי אסף – א', 1.2 ב־21.00
"חילוני האחרון" – ב', 2.2 – בשעה 20.30
"החוג לדראמה" – ג', 3.2 – בשעה 20.30
"בעלי שקספיר" – ג', 3.2 – בשעה 22.00
"קידוש" – ד', 4.2 וה', 5.2 – בשעה 20.30

מוסיקה
שחרית 11:11 – התזמורת הקאמרית הקיבוצית בניצוחו של ליאור שמבדל, עם הסולניות רות תבור (סופראן) ונוריאן פרגר (אלט). מיצירות מוצרט ופרגולזי – שבת, 31.1 – ב־11.00.

בידור
יונתן גפן "על הפנים" – שבת, 31.1 – בשעה 21.00

אירועים מיוחדים
"סטריה מעל המזרח התיכון?" – רב שיח בשאלה הגרעינית עם הרב שמואל אביגדור־הכהן, ירוחם משל, יורם נמרוד, דן סגיר, ד"ר מאיר פעיל וד"ר ארנסטו קאהן
יום א' 1.2 – ב־19.00. כניסה חופשית.

בצוותא מוצגת תערוכת צילומים של יואל קנטור

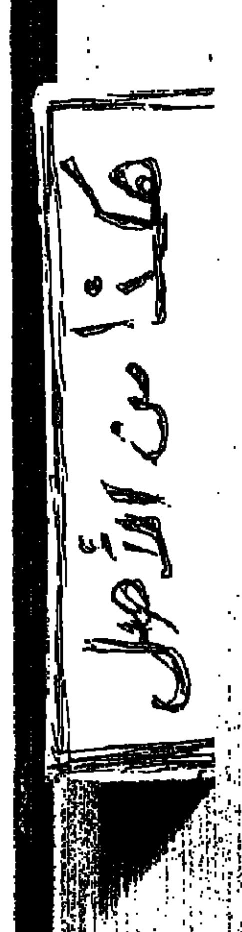

תל־אביב

אסתר
שיפוט מהיר
חול: 5.00, 7.15, 9.40
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.15, 9.40

אורלי
חזרה לנעורים
יום שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

בית לסין
מגהטן
מוצ"ש – 11.15

בן־יהודה
משפט הנשרים
יום שישי: 9.45, 12.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

גת
ג'ק פלאש המקפץ
חול: 5.00 – 7.15 – 9.40
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.40

גורדון
אונטי פופולו
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

דקל
הסיגליות הן כחולות
שישי: 10.00 בלילה
מוצ"ש וחול: 7.15 – 9.30

דרייב אין
תזיז ורעם
שישי: 10.00
מוצ"ש וחול: 7.30, 9.30

הוד
בית ספר לבלשים אהבלים
שישי: 9.45 – 12.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול – 4.30, 7.15, 9.30

לימור חדש
הסיפור שאינו נגמר
שבת 11.00 בבוקר
להתחתן שנית
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

פאר בכורה
אהבה נדירה
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

מוזיאון
סיפורים מהחיים
מוצ"ש וחול: 7.30 – 9.30
שואה
חול: 13.00
טל' 257361, 261297

סינמה 1
עיסקה ללא רחמים
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

סינמה 2
אהבה בשחקים
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

פאריס
כס חדמים
יום ו': 12.00 לפני הצהריים, 10.00, 12.00 בלילה
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 12.00, 2.00, 4.00, 7.15, 9.30

שבת:	11.00	רסיפורי קנטרברי
	13.00	מציצים
	15.00	החומה
	17.00	החומה
מוצ"ש	23.30	הנהג

חן 1
המקצוע לוחם
חול: 4.30 – 7.30 – 9.45
שישי: 9.50 – 12.20
מוצ"ש: 7.30 – 9.40
תעתועי שחור חזקן
שבת: 11.00 בבוקר

חן 2
ג'שוע אתמול והיום
חול: 5.00 – 7.25 – 9.45
שישי: 9.50 – 12.05
מוצ"ש: 7.25 – 9.45
שלגיה
שבת: 11.00 בבוקר

חן 3
מלקולם
חול: 4.30 – 7.15 – 9.40
שישי: 10.00 – 12.05
מוצ"ש: 7.30 – 9.40
יום שישי – 11.00 בבוקר
עליסה בארץ הפלאות
שבת: 11.00 בבוקר

חן 4
קטיפה כחולה
חול: 11.00, 2.00, 4.30, 7.15, 9.40
שישי: 9.50, 12.05
מוצ"ש: 7.15 – 9.40
חברי הדרקון אליוט
שבת: 11.00 בבוקר

חן 5
חטיפה נעימה
חול: 11.00, 2.00, 5.00, 7.30, 9.45
שישי: 9.50, 12.05 בלילה
11.00 בבוקר
מוצ"ש: 7.15 – 9.40
הפיראטים
שבת: 11.00 בבוקר

שחף
חנה ואחיותיה
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.00 – 9.30
חול: 4.30 – 7.00 – 9.30
חזרה לנעורים
12.00 חצות

תכלת
כולם נפלו על הראש
חול: 5.00 – 7.15 – 9.30
מוצ"ש: 7.15 – 9.30

תל־אביב
הנינג'ה האמריקני II
שישי: 10.00, 12.00
מוצ"ש: 7.15, 9.30
חול: 4.30, 7.15, 9.30

קולנוע בית ציוני אמריקה
יום שישי 31.1 — 2.30
רציחות פשוטות
יום שיש 31.1 — 12.00 בלילה
ג'ינג'ר ופרד
מוצ"ש — 7.15 – 9.30
מוצ"ש — 11.45 בלילה
מופע הקולנוע של רוקי
יום א', יום ב' — 4.30 – 7.15 – 9.30
ג'ינג'ר ופרד
יום ג' — 4.30
ג'ינג'ר ופרד
יום ג' — 7.15 – 9.30
(הכרטיסים נמכרו)
יום ח' — 4.30 – 7.15 – 9.30
ג'ינג'ר ופרד
יום ח' — 11.45 בלילה
סודי ביותר

ירושלים

אדיסון
הנינג'ה האמריקני II
מוצ"ש: 7.00, 9.00
חול: 4.30 – 7.00 – 9.00

אורגיל
חטיפה נעימה
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30
מוצ"ש: 7.15 – 9.30

עדן
בית ספר לבלשים אהבלים
מוצ"ש: 7.00 – 9.00
חול: 4.30 – 7.00 – 9.00

אורנע
המקצוע – לוחם
מוצ"ש: 6.45 – 9.15
חול: 4.00 – 6.45 – 9.15

בנייני האומה
סגור

מיטשל
עוברת אורח
מוצ"ש: 7.00 – 9.00
חול: 7.00 – 9.00

סמדר
המכבסה היפהפיה שלי
מוצ"ש וחול: 7.00 – 9.15

כפיר
חזרה לנעורים
מוצ"ש וחול: 7.00 – 9.00
חול: 4.30 – 7.00 – 9.00

חבירה
אונטי פופולו
מוצ"ש: 7.00 – 9.00
חול: 5.15 – 7.00 – 9.00

אוריון
אור 1
איפה העדינות לעזאזל
מוצ"ש: 7.00 – 9.00
חול: 4.30 – 7.00 – 9.00

אור 3
אח מכוכב אחר
מוצ"ש: 7.00 – 9.00
חול: 4.30 – 7 – 9

אור 4
רומן הדמים
מוצ"ש וחול: 6.45 – 9.00
סוזן סוזן
חול: 4.30

אור 5
שתי אצבעות מצידון
מוצ"ש: 6.45
חול: 4.30 – 6.45
הצבע ארגמן
מוצ"ש וחול: 8.30

בית אגרון
שישי – ב־14.00
האחים מרכס באוניברסיטה
שישי – 15.30
ציינה טאון
מוצאי־שבת
16.30 – הסיפור שלא נגמר
18.15 – האחים מרכס באוניברסיטה
19.30 – מונטי פיטון ברזיל
22.00 – החברים של אלכס
24.00 – 48 שעות

תיאטרון ירושלים
ג'נג'ר ופרד
מוצ"ש וחול: 6.45 – 9.15
שישי: 14.00

חולון

ארמון
קציר הזעם
מוצ"ש וחול: 7.15, 9.30
זוגות זוגות
שישי — 10.15 בלילה
בריאן כוכב עליון
(מונטי פייטון)
מוצ"ש — 23.30
סרט מטוגן
יום ח' — 23.30

סבוי
חנה ואחיותיה
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.00 – 9.30
חול: 4.30 – 7.00 – 9.30

מגדל
המקצוע לוחם
שישי: 10.00
מוצ"ש וחול: 7.15 – 9.30

באר־שבע

הנינג'ה האמריקני II
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.30 – 9.30

גבעתיים

חדר
הנינג'ה האמריקני II
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

רעננה

אורות
פולטרגייסט II
מוצ"ש וחול: 4.30 – 7.00 – 9.00

עכו

אודיטוריום
הצבע ארגמן
א', ב', ג', ה': 6.00 – 9.00

חיפה

ארמון
המקצוע לוחם
שישי: 10.00 בלילה
מוצ"ש: 6.45 – 9.15
חול: 4.15 – 6.45 – 9.15

רון
שיפוט מהיר
מוצ"ש: 7.00, 9.15
חול: 4.30, 6.45, 9.00

אורלי
חטיפה נעימה
מוצ"ש וחול: 7.00 – 9.15

דן
בי"ס לבלשים אהבלים
מוצ"ש: 7.00 – 9.15
חול: 4.30 – 6.45 – 9.00

אורה
קוקה קולה קיד
שישי: 10.00 בלילה
מוצ"ש: 7.00, 9.15
חול: 4.30 – 7.00 – 9.15

קרן אור המחודש
אהבה במחתרת
מוצ"ש: 7.00 – 9.15
חול: 4.30 – 7.00 – 9.15
רכבת תחתית
מוצ"ש: 23.30
יום ח': 23.30
טרזון

פאר
ג'ק פלש המקפץ
שישי: 10 בלילה
מוצ"ש: 7.00 – 9.15
חול: 4.30 – 7.00 – 9.15

אמפי
חנה ואחיותיה
מוצ"ש: 7.00 – 9.15
חול: 4.30 – 7.00 – 9.15

עצמון 1
הקוטב הלוהט
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.00 – 9.15
חול: 4.30 – 7.00 – 9.15

עצמון
חזרה לנעורים
שישי: 10.15 בלילה
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.45 – 7.15 – 9.30

נתניה

שרון
המקצוע לוחם
מוצ"ש: 7.00 – 9.30
חול: 5.00 – 7.00 – 9.30

סטודיו
הנבל הבורמזי
מוצ"ש: 7.00 – 9.15
חול: 5.00 – 7.00 – 9.15

רמת־גן

ארמון
המקצוע לוחם
חול: 4.30, 7.00, 9.40
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.00 – 9.40

אואזיס
ג'ק פלאש המקפץ
חול: 7.15 – 9.40
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.15 – 9.40

לילי
חנה ואחיותיה
מוצ"ש וחול: 7.15 – 9.30

רב גן 1
חטיפה נעימה
חול: 5.00 – 7.25 – 9.45
שישי – 10.00
מוצ"ש: 7.25 – 9.45
תעתועי שחור חזקן
שבת – 11.00 בבוקר

רב גן 2
זכרונות אהבה מפירנצה
חול: 4.45 – 7.00 – 9.40
שישי – 10.00
מוצ"ש: 7.00 – 9.45
מהזובים באהבה
שבת – 11.00 בבוקר

רב גן 3
מלקולם
חול: 5.00 – 7.20 – 9.40
שישי – 10.00
מוצ"ש: 7.20 – 9.40
בילבי
שבת – 11.00 בבוקר

רב גן 4
ג'ושע אתמול והיום
חול: 5.00 – 7.10 – 9.40
שישי – 10.00
מוצ"ש: 7.10 – 9.40
שישי: 10.00
2000 מיל מתחת למים
שבת – 11.00 בבוקר

הרצליה

היכל
בי"ס לבלשים אהבלים
מוצ"ש: 7.15 – 9.30
חול: 4.30 – 7.15 – 9.30

מלון דניאל
בלגן מאורגן
חול: 7.15, 9.30
שישי: 10.00
מוצ"ש: 7.15, 9.30

הבימה
התיאטרון הלאומי
מחר מוצ"ש, 31.1
מירלה אפרת: 18.30, 21.30
ביבוף: 21.30

שרותים ● עזרה ● תחבורה

תורנות בתי־מרקחת

שישי
בת־ים: ד"ר חורי — סוקולוב 70 חולון — 842433.
חולון: עצמאות — בלפור 75 — 865583.
ירושלים: ג'בנט — האו"ר 12 — 633676.
נתניה: תרופה — הרצל 2 — 28636.
פתח־תקוה: כפר גנים — לוחמי הגיטו 6 — 9227416.
רמת־גן: חן — ז'בוטינסקי 99 — 7514434.
תל־אביב: בכלי, עחואל 1, ש. בכלר — 222386. "בני", דיזנגוף 174 — 440562.
חיפה והקריות: הנשיא, שדרות הנשיא 33 — 333312. "סגל", העצמאות 53, ק. אתא — 441280.

שבת
בת־ים: ד"ר חורי — סוקולוב 70 חולון — 842433.
חולון: עצמאות — בלפור 75 — 865583.
ירושלים: הר הזיתים — שכם, הר הזיתים — 287480. בית"מ עין כרם מוצ"ש — עין כרם — 446360.
נתניה: קופ"ח לאומית — סמילנסקי 9 — 38053.
פתח־תקוה: סופרפארם, שפירא 43, 909030.
רמת־גן: רש"י — רש"י 13, ר"ג — 751091.
תל־אביב: בס — פרישמן 66 — 237326.
זיוה — אצ"ל 52 שכ' התקוה, 378408.
חיפה והקריות: הנשיא — שד' הנשיא 33 — 333312. מריקה, ליהמן 1, קרית־ים — 753890.

תורנות בתי־חולים

תל־אביב והמרכז
● בית חולים ע"ש שיבא תל־השומר – כל המחלקות – כל השבוע.
● בית החולים בילינסון, פתח־תקוה – כל המחלקות – כל השבוע.
● בית חולים [illegible] תל־אביב – ימים ב', ד', ו' – כירורגיה ופנימית – כל השבוע.
● בית החולים איכילוב, תל־אביב – א', ג', ה' שבת – כירורגיה ופנימית.
● בית החולים וולפסון, חולון – כל המחלקות – כל השבוע.
● בית חולים אסף הרופא – כל המחלקות – כל השבוע.

נתניה
● בי"ח לניאדו: [illegible] – כל השבוע.
[illegible]
ת"א – 241 226027 (24 שעות)
חיפה – 04"229488 (20.00-11.00)
נהריה – 04"920014 (20.00-11.00)
[illegible]

מד"א

ירושלים, ת"א, חיפה — טל' 101, רמת־גן, גבעתיים — טל' 7811111; [illegible]

צוותא
לתרבות מתקדמת

"צוותא" קרית־חיים
ליל שבת, 30.1.87, בשעה 21.30 רביעיית בלדי אוליור בתגינה של מקצבי פלמנקו, מוסיקה דרום אמריקאית ובאו.

"צוותא" רמת־השרון
מוצאי שבת, 31.1.87, בשעה 21.00 מאיר אריאל במבחר שיריו.

מוצאי שבת, 7.2.87, בשעה 21.00 ההצגה: "השחקנים" מחזה ובמוי: תנך יבין. בהשתתפות: שלמה טלדו, גילת מואב, רמי חזקיהו, איתנה מדן. לאחר המחזה נקיים רב שיח בהשתתפות: אלוף (מיל) ישעיהו גביש אלוף (מיל) זאב אלמוג, ד"ר דני ברטל – בוח"ס לחינוך באוניברסיטת תל־אביב.

"צוותא" חיפה
מוצאי שבת, 31.1.87, בשעה 21.00 רביעיית בלדי אוליור בתגינה של מקצבים דרום אמריקאים, פלמנקו, ברזילאיים.

יום שני, 9.2.87, בשעה 21.00 "ללכת שבי" עם עמליה ואהרון ברנע־כותבי הספר. אל"מ מאיר רוזנפלד – מפקד "אנסאר" לשעבר. מנחה: העתונאי גבי זהר.

"צוותא" אשדוד
מוצאי שבת, 31.1.87, בשעה 19.30 קונצרט חניני באידיש המוקדש ליצירותיו של לייבו לוין. הקונצרט יתנהל ויבוצע כולו בשפה האידיש והוא מיועד לא רק לדוברי אידיש, אלא לכל הרוצים להתבשם בה.

ליל שבת, 6.2.87, בשעה 22.00 שלישיית יצחק שטיינר בהשתתפות: יצחק שטיינר – פסנתר יוסף גל – גיטורה בס חגי שוורץ – תופים. ערב אילתורים, באז ואימפרוביזציות משעשעות. במהלך הערב יוקרן הסרט האילם: "פנטום האופרה" עליו יאלתר ויעטר יצחק שטיינר כיד הדמיון החביבה עליו.

"צוותא" הוד־השרון
מוצאי שבת, 7.2.87, בשעה 20.30 צמד "הדודאים".

"צוותא" ראשון־לציון
ליל שבת, 30.1.87, בשעה 22.00 יהונתן גפן – "על חפנים" יהונתן גפן, אלון אולארצ'יק ורמי לוין מגישים את תכניתו של יהונתן גפן העוסק במתרחש בארצנו בראי עקום.

מוצאי שבת, 31.1.87, בשעה 11.00 לילדים: "הנסיכה שלא צחקה" יספור מוכר. הנסיכה העצובה תמיד מסרבת לצחוק והמלך מבטיח את ידה למי שיצליח להצחיקה. מי שעושה זאת לבסוף הוא שוטה נחמד וטוב לב. אך עני וחסר כל... מגישים בחן רב, שי שוורץ ודפנה קארטה שוורץ. לילדים מגיל 3.

ליל שבת, 6.2.87, בשעה 22.00 לשיר בצוותא מועדון הזמר החודשי. מארח את הזמר תוזה אורלנדו המגיש שירים מדרום־אמריקה לכבוד הקרנבל בריו. את המועדון עורך ומנחה יורם שחר, ליווי בחליל: יואל חוד. ישיבה ליד שולחנות, כיבוד קל.

מוצאי שבת, 7.2.87, בשעה 18.30 ו־21.30 חנוך רזון – "אל תתפוס אותי במילה" שתי הצגות רצופות של אמן הפנטומימה חנוך רזון. הצגה ראשונה ב־18.30 – לנוער וצעירים. הצגה שניה ב־21.30 חנוך רזון בפנטומימות משעשעות, בליווי מוסיקה, תאורה ואפקטים.

יום שלישי, 10.2.87, בשעה 20.00 יום האשה ב"צוותא" – ערב התרמה לקרן לסיוע רפואי. משתתפים: שולי נתן במבחר שיריה, דינה דורון מגישה את הקומדיה "מיטה מטבח, מיטה מטבח", כיבוד קל ושי לכל אשה בכניסה. מחיר: 20 ש"ח – החכנסות תרומה לקרן לסיוע רפואי.

"צוותא" ירושלים
ליל שבת, 30.1.87, בשעה 22.00 נארח את הזמר והמלחין רוני ידידיה עם צאת תקליטו "השירה עוברת".

מוצאי שבת, 31.1.87, בשעה 11:11 בוקר שכולו בטהובן בביצוע שלישיית המיתרים הירושלמית רימה קמינקובסקי – כינור יובל קמינקובסקי – ויולה יורם אלפרין – צ'לו

מוצאי שבת, 31.1.87, בשעה 21.00 יוקרן הסרט: "אנגי ורה" במוי: פ. גבור: עם ורוניקה פאפ. השתלטות משטר רודני על נפשה של בחורה צעירה.

יום שלישי, 3.2.87, בשעה 20.30 פורום סוציאליסטי – תנועת השלום לאן? משתתפים רון כזר, גמאל זחאלקה, חיים הנגבי, מיכאל ורשבסקי מנחה: פרופ' עמנואל פרנקו הכניסה חופשית.

ליל שבת, 6.2.87, בשעה 22.00 נארח את המוסיקאי שלמה יידוב ושיריו
מוצאי שבת, 7.2.87, בשעה 11:11 קונצרט בוקר עם: יורם לבנה – כינור, עירית לבנה – ויולה, גבי בלונטר – צ'לו, פיטר מרק – קונטרבס בתוכנית: היידן, בטהובן, סקורזני, רוסיני.

ביום חמישי, 5.2.87, בשעה 21.00 יוקרן הסרט "אליבי" בימוי: אלפרד היצ'קוק, עם גרייס קלי, ריי מילנד. רצח "כמעט מושלם" מפוענח בדרך של היגיון והסקת מסקנות. היצ'קוק קלאסי, בשיא כושרו וכשרונו. (הסרט יוקרן גם במוצ"ש, 2.87 בשעה 21.00)

"צוותא" אזור
מוצאי שבת, 31.1.87 שעה 19.00 "קבצנים עליזים" מופע ביידיש בביצוע אלכסנדר יחלומי.

"צוותא" מגדל העמק
מוצ"ש 31.1.87 שעה 21.00 באולם מועצת הפועלים גולאן שגראן

יום ראשון, 8.2.87 שעה 21.00 במלון נוף העמק, עימות פוליטי עם: ח"כ רפאל איתן – (התחיה). אלישע שפירא – (מפ"ם), מנחה – יוסי אויסטרייכר – (שריד)

"צוותא" רעננה
יום חמישי, 5.2.87, בבית ממ"ס ד"ר עמנואל ואלך – בטחון וחוק

"צוותא" כפר־סבא
מוצאי שבת, 7.2.87 פרופ' י. ליבוביץ – דמוקראטיה בישראל.

נצחון חוץ מצויין למכבי ת"א 78:81

קרן אור בזאדאר

אלופת ישראל היטיבה ללחום בהגנה ★ הוליכה כבר 60:71 אך זאדאר הפכה לקראת הסיום ל־73:74 ★ מיקי קלע בגמר הדרמטי ★ הוצאתו של מאגי המצויין בחמש עבירות בדקה ה־30 עצרה המתקפה ★ ג'ונסון מצויין; לאסוף הפתיע

● כדורסל

שרות "על המשמר"

משחק לחימה ללא־פשרות בשלוש וחצי הדקות האחרונות הביא אמש את מכבי ת"א לנצחון חוץ, ראשון וחשוב, בבית־הגמר בגביע־אירופה לאלופות בכדורסל, על אלופת יוגוסלביה, זאדאר — 78:81.

אמנם שנצחון זה יעלה את מכבי ת"א על דרך־המלך לגמר מלחמה, אולם לאלופה הישראלית צפויים עדיין שני משחקי־חוץ קשים, במילאנו ובמדריד, ומשחק בית נגד אורתז.

שלוש וחצי דקות לסיום נראה היה נצחונה של מכבי ת"א מונח בכיס. הווארד לאסוף, בסל ובזריקת־עונשין, העלה את מכבי ת"א ל־11 נקודות יתרון — 58:69, ואחריו קבע מוטי ארואסטי — 60:71. לפתע חלה "רגיעה" במשחק הישראלי ושלוש דקות ו־24 שניות לסיום הפכו היוגוסלבים והוליכו — 73:74, בסל של שלוש נקודות של [illegible].

תמונה של מכבי ת"א נראה בכי־רע כיון שמאגי כבר היה בחוץ מהדקה ה־30 עם חמש עבירות לאחר פתיחה מזהירה שלו, בה קלע מעשר הדקות הראשונות של המחצית השנייה 16 נקודות. דווקא ברגע קריטי זה ידעו מיקי ברקוביץ וחבריו להתאושש בצורה נפלאה, לנצל החטאות יוגוסלביות בעונשין, ולנצח בהפרש של 3 נקודות. מיקי ברקוביץ קלע במצב של 75:75 סל — 75:79, ובהמשך עוד — 76:81, לפני שהיוגוסלבים המסכנים ניצלו שתי זריקות־עונשין שש שניות מהסיום.

זאדאר גילתה חולשה רבה. שחקניה, בניגוד לסגנון היוגוסלבי האופייני, שיחקו ללא תיחכום, בכבדות, והירבו להחטיא. בהגנה ניתן היה לפרוץ ללא קושי את מערך ההגנה שלהם כששחקנם הענק וראנקוביץ לא היה יעיל. מה שהדהים אצל היוגוסלבים היו ההחטאות הרבות שלהם בזריקות־עונשין, במיוחד בדקות האחרונות כשיכלו להטות את הכף לזכותם.

השופט ההולנדי ואדריינן התקשה להשתלט על המשחק מאחר שעמיתו היה היוגוסלבי

מצטיין ג'ונסון

טריטיליה, שהוזעק ברגע האחרון כשהשופט הבולגרי איבנוב לא הגיע. השופט היוגוסלבי ניסה לסייע בדקות הסיום לזאדאר, אך אלה לא ניצלו זאת כשהחטיאו זריקות עונשין בסיטונות.

החטיאו זריקות עונשין

המחצית הראשונה היתה עצבנית מאוד. לאחר 3:3 ו־5:5, הצליחו היוגוסלבים לעלות ליתרון — 5:10, 7:13 ו־9:15. במצב של 11:15 החליף הווארד לאסוף את דורון ג'מצ'י, שפתח בחמישיה, אך לא הצליח לקלוע נקודה, ומכבי ת"א הישוותה ל־15:15. המשחק היה שקול, עם מישגים רבים של שחקני שתי הקבוצות — 17:17, 20:20, 23:23. היוגוסלבים הוליכו 24:27, אבל לאסוף, בזריקות העונשין, החזיק את מכבי ת"א בתמונה. אגב, רוב הנקודות בשמונה הדקות האחרונות של המחצית הראשונה הושגו בעונשין. במצב של 29:31 לזאדאר, הישווה קורנליוס ל־31:31. מכבי נטלה יוזמה — 33:39 אולם היוגוסלבים הקטינו בהפסקה ל־38:39.

את המחצית השנייה פתחה מכבי ת"א בתנופה רבה. ההגנה היוגוסלבית לא יכלה לעשות מאומה מול מאגי. יתרון מכבי ת"א עלה ל־40:47, 47:56, 51:61 אבל בדקה ה־30, נאלץ מאגי, שהיה בשיאו, לנטוש את המגרש בגלל חמש עבירות.

היוגוסלבים לא הצליחו לנצל זאת. לאסוף וג'ונסון היטיבו ללחום בהגנה. מכבי ת"א עלתה ליתרון — 58:69 ו־60:71. ג'ונסון עוד קבע 63:73, אבל אז חל משבר והיוגוסלבים השיגו 11 נקודות ללא־מענה והוליכו שלוש דקות ו־24 שניות מהסיום — 73:74.

האם תרד עבודת מכבי ת"א לטמיון?

לאסוף וג'ונסון נתנו תשובה — 74:77. היוגוסלבים החטיאו בעונשין. סטרנוביץ צימק ל־75:77. ברקוביץ נכנס לפעולה — 75:79. היוגוסלבים ניצלו עונשין אחת — 76:79, כשנותרו 51 שניות. השופט היוגוסלבי ניסה לעזור לזאדאר אך שחקניה החטיאו בעונשין. 17 שניות לסיום קבע ברקוביץ 76:81, והיוגוסלבים הורידו בעונשין ל־78:81 כשנותרו שש שניות.

● למכבי ת"א קלעו: ג'ונסון 24; מאגי 23; לאסוף 14; ברקוביץ 10; ארואסטי 4; ג'מצ'י 3 וקורנליוס 3.

● לזאדאר קלעו: סטרנוביץ 17; מאטולוביץ 15; שארליאר 15; סופוביץ 10; בלוינביץ 6; אובאר 6; קמוזין 5; וראנקוביץ 4 ופאודיץ' 1.

בגביע־קוראץ'
ספרטק לנינגראד — שיבנקה, יוגוסלביה 91:99; קאנטו (איטליה) — לימוז' (צרפת) 88:97; טורינו — פרטיזן בלגראד 90:91; ואריזה — ברצלונה 79:82.

לחימה מצויינת

הלחימה המצויינת של מכבי ת"א בהגנה ובמערכת ההתקפית הוציאו את היוגוסלבים משווי־משקלם. במחצית הראשונה היה לי ג'ונסון "איש של המשחק". הוא קטף כדורים חוזרים וקלע 17 נקודות. במחצית השנייה, לאחר דקות רבות לפני ההפסקה על הספסל בגלל שלוש עבירות, היה קווין מאגי בשיאו כשהיטה את המאזן, בבירור, לטובת מכבי ת"א. הווארד לאסוף היה מצויין, לחם בהגנה והיה יעיל בהתקפה, במיוחד בזריקות־העונשין. גם מוטי ארואסטי, שהחליף את חן ליפין עוד במחצית הראשונה כשזה צבר שלוש עבירות, תרם לאיתנו. בדקות האחרונות היה מיקי ברקוביץ המנהיג של מכבי ת"א, הגם שנפגע, התעשת ולחם עד לסיום העליון של הקבוצה הישראלית.

ערג קורנליוס, שהוכנס מדי פעם, "הרס" את המשחק שלא לצורך. בסוף המחצית הראשונה פגע באפו של שחקן יוגוסלבי ובמחצית השנייה שיחק בפזיזות ובעצבנות.

בסיכום ניתן לומר שמכבי ת"א של אמש חזרה להיות קבוצה לוחמת ונמרצת.

מילאנו — אורתז 75:84

במאבק מסקרן אמש בבית־הגמר בגביע־אירופה לאלופות בכדורסל במילאנו גברה טרסר מילאנו על אורתז הצרפתית — 75:84 (30:35).

פרמייר (19), ברלאו (17) ודנטוני (16) הירבו לקלוע למילאנו. קרטר קלע 18 נקודות לאורתז.

במשחק נוסף אמש: ריאל מדריד – ז'אלגיריס קובנה 96:101.

טבלת בית־הגמר

1. מילאנו	6	451"489	11
2. מכבי ת"א	7	572"572	11
3. אורתז	6	'72"481	10
4. ז'אלגיריס	7	590"572	9
5. זאדאר	6	499"470	8
6. ריאל מדריד	6	517"516	8

● משחקי המחזור ה־7 ייערכו רק ב־18 ו־19 בפברואר. ב־18 בפברואר תארח אורתז את ריאל ולמחרת ישחקו: טרסר מילאנו — מכבי ת"א; ז'אלגיריס קובנה — זאדאר.

[illegible] רכש את הכרטיס הראשון למשחקי [illegible] ... אמש את הכרטיס הראשון למשחק הפועל ת"א, [illegible] יצחק אופק, במחיר של 350 שקל במסיבה [illegible] שנערכה בשגרירות [illegible]. המסיבה לציון 50 שנים לפתיחת משחקי הפועל נערכה בנוכחות אורחים רבים [illegible]. השגריר [illegible] ציין את קשרי הספורט [illegible] בין שתי המדינות [illegible] ספורטאים.

המעפיל תנסה לגמול מחר להפועל כפר־סבא

● כדורעף

מאבק צמרת ייערך מחר ב־5.30 באולם בעין־החורש כשהפועל המעפיל/עין־החורש, המובילה בטבלה, תארח את השלישית, הפועל כפר־סבא. התקווה לגמול לה על נצחונה בסיבוב הראשון — 2:3. כפר־סבא היתה הקבוצה היחידה שגברה על המעפיל. ישפטו: דוד [illegible] ואבי שוהם.

יתר משחקי המחזור ה־17 מחר: הפועל שריד/העמקים — מכבי חיפה (7, עוזי בן־צבי, מיכאל [illegible]); הפועל מטה אשר — מכבי ת"א (7, אילון, אלכס רוזנברג); הפועל רמת־אביב — הפועל העוגן (8, סמי ומיקי [illegible]); אליצור ת"א — הפועל קרית־אתא (8.30, נתי [illegible]).

הפועל בת־ים תהיה חופשית.

הטבלה

1. הפ. המעפיל	16	7"47	31
2. הפ. מטה־אשר	15	7"42	29
3. הפ. כפר־סבא	15	20"30	27
4. הפ. קרית־אתא	16	22"40	27
5. הפ. בת־ים	16	30"30	24
6. מכבי חיפה	16	33"28	23
7. שריד/עמק־ים	15	28"23	22
8. הפועל העוגן	15	36"17	20
9. מכבי ת"א	15	39"18	19
10. הפ. רמת־אביב	15	41"13	17
11. אליצור ת"א	16	48"14	16

● כדורעף: משחקי המחזור ה־13 בליגה הלאומית לנשים בכדורעף ייערכו בסוף השבוע: הפועל עמק־יזרעאל — הפועל בת־ים (היום, 6); אס"א באר־שבע — הפועל רמת־אביב (מחר, 6); הפועל עין־החורש — הפועל כפר־סבא (מחר, 6); אליצור יבנה — הקריות קרית־חיים (מחר, 8).

אברטון תשחק בחוץ בגביע

מאת שבח פלברט

משחקי הסיבוב הרביעי בגביע האנגלי בכדורגל יתקיימו מחר. אברטון, השנייה בטבלת הליגה, תשחק בברדפורד־סיטי נגד יריבה מהליגה השנייה. בברדפורד נבנו יציעים חדשים במקום אלה שנשרפו באסון הדליקה, בה נספו יותר מ־50 איש.

בין שאר המשחקים: ארסנל — פליימות־ארגייל (ב'); מנצ'סטר־יונייטד — קובנטרי; לוטון — קווינס־פארק־ריינג'רס; טוטנהאם — קריסטל־פאלאס (ב'); וימבלדון — פורטסמות (ב'); ניוקאסל — פרסטון (ד').

● ליגת הכדורגל האנגלית החליטה אתמול, בהצבעה, לאסור לשלוש שנים התקנת מגרשים סינטטיים. 49 מבין 92 הקבוצות החברות בליגה תמכו בהצעה שהעלתה קבוצת ווסטהאם, לאסור לתקופה של שלוש שנים התקנת מישטחים פלסטיים. האיסור לא יחול על ארבע קבוצות הליגה — לוטון, קווינס־פארק־ריינג'רס, אולדהאם ופרסטון — שכבר התקינו מגרשים מלאכותיים.

● מכבי חיפה הגישה אתמול כתב הגנה לבית־המשפט המחוזי בחיפה בעקבות צו־העיקול הזמני שהוצא לפני שבועות אחדים לבקשת חלוץ הקבוצה, זאהי ארמלי. בכתב ההגנה טוענת מכבי חיפה כי המסמך עליו מסתמך ארמלי בבקשתו אינו מחייב ומהווה רק הצעה ראשונית שלפיה יש לנסח לאחר־מכן את החוזה הממשי.

● קבוצת ברצלונה, המוליכה בטבלת הליגה הספרדית בכדורגל, נוצחה במפתיע במגרשה ע"י קבוצת־תחתית, אוססונה — 1:0, במשחק הראשון בסיבוב השלישי בגביע הספרדי.

משחקי הליגה הלאומית מתחדשים מחר

מכבי פ"ת: המטרה להפתיע את בית"ר י־ם

מאבק מסקרן במחזור הנעילה של הסיבוב הראשון בין בני־יהודה ומכבי חיפה ● לוד רוצה נצחון שישי רצוף – הפעם על הפועל ת"א

● לאומית

מחר חוזרים לליגה הלאומית בכדורגל. אחרי שלוש שבתות משעממות, בהן נאלצנו להסתפק במשחקי גביע־הטוטו, בגלל הופעת נבחרת הנוער במשחקים המוקדמים באליפות העולם באוקלנד, ניו־זילנד, ייערכו מחר משחקי המחזור הי"5, האחרון בסיבוב הראשון, בליגה הלאומית.

כל הקבוצות ינסו לחזור מחר למסלול תקין עם הישגים — דבר המבטיח מאבקים מסקרנים, וללא פשרות.

● המובילה, בית"ר ירושלים, שכבר הבטיחה את זכייתה באליפות הסיבוב, תשחק ב־2.30 באיצטדיון בפ"ת עם מכבי פ"ת, הנמצאת בחלק התחתון של הטבלה. הפתח־תקואים יעשו מאמץ לסחוט מיריביהם לפחות נקודה, אך אם יצליחו בכך תהיה זו הפתעה. בית"ר ירושלים — פייבוריטית. ישפוט: יצחק רוזנברג.

● דו־קרב צמרת יתקיים ב־2.03 בשכונת־התקווה כשבני־יהודה ת"א (2) תארח את מכבי חיפה (5). רק שתי נקודות מפרידות בין היריבות. כדורגלני בני־יהודה ת"א, שלא שיכנעו במשחקי גביע־הטוטו, יעשו מאמץ עליון לנצל את מגרשם, לנצח את סגנית האלופה ולהמשיך במירוץ אחרי בית"ר ירושלים. ישפוט: יצחק בן־יצחק.

● בבלומפילד ייערכו מחר שני משחקים. בראשון, ב־1 תשחק מכבי ת"א עם בית"ר נתניה, סוגרת הטבלה. לחניכיו של המאמן שמעון שנהר זו הזדמנות מצויינת לשפר את מאזן הנקודות והשערים. ישפוט: ראוד סוביל.

● המשחק השני בבלומפילד יפגיש ב־3 את הפועל ת"א והפועל לוד. הלודאים, עם חמישה נצחונות רצופים, ומקום 3 בטבלה, יבואו שואפי־קרב לאיצטדיון היפואי במטרה לגבור גם על הפועל ת"א, שתחסר את הקפטן משה סיני (עונש). צפוי מאבק שקול וחלוקת הנקודות נראית סבירה. רק התעלות של הפועל ת"א תותיר את הנקודות בידי המארחים. ישפוט: בני כהן.

● הדרבי של הדרום יעמוד בסימן התחתית: הפועל באר־שבע (12) תארח ב־2.30 בבירת הנגב את מכבי יבנה (13). לכל אחד מהיריבים 15 נקודות. יבנה גילתה במשחקיה האחרונים שאפתנות רבה, שהביאה לה הצלחות. באר־שבע תשתדל, כמובן, לנצל את ביתיותה ולזכות בנצחון — דבר שישפר את מצבה. ישפוט: חיים ליפקוביץ.

● קבוצת התחתית של מכבי יפו (15) תצא למשחק־חוץ עם קבוצת הצמרת של הפועל כפר־סבא (4). על־אף פער המיקום הגדול לא יבואו היפואים כדי לוותר. יכול להתפתח מאבק מעניין. כפר־סבא גילתה בשבועות האחרונים סימני נסיגה. אם לא תתאושש היא עלולה להיקלע למצב לא־נעים מול יריב שכל משחק עבורו "להיות או לחדול". ישפוט: יוסף דיאמנט.

● מאבק תחתית יהיה ב־2.30 בנתניה, כשמכבי נתניה (11) ובית"ר ת"א (14) יאבקו ביניהן על מלוא הנקודות. סיכוייה של נתניה עדיפים. ראשית, היא ביתית. שנית, שיפור רב חל במשחקה. בית"ר ת"א, שלא ניצחה ארבעה מחזורים רצופים, תהיה מרוצה מנקודה אחת. ישפוט: יעקב שיינר.

● קבוצת הפועל פ"ת ניסתה, בערכאות שונות, לדחות את משחקה הביתי מחר נגד שמשון ת"א, בטענה כי שלושה משחקני ההרכב שלה חזרו רק אתמול ממסע נבחרת הנוער בניו־זילנד. מאחר שערעוריה ניצחו תצטרך הפועל פ"ת לשחק מתניים ב־10.45 באיצטדיונה מול הקבוצה החזקה של שמשון ת"א שמטרתה — ביום טוב — לחזור עם מלוא הנקודות. ישפוט: אריה פרוסט.

הטבלה הלאומית
(אחרי 14 מחזורים)

1. בית"ר ירושלים	16"35	33
2. בני־יהודה ת"א	11"18	24
3. הפועל לוד	8"16	22
4. הפועל כפר־סבא	16"20	22
5. מכבי חיפה	10"13	22
6. הפועל פ"ת	14"19	21
7. מכבי ת"א	12"19	20
8. שמשון ת"א	9"14	20
9. הפועל ת"א	11"13	19
10. מכבי פ"ת	12"13	17
11. מכבי נתניה	20"14	16
12. הפ. באר־שבע	11"8	15
13. מכבי יבנה	16"12	15
14. בית"ר ת"א	21"14	15
15. מכבי יפו	23"10	10
16. בית"ר נתניה	35"7	7

משחקי השבת
● הפ. באר־שבע — מכבי יבנה
● הפ. כפר־סבא — מכבי יפו
● הפועל ת"א — הפועל לוד
● מכבי ת"א — בית"ר נתניה
● מכבי נתניה — בית"ר ת"א
● הפועל פ"ת — שמשון ת"א
● מכבי פ"ת — בית"ר י־ם
● בני־יהודה — מכבי חיפה

הפועל חיפה וחולון ינצלו ביתיותן ויעלו לחצי־הגמר

קבוצות הפועל חיפה והפועל חולון יעלו לחצי־הגמר בגביע־הטוטו בליגה הארצית בכדורגל, ויצטרפו להפועל עכו ומכבי שעריים שכבר עלו.

היום ומחר ייערכו משחקי המחזור ה־6, האחרון, בשלב המוקדם.

● בית א': הפועל חדרה — הפועל עכו (היום, 3.00; 0:0); הפועל ירושלים — הפועל יהוד (מחר, 2.30; 1:2).

טבלת בית א'

1. הפועל עכו	5	1"6	11
2. הפועל יהוד	5	9"9	7
3. הפועל י"ם	5	4"5	5
4. הפועל חדרה	5	10"4	3

● בית ב': הפועל טבריה — בית"ר רמלה (מחר, 2.30; 1:1); הפועל חיפה — הפועל בית־שאן (היום, 2.30; 0:3).

טבלת בית ב'

1. הפועל חיפה	5	4"18	11
2. הפועל טבריה	5	5"4	8
3. בית"ר רמלה	5	10"7	5
4. הפ. בית־שאן	5	8"3	3

● בית ג': מכבי רמת־עמידר — הפועל רמת־גן (היום, 3; 2:2); מכבי שעריים — הפועל דימונה (היום 3; 0:1).

טבלת בית ג'

1. מכבי שעריים	5	7"5	10
2. מכבי עמידר	5	5"6	6
3. הפועל רמת־גן	5	9"8	5
4. הפועל דימונה	5	6"4	5

● בית ד': הפועל מרמורק — הכח רמת־גן (מחר, 2.30; 1:0); הפועל חולון — בית"ר נהריה (מחר, 2.30; 0:2).

טבלת בית ד'

1. הפועל חולון	5	2"12	11
2. הכח רמת־גן	5	6"2	8
3. בית"ר נהריה	5	5"4	4
4. הפ. מרמורק	5	9"4	4

● כדוריד

ישראל — נורבגיה מחר בקרית־מוצקין

מאת יוסף חכם

משחק בין־ארצי ידידותי בכדוריד בין נבחרות ישראל ונורבגיה ייערך מחר ב־7 באולם גרשון בקרית־מוצקין.

לשתי הנבחרות יהיה זה מכון לקראת פתיחת טורניר ארבע־האומות, מחרתיים בתל־אביב. שופטי המשחק יהיו ממערב־גרמניה.

ליגת החורף בכדורמים

● משחקי ליגת־החורף בכדורמים ייערכו מחר בשני בתים במכון־וינגייט.

● בית א': הפועל גבעת־חיים — אס"א ת"א (11), הפועל משמר־השרון — הפועל קרית־טבעון (12), הפועל משמר־השרון — הפועל גבעת־חיים (1), הפועל קרית־טבעון — אס"א ת"א (2).

● בית ב': הפועל פ"ת — אס"א ת"א ב' (3.30), אס"א ת"א ב' — הפועל עמה"י/אפיקים (4.30), הפועל עמה"י/אפיקים — הפועל פ"ת (5.30).

● שחיה: אליפות ישראל למרחקים ארוכים תתקיים מחר ב־3 אחה"צ בבריכת מכבי חיפה/כרמל.

● אתלטיקה: אליפות הפועל במירוצי־שדה תיערך מחר ב־10.30 בבוקר בפארק השרון (צפונית לנחל אלכסנדר), למרחקים מ־2000 עד 10,000 מטר.

● ג'ודו: אליפות ישראל לילדים במשקלים 35 ו־39 ק"ג תיערך מחר ב־11 לפנה"צ ברמת־השרון.

● שייט: מבחנים בכל הדגמים יתקיימו היום ומחר בשרות־ים.

● סיוף: תחרויות על גביע באר־שבע ברומח יהיו מחר ב־10 בבוקר במכללה הטכנולוגית בבירת הנגב.

נשרף מועדון מכבי חיפה
שרף: אעזוב בסוף העונה

מאת יוסף בלזר

תדהמה אחזה אתמול בכדורגלני ועסקני מכבי חיפה כאשר בבואם לאיצטדיון העירוני בקרית־אליעזר, נתברר להם כי המועדון המפואר של האגודה בשערי האיצטדיון עלה בלהבות. חלק ניכר מתכולתו נשרף כליל.

שלוש מכונות כיבוי עמלו במשך שעתיים וחצי על כיבוי הדליקה שפרצה, כנראה, בגלל עבודות הלחמה שבוצעו באיצטדיון.

המועדון כלל כורסאות, בר מפואר, מכשירים אלקטרוניים רבים, גביעים, תעודות, דגלונים, תמונות וקירות העץ הושחתו כליל.

ללא כל קשר לדליקה הדהים אתמול המאמן שלמה שרף את חניכיו כאשר הודיע להם כי יעזוב את הקבוצה בסיום העונה [illegible]. שרף אף רמז כי יתכן שיעזוב קודם לכן [illegible] להילחם ולנצח בשני המשחקים הקרובים [illegible].

פרס: לא נשב בממשלה שתיסוג מדרך השלום

(סוף מעמוד ראשון)

קיבל שעון יד במתנה. אני מציע שיברוק גם בין עורכי העתונים אם יש מישהו שלא קיבל שעון יד במתנה".

על השעון עצמו אמר פרס: "השעון הזה ניתן לי ללא שום תמורה על רקע יום חג בחיי. אם הליכוד חושב שיאסוף עוד פעם נקודות על־ידי רצח אופי, הכפשות והשמצות — הוא טועה".

הליכוד ופרסורי הקרקעות

פרס לא חסך את שבט ביקורתו מן הליכוד ואמר: "לא מפלגת העבודה דרשה כספים מפרסורי קרקע ביו"ש". הוא תקף גם את הצדקנות הגדולה של השר ארנס, שעליו אמר כי "אחזה אותו חלחלה כאשר שמע שיש סיכוי לשלום עם מצרים. על מה הוא בא בטענות — על זה שקרן ישראל הורמה בעמים".

לשכת ארנס התנפחה

שר־החוץ גם התיחס לטענות ארנס על ניפוח לשכת פרס ואמר כי לא התווסף אף עובד מעל התקן. המקום היחידי שהתווספו בו עובדים זה במשרדו של היועץ לעניינים ערביים, אמר ברמזו אל משרדו של משה ארנס. שמעון פרס אשר נראה היה כי פרשת השעון מרגיזה אותו ביותר, תקף את ההתלהבות הבלתי רגילה ואת הליווי הציני של העתונות בנושא "כאילו קבלת שעון יד זה חטא".

"מי לא קיבל שעון בימיו "מבקשים ממני ראיון אישי בעניין זה. על מה אני צריך להצטדק. יש מישהו שלא קיבל בימיו שעון כזה. אין ברעתי לכופף ראש ולהצטדק", חזר ואמר. פרס לא חסך גם איומים מן הליכוד ואמר. אנחנו לא ניתן ידינו לקצץ בתקציב החינוך, או בתקציב הבריאות, או בתקציב הבטחון כדי להשתתף בתחרות הפנימית בליכוד ולהקים התנחלויות יוקרה. הדבר החמור ביותר, הוסיף, זה הנסיון המודע, או הבלתי מודע להרוס את מעמדה הבינלאומי של ישראל ששוקם בשנים האחרונות.

לא בממשלה נסוגה

פרס חזר ואמר אני לא מציע לעצמנו להשאר בממשלה אשר מבקשת להרוס את אשר הושג, להזיז אחורה דברים, לבטל החלטות שהתקבלו והודעות שנמסרו. כאן מנה את כל הנקודות הקשורות בוועידה בינלאומית אשר על רובן מסר בשעתו בכנסת. בסעיף המדבר על השתתפות בריה"מ אמר כי זו מותנית בחידוש היחסים הדיפלומאטיים עם ישראל ובשינוי יחסה של בריה"מ כלפי יהודי בריה"מ. לדבריו, תנאים אלה התקבלו על־ידי ארה"ב והוא הציג אותם גם למדינות השוק האירופאי. "אם תהיה עמדה משותפת בין ארה"ב, אירופה וישראל בשתי הנקודות הללו — איזה נזק זה מביא? איזה תהליך יש לנו במקום זה? שאל.

לסייע לקיבוצים ולמושבים

פרס גם דיבר על הצורך לסייע לתנועה הקיבוצית ולמושבים ואמר כי אלה נקלעו לקשיים בגלל הריבית והאינפלציה. הוא התיחס לקשיים שמערימים חברי ועדת הכספים של הליכוד באישור מתן עזרה לתנועה הקיבוצית ולמושבים ושאל איזו זכות יש להם להטיף מוסר לחקלאות אשר בכל מקום בעולם מסייעים בידה — וכאן ניסו לרצוח אותה נפש.

רוטאציה אינה ריאקציה

בהתיחסו לממשלה אמר פרס כי כאשר הוקמה ממשלת הרוטאציה הטילו ספק אם נקיים את ההסכם. אנחנו אמרנו וקיימנו. אך באותה מידה של רצינות צריך לומר כי מי שחושב שרוטאציה זו ריאקציה, שרוטאציה היא בריחה ממה שהוסכם, חי בטעות, גם אם זה מלווה ברכילויות זדוניות שמנסים להפיץ ברחובות. אני מקווה שלא קונים זאת. פעם אחת מכרו לעם הזה לוקשים וזה מספיק לו.

הכפשה כשיטה

בראשית הישיבה אמר מזכ"ל מפלגת העבודה כי לא זכור לו מאז קיומה של ממשלת האחדות הלאומית תקופה כל כך פרועה בהתייחסות למפלגת העבודה, שליחיה וראשיה. הדבר היחיד המאחד היום את השרים לוי וארנס היא הביקורת על ביקורו של פרס באירופה. הוא תקף את ראשי הליכוד שלא אומרים מלת הסתייגות על התנהגותו של ח"כ מיכאל איתן והוסיף שבימים הקרובים יתברר שמעמדו לא איתן. הוא האשים את הליכוד שעוסק בהכפשה כשיטה. לדבריו, כל הנסיון הזה נועד להרתיע את מפלגת העבודה במאבקה לסייע לתנועה הקיבוצית, למושבים ולגופים כלכליים שיש להם יד לבניין הארץ ונקלעו למצוקה.

מדוע שמיר לא מסתייג

ברעם קרע לשמיר, נסים וראשי הליכוד ואמר: ברגע שאינכם מסתייגים מהאמירות של אחרון חברי הכנסת אתם נושאים אחריות לשיטה. לדברי מזכ"ל מפלגת העבודה לאחר ששר האוצר אישר תקציב הבראה לתנועה הקיבוצית הפך הנושא למסע שיסוי בוועדת הכספים ופרשת בלס נועדה להרתיע את מפלגת העבודה. היא לא תרתיע אותנו. אנחנו תובעים מן הליכוד להביא לאישור את תוכנית ההבראה הקיבוצית.

וייצמן: באתי להמריא

מרכז מפלגת העבודה התכנס למעשה לאשר את הסכם הצטרפות "יחד". השר וייצמן דיבר בהתרגשות ואמר: "אני עומד פה ומרגיש עצמי כמו בסיום אחת הטיסות הקשות ביותר שלי. מזג אויר גרוע, נ.מ. מכל הצדדים. אבל אני מאושר ושמח שלא בקלות הגעתי לשדה תעופה זה, ולמסלול הנחיתה הזה. מי שבא לשדה תעופה טוב לא בא רק לנחות הוא בא גם כדי להמריא, לא לבד אלא להמריא עם אותו כוח שהוא מצטרף אליו". הוא סיפר את כל השתלשלות החלטתו ללכת יחד עם מפלגת העבודה ואמר כי הוא נכנס אליה יחד עם חבריו בלב ונפש. הוא הבטיח כי במערכת הבחירות הבאה: "אני ארוץ, אנחנו נקרע את המדינה מצפון לדרום, ממזרח וממערב כדי להביא רוב למרכז הזה". הוא הבטיח גם לעזור באיסוף תרומות כדי לפצות את המפלגה אשר נטלה על עצמה את תשלום חובות "יחד" למס־ההכנסה ולביטוח הלאומי. לאחר דיון קצר הצביע המרכז ברוב קולות לאישור ההסכם.

שולץ קורא

(סוף מעמוד ראשון)

את הסכם השלום בין ישראל למצרים הגדיר שולץ כ"סלע" שעליו מושתת תהליך השלום יותר. הוא הזכיר בהקשר זה את סכסוך טאבה, שנמסר לבוררות בין־לאומית מחייבת.

אולי "מטריה" כלשהי

שר החוץ האמריקני לא שלל מכל וכל "מטריה" בין־לאומית כלשהי לשיחות השלום, אך הביע בברור את ספקותיו בקשר לועידה בין־לאומית פורמלית. "אין אנו מאמינים כי ועידה כזו תצמיח תועלת כלשהי", אמר שולץ והוסיף, כי למימשל האמריקני "ספקות רבים" ביחס לוועידה כזו.

לדעתו, חייב כל דבר בין־לאומי להוליך מייד למשא ומתן ישיר על "הנושאים הדו־צדדיים הקשורים לסכסוך, במיוחד למו"מ בין ישראל לירדן, ואולי להוליך בעתיד הרחוק יותר למו"מ ישראלי־סורי.

על שאלה בדבר אפשרות מעורבותה של בריה"מ בתהליך השלום, אמר שר החוץ האמריקני, כי תחילה יהיה על מוסקווה לחדש את יחסיה הדיפלומטיים עם ישראל ולהתיר ליהודים רבים יותר לצאת.

נשק לירדן

בדבר מכירת נשק אמריקני נוסף לירדן, אמר שולץ, כי אין למימשל תוכניות "מיידיות" בעניין זה, אך בה בעת הביע את תמיכת ארה"ב במכירת נשק לארץ זו. בהתייחסו למצב במזרח התיכון בכללו ו"במיוחד במפרץ" הפרסי. בקשותיה של ירדן לקבל נשק אמריקני נוסף "מוצדקות בנסיבות הנוכחיות" — אמר שולץ.

פקידי־רשויות אמריקניים אישרו, כי הפנטאגון שוקל הספקת ציוד צבאי, בכללו טילים מסוגים שונים, לירדן.

אסטרטגיה חדשה

ביום ד' אמר פקיד אמריקני בכיר במועדון העיתונאים בוושינגטון, כי הממשל שוקל בעיון אופציות שונות בתהליך השלום הישראלי־ערבי, וכי יש בדעתה של ארה"ב להציג אסטרטגיה חדשה כלשהי בחודש הבא. הוא סירב לפרט פרטים.

מחול הכניעה: שני חיילים, מבין המורדים בנשיאה אקינו בפיליפינים, מניפים זרועות (משמאל) מגישים כפיים (במרכז) ויוצאים במחול לקראת כניעתם לכוחות הממשלה במאנילה, אתמול לפנות בוקר. (צילום איי. פי.)

התלונה על תרומות בלס

(סוף מעמוד ראשון)

גם בידי המערך מידע

שר־המשטרה, חיים בר־לב הזהיר כי בידי המערך אינפורמציה בנושא התרומות שקיבל הליכוד, אך הוא נמנע עד כה מלנצל זאת. לדברי בר־לב התרומות שהתקבלו על־ידי מפלגתו בשעה שכיהן כמזכ"לה, ניתנו כחוק וחשבון הבחירות מצוי בידיו של מבקר המדינה. שר־המשטרה גינה במילים חריפות את הביקורת שהטיח הליכוד במערך והרגיש כי ברור שאין מאחורי התלונות כל ממש ולא מסתתר שום דבר המתקרב לפלילי.

ביטול הסכמתו לח"כ איתן

השר בר־לב ביטל בינתיים את הסכמתו להניח לאיש העסקים דוד בלס להיבדק בגלאי אמת (פוליגרף) כפי שתבע ח"כ מיכאל איתן מהליכוד. בר־לב הודה כי כל אזרח יכול להיבדק, אם ירצה בכך, בגלאי אמת והעובדה שהנו אסיר אינה צריכה למנוע זאת ממנו. אולם לאור העובדה שחרף הסכמתו לא חזר בו ח"כ איתן מהאשמותיו הכוזבות, ולא בא בידיים נקיות, החליט בר־לב לבטל הרשאה זו.

דיווח בשאט נפש

בר־לב סירב להתייחס לפרטי החקירה, אך הוסיף "במישור העקרוני אני ממש דוחה בשאט נפש את השיטה הזו לבוא למשטרה בתלונות כשהמניעים שלהם הם מניעים לא טהורים. אם אדם קיבל מתנה כן או לא, ספק רב אם זה עניין למשטרה". הוא דחה את טענת צעירי הליכוד, כי המשטרה כבר חקרה בעבר את נושא התרומות למפלגות. "משטרת ישראל לא חקרה בנושא התרומות לליכוד, אלא שתוך כדי החקירה בנושא הקרקעות, עלה גם נושא התרומות וזה נושא שבו מטפל מבקר המדינה". בר־לב הוסיף, כי התלונות הן חד־כיווניות מן הליכוד אל אנשי המערך. "אם אנשי המערך היו רוצים להגיש תלונות מן הסוג הזה, לא היה חסר חומר בעניין זה".

על השאלה האם פרשת בלס עלולה להביא למשבר ממשלתי, הרגיש בר־לב כי ממשלת האחדות תתפרק על רקע מדיני או חברתי כלכלי. (עתים)

ועדת משנה לתכנון ולבניה חולון

ת.ב. 626

הודעה על פי סעיף 149 (1) לחוק התכנון והבניה תשכ"ה — 1965

ניתנת בזה הודעה שהוגשה לוועדה בקשה להיתר בניה על חלקה 397 בגוש 6020 רח' שמריהו לוין מס' 11 חולון, הכוללת מתן הקלה בשונות, הקמת מקלט עלי במקום מקלט תת קרקעי, החלקה הנ"ל נמצאת באזור מגורים ב1.

את התכנית אפשר לראות במשרדי הועדה בעיריית חולון, רח' ויצמן 58 בשעות ובימים של קבלת קהל.

התנגדות לבקשה להקלה לעיל ניתן להגיש תוך 14 יום מתאריך פרסום הודעה זו. התנגדות שתוגש חייבת להיות בכתב (מנומקת).

עו"ד ח. שרון

מ"מ ראש העיר ויו"ר ועדת משנה לתכנון ולבניה — חולון

הוועדה המקומית לתכנון ולבניה מרחב תכנון דימונה

בהתאם לסעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה—1965 ניתנת בזה הודעה, כי הוגשה בקשה למתן אישור להקלה באחוזי בניה בבית מגורים בשכ' "בנה ביתך", גוש 39517, חלקה 250, ברחוב המעלה 31, המסווג כאזור מגורים א'.

ההקלה המבוקשת הינה 2.24% משטח המגרש.

כל מי שיש לו התנגדות להוצאת ההיתר / אישור ההקלה במקום זה רשאי להגיש לוועדה המקומית לתכנון ולבניה דימונה את התנגדותו המנומקת ולציין כתובתו המדוייקת.

ההתנגדויות תתקבלנה במשך 14 יום מתאריך קבלת הודעה זו ותובאנה לדיון לפני הוועדה הנ"ל.

חללי אלי — יו"ר הוועדה המקומית לתכנון ולבניה, דימונה

זכו בפיס — רב־פרס

תוצאות הגרלת מפעל הפיס

בהגרלת רב־פרס מצטבר של מפעל הפיס שהתקיימה אתמול זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 180,000.00 ש"ח זכה המספר: 524638. הפרס המצטבר של 300,000.00 ש"חים עובר לשבוע הבא. מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 580,000.00 ש"חים (כולל צבירה).

בסך 12,000.00 ש"ח זכה המספר: 277299.

בסך 6,000.00 ש"ח זכו המספרים: 777141; 864925.

בסך 300.00 ש"ח זכו המספרים: 034173; 075482; 145896; [illegible]; 258852; 263658; 290309; 365966; 384033; 398542; 405250; [illegible]; 471666; 501359; 529516; 558826; 562601; 575548; 589202; 602639; 610722; 627227; 673151; 674897; 677791; 708397; 708886; 728073; 739923; 836758; 854301; 892396.

בסך 150.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 4762; 5395.

בסך 25.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 623; 850.

בסך 16.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 454; 464; 312.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 0. זכו בסך של 2.50 ש"ח.

בסך 5.00 ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים: 015; 030; 071; 186; 208; 212; 216; 224; 239; 286; 306; 349; 351; 396; 416; 501; 535; 562; 649; 698; 733; 847; 865; 894; 957; 975.

בסך 2.60 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים: 03; 04; 11; 12; 14; 21; 24; 26; 27; 29; 33; 34; 41; 45; 53; 56; 57; 60; 64; 69; 74; 87; 89; 93; 97.

רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

שערי מטבע־חוץ בנק הפועלים — 29.1.87

	היחידה	בנקנוטים קניה	בנקנוטים מכירה	העברות והמחאות קניה	העברות והמחאות מכירה	שערים יציגים
סל מטבעות	1	—	—	1.6673	1.6883	1.6785
דולר אמריקני	1	1.56	1.63	1.5950	1.6150	1.6050
מרק גרמני	1	0.88	0.92	0.8941	0.9052	0.9014
לירה שטרלינג	1	2.41	2.53	2.4564	2.4870	2.4735
פרנק צרפתי	1	0.26	0.28	0.2686	0.2720	0.2701
ין יפני	100	1.03	1.08	1.0535	1.0667	1.0587
גילדן הולנדי	1	0.78	0.82	0.7949	0.8049	0.7991
פרנק שווייצרי	1	1.05	1.10	1.0662	1.0795	1.0721
כתר שבדי	1	0.24	0.26	0.2478	0.2509	0.2496
כתר נורווגי	1	0.23	0.24	0.2302	0.2331	0.2318
כתר דני	1	0.23	0.24	0.2365	0.2394	0.2375
מרק פיני	1	0.35	0.37	0.3550	0.3594	0.3575
דולר קנדי	1	1.16	1.22	1.1854	1.2002	1.1928
דולר אוסטרלי	1	1.02	1.09	1.0531	1.0662	1.0603
ראנד דר' אפריקני	1	0.53	0.79	0.7799	0.7896	0.7848
פרנק בלגי	10	0.41	0.44	0.4326	0.4380	0.4347
שילינג אוסטרי	10	1.25	1.31	1.2730	1.2889	1.2784
לירה איטלקית	1,000	1.23	1.31	1.2579	1.2735	1.2643

אנשים ואירועים

יבוא פשע לארה"ב ב"מחירי היצף"

וושינגטון. – "תאגידי הפשע" הבין־לאומיים הולכים ומתרבים בארה"ב, והם מתמחים ביחוד בסחר בסמים, בהימורים בלתי־חוקיים, בזנות וברצח לפי הזמנה – מסרו שירותי ההגירה האמריקניים.

לפי דו"ח שפורסם שירות ההגירה וההתאזרחות, "גוברת בצורה מרשימה" הפעילות הפלילית בארה"ב של גנגסטרים מקצועיים שבאו מאסיה, מאפריקה ממרכז אמריקה ומדרומה.

בוושינגטון ובבולטימור יוחסו 58 מעשי רצח, שבוצעו בחמש השנים האחרונות לכנופיות מג'מייקה.

כנופיות ממוצא קולומבי עדיין שולטות בשוק הסמים.

מאפיה מניגריה "משגעת" את חברת "אמריקן אקספרס" בזיוף כרטיסי־אשראי וסחר בכרטיסים גנובים.

כדי לבצע הצתה, יש לפנות למאפיה היוונית.

עבריינים מישראל עוסקים בעיקר בסחר בסמים במערב ארה"ב. (ע"צ)

פרינסיפאל פורשת מ"דאלאס"

לוס־אנג'לס. – השחקנית האמריקנית ויקטוריה פרינסיפאל, המגלמת זה תשע שנים את דמותה של פאמלה יואינג בסידרת הטלוויזיה הפופולארית "דאלאס", עומדת לפרוש מן הסידרה בתום העונה הנוכחית – מסר סוכנה בלוס־אנג'לס.

החוזה בין פרינסיפאל לבין החברה המפיקה את הסידרה, חברת "לורימר טלפיקצ'רס", עומד לפוג בסוף עונת 1986/7, והשחקנית החליטה לא לחדשו. הסוכן ציין, כי היא נושאת ונותנת עם חברות אחרות על קבלת תפקידים חשובים בסרטי טלוויזיה.

השחקנית עצמה פירסמה הצהרה, שבה היא מציינת, כי הקשר הממושך שהיה לה עם "דאלאס" היה אחת החוויות המעשירות ביותר בחייה. (ע"צ)

עלייה במניות "קונדומים בע"מ" בעקבות האיידס

טוקיו. – הפחד מאיידס העלה כמעט פי שלושה את מחירי מניותיה של חברת "אוקאמוטו" – החברה הגדולה ביותר לייצור קונדומים ביפאן.

עלייה תלולה זו נרשמה בתוך חודש אחד בלבד. בראשית השנה נסחרו המניות במחיר 364 ין למניה, ואילו עתה הגיע המחיר ל־920 ין למניה. (ע"ר)

אוסטרליה אינה מתלהבת לארח את שרון

קאנבארה. – ממשלת אוסטרליה החליטה לבטל ביקור מתוכנן של שר התעשיה והמסחר, אריאל שרון, בנימוק, שהתאריך אינו נוח – מסר אתמול דובר שר המסחר האוסטרלי, ג'ון דאוקינס.

הדובר אמר, כי שגריר ישראל, יששכר בן־יעקב, נקרא למשרד המסחר ונאמר לו כי מוטב לדחות את הביקור, שהיה אמור להתקיים בסוף חודש מארס, לזמן בלתי־מוגבל.

פרשנים הביעו את הדעה, כי הסיבה האמיתית לדחיית הביקור היא החשש, שבואו של שרון עלול לעורר תגובת חריפות מצד הקהילות הלבנוניות והפלשתיניות הגדולות באוסטרליה. (ע"ר)

המדינה מודה: מעשי ועננו גרמו נזק חמור לבטחון

טוענת שניסה להעביר בשני מקרים מידע סודי מהכלא ● ביהמ"ש ישיב בשבוע הבא על עתירותיו

מאת רפאל גאון ובצלאל עמיקם, כתבי "על המשמר" ודוד פרידמן, כתב עתי"ם

פרקליטות המדינה תציג לבית המשפט המחוזי בירושלים חומר ראיות המוכיח, כי מעשיו של מרדכי ועננו גרמו נזק חמור לביטחון המדינה.

כך עולה מהודעה שהגישה פרקליטות המדינה לבית המשפט, בתשובה לעתירתו של ועננו על כי אין מאפשרים לו לפגוש בחברתו ג'ודי זימט.

זו פעם ראשונה שמדינת ישראל מודה באופן רשמי, כי אכן במעשיו של ועננו נגרם נזק חמור לביטחון המדינה.

עוד מתגלה לראשונה מההודעה של פרקליטות המדינה שבשני מקרים ניסה ועננו להעביר מידע סודי, האחד — בפרשת כף ידו הוצגה לעיני אמצעי התיקשורת והפעם השנייה — בעת שקיבל מבקרים, בני משפחתו בכלא, בנוכחות אנשי ביטחון.

שלוש עתירות

שופט בית־המשפט המחוזי בירושלים, צבי כהן, יתן ביום ה' הבא את החלטתו בעתירה של מרדכי ועננו, בה הוא מבקש להתיר לו להיפגש פנים אל פנים עם חברתו ג'ודי זימט, ללא מחיצת זכוכית אטומה ובאמצעות פתקים.

במועד זה יתן השופט החלטתו גם על שתי עתירות נוספות של ועננו, בהן הוא מבקש להיפגש עם כומר ולשפר את תנאי מעצרו.

סיוע רוחני

מרדכי ועננו תובע תנאי מעצר רגילים, כמו כל אסיר אחר בבית הכלא שבו הוא נמצא. את הבידוד שגזרו עליו הוא רואה כעונש וטוען שהוא נתון בתא צר דמוי צינוק.

בעתירה נוספת שהגיש אתמול לבית־המשפט המחוזי בירושלים מבקש ועננו שיתירו לו להיוועד עם כומר אנגליקני. ועננו מסביר, כי לאחר שהתנצר וקיבל עליו את הדת הנוצרית נהג כנוצרי מאמין במשך ארבעה חודשים והוא מעוניין להמשיך את חייו הרוחניים. "בתנאי המעצר האלה אני זקוק לעידוד וסיוע רוחני", כותב ועננו בעתירתו.

שתי אחיות מביה"ח בצפת הורשעו בגרימת מות יולדת

מאת יואב אביב, כתב "על המשמר"

שתי אחיות מבית־החולים "רבקה זיו" בצפת הורשעו אתמול בבית־משפט השלום בעיר בגרימת מוות ברשלנות.

בכתב־האישום שהוגש נגד שלוש אחיות ביה"ח, שרה מטלמן בת 47 וסימה נחמיאס בת 47, שתיהן מכרמיאל, ונגד אסתר שיחרור בת 49 מצפת, נטען על־ידי התובע עו"ד משה כהן מפרקליטות מחוז חיפה, כי ב־21 ביולי 1981 בשעה 2 אחר הצהריים הובאה לבית־החולים לחדר הלידה מרים מסרי ז"ל. בשעה 5.30 אחר הצהריים ילדה מרים בן זכר ולאחר שנבדקה על־ידי אחות מיילדת ועל־ידי האחות שרה מטלמן היא הועברה למחלקת היולדות של בית־החולים. סמוך לשעה 9 בערב הודיע בעלה של מרים מסרי לאחות שרה מטלמן כי אשתו סובלת מכאבים וזו נתנה לה אופטלגין מבלי לבדוק את המנוחה. מאוחר יותר נכנסה אשה המועסקת ככוח עזר בבית־החולים והמנוחה התלוננה על כאבים בפניה. אולם הנאשמת שרה מיטלמן אמרה, כי קיבלה אופטלגין לפני זמן לא רב.

עוד טוען התובע, כי סמוך לשעה 10.30 בערב צלצלה אחת היולדות כדי להזעיק עזרה, אולם איש לא בא וכשמאוחר יותר הגיעה הנאשמת סימה נחמיאס היא פירקה את מערכת האזעקה ואמרה כי כאביה של מרים מסרי נובעים מהלידה, וגם זאת ללא בדיקה. בשעה 11 בלילה הוחלפו המשמרות והנאשמת אסתר שיחרור קיבלה את המחלקה לאחריותה. רבע שעה לפני חצות נכנסה להדרה של המנוחה אחות כוח עזר וראתה כתם דם גדול על הסדין. היא הזעיקה את האחות אסתר שיחרור ורופא אשר לא נותר לו אלא לקבוע את מותה של מרים מסרי.

בהכרעת הדין כותב השופט אלופי לנאשמת שרה מטלמן: "נראה לי סביר יותר כי הנאשמת כלל לא בדקה את כמות הדימום... רק כאשר כנראה הבחינה כי עובדה זו של אי־מציאות כל דימום אינה מתקבלת על הדעת, שינתה את גירסתה".

השופט אלופי אמר בפסק־דינו, כי הנאשמת נחמיאס לא היתה אחראית על המחלקה באותה עת וכי לא הוכח כי היא היתה צריכה לטפל כלל בחולה, על כן הוא החליט לזכותה מכל אשמה. לעומת זאת אמר השופט לגבי הנאשמת אסתר שיחרור, כי אף שהיא לא קיבלה הסבר מרוקרק באשר למצבה של החולה, הרי שאין ברשלנותה של חברתה כדי להסיר ממנה אחריות.

השופט הרשיע את שרה מטלמן ואת אסתר שיחרור בגרימת מוות ברשלנות. גזר־הדין יינתן במועד מאוחר יותר.

טלקס

● קנגורו תמורת ידע הסתדרותי

נענתה להודעת ראש ממשלת אוסטרליה, בוב הוק המבקר עתה בישראל, שישראל לומדת הרבה מההסתדרות. מציע מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר. עיסקת חליפין: ידע הסתדרותי לאוסטרליה תמורת אספקת חיית הקנגורו לישראל. בת יוכלו מעלימי הון להחביא את הדולרים שלהם.

את העיסקה הציע קיסר אתמול כשהופיע בפני "פורום" בת־ים. קיסר סירב להתייחס לפרשת תרומות בלס למפלגת העבודה ואמר רק, כי בשתי מערכות בחירות להסתדרות שהוא ניהל הכל נעשה כדת וכדין והוא שקט מבחינה אישית ומפלגתית כאחת.

אשר שילוני

● מפ"ם חיפה מודאגת מזיהום האוויר

הועדה המוניציפלית של מפ"ם בחיפה הקדישה את ישיבתה אתמול למצב האקולוגיה בעיר ולתוכנית העירונית לשנת 1987.

אמר לילבלינג, נציג מפ"ם בעיריית חיפה ויו"ר הוועדה לאיכות הסביבה שלה, אמר. כי המצב נחשב חמור ביותר. שני המפירים הגדולים של החוק הם בתי־הזיקוק וחברת החשמל.

הוועדה המוניציפלית של מפ"ם דורשת מהעיריה לנקוט בכל האמצעים העומדים לרשותה כדי להפסיק את סבל התושבים. במיוחד בנווה־שאנן ובקריות.

בקשר לארנונה ממליצה מפ"ם להגדיל את הארנונה ב־20 אחוז בלבד. כפי שנדרש מעליית המדד בשנה האחרונה.

שלמה גלזר

● נכשל נסיון לבחירת מזכיר מ.פ. נצרת

מליאת מועצת פועלי נצרת, שהתכנסה שלשום לראשונה מאז הבחירות. לא הצליחה לבחור מזכיר למועצה.

המליאה אוטמה על־ידי יו"ר אגף הארגון ומועצות הפועלים בהסתדרות, גדעון בן־ישראל.

המועצה מורכבת מסיעות המערך, חד"ש והרשימה המתקדמת וכל אחת מהן הציעה מועמד משלה לתפקיד מזכיר המועצה שזכה בקולות חברי סיעתו בלבד.

בסוף השנה האחרונה התנהל מו"מ סיעתי בין המערך לחד"ש ושתי הסיעות כמעט שהגיעו להסכם להקמת קואליציה. אך ברגע האחרון נמנעה חתימתו מאחר וחד"ש העמידה תנאים נוספים ודרשה מינוי חברים שלה כסגנים במועצת הפועלים ובוועדות ההסתדרות.

קאסם זייד

חוק התכנון והבניה תשכ"ה־1965 מרחב תיכנון מקומי

אשקלון

הודעה בדבר הפקדת שינוי תכנית מפורטת

נמסרת בזה הודעה בהתאם לסעיף 89 לחוק התכנון והבניה, תשכ"ה־1965, כי במשרדי הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז הדרום, ובמשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה אשקלון הופקד שינוי תכנית הנקראת שינוי מס' א' 50 לתכנית מפורטת 152/03/4 ביחד עם התשריט המצורף אליו.

עיקרי הוראות התכנית: שינוי קווי בניה בחזית הקדמית (לרח' יהודה הלוי) תותר בניה נפרדת לכל דירה ובלבד שלא תיצור חלל בניה. ... של יותר מקומה אחת. בחזית אחורית (דרומית) תותר בניה נפרדת לכל דירה. ואלה הם השטחים הכלולים בתכנית: 13.7 דונם גוש 1961, חלקות 13, 25, 38, 53־30 שטחן קטע רח' יהודה הלוי.

כל המעוניין בשינוי רשאי לעיין במסמכים ללא תשלום בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

כל המעוניין בקרקע, בבנין או בכל פרט תכנוני אחר, הרואה עצמו נפגע על־ידי שינוי התכנית וכן זכאי לפי סעיף 100 לחוק, רשאי תוך חדשיים מיום פרסומה של הודעה זו במשרדי הועדה המקומית האמורה, להגיש התנגדות לשינוי.

ש. דיניץ

יו"ר הועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז הדרום

בגלילים

מנהל אכסניית הנוער במצדה חשוד בגניבה

מאת שלי יחימוביץ, כתבת "על המשמר"

מנהל אכסניית הנוער במצדה, יעקב מערבי בן 53, נעצר אתמול בבית־משפט השלום בבאר־שבע ל־10 ימים. כחשוד בגניבת כספים ומצרכים בשווי של כ־100 אלף דולר ממקום עבודתו.

בבקשת המעצר שהגישה המשטרה נאמר, כי מדובר בשרשרת של עבירות המורות שבוצעו בשנים 85־86, בהן ניהל מערבי את האכסניה.

המשטרה החלה בחקירה לפני כ־6 חודשים לאחר שרואה החשבון של אגודת האכסניות גילה שחסרים כספים. על־פי החשד ביצע מערבי רישומים כוזבים בספרי החשבונות של האכסניה ושלשל לכיסו כספים ששולמו תמורת שירותים שונים. זאת נוסף על כספים שקיבל מאורחי האכסניה ונטלם לעצמו בלי לרשום אותם בספר התקבולים.

במהלך החקירה התברר עוד, כי החשוד ביצע עבודות פרטיות ולשם כך השתמש בחומרי בנייה השייכים לאכסניה, ללא ידיעת הממונים עליו. בנוסף לכך נהג לקחת מוצרי מזון ולחלקם לבני משפחתו.

מערבי הודה בביצוע חלק מהעבירות שיוחסו לו והחזיר עד כה 50 אלף ש"ח מהכספים שנטל לעצמו.

פרקליטת החשוד, שולי שליו, ביקשה לשחררו בערבות בטענה שפוטר לפני כחצי שנה ומאז לא ביקר באכסניה.

3 שנות מאסר לאסיר שניצל חופשתו ל"עבודה"

מאת שלי יחימוביץ, כתבת "על המשמר"

שלוש שנות מאסר בפועל נגזרו על אסיר שביצע שוד מזויין במהלך חופשתו.

האסיר, שמעון וליסון בן 23 מאופקים, קיבל חופשה בת 24 שעות בעת שריצה עונש של 5 שנות מאסר בגין התפרצויות. הוא הואשם כי בינואר 86 פרץ יחד עם אחיו ויקטור למספרה באופקים כשהוא רעול פנים וחמוש באקדח גנוב.

השניים איימו באקדח על הנוכחים במספרה, ירו ירייה אחת באוויר וגנבו מהם תכשיטים, שרשראות זהב וכסף מזומן.

השופטים סיירו בזירת הרצח של אורלי דובי

מאת ניצה רימון, כתבת "על המשמר"

שופטי בית־המשפט המחוזי בתל־אביב, שולמית ולנשטיין, ערנה שצקי ויעקב קרמי, סיירו לאתמול בזירת הפשע בנתניה שם נמצאה גופת החיילת אורלי דובי.

השופטים נענו בכך לבקשת סניגוריו של שלמה חליווה, המכונה "האנס הבכיין", המואשם ברצח החיילת אורלי דובי. הסנגורים ביקשו להוכיח כי גירסת התביעה אינה הגיונית.

על־פי כתב־האישום ירדה אורלי דובי בצומת נתניה וחליווה שנסע עימה ירד אחריה וגרר אותה למעלה ממאה מטר אל שביל צדדי ושם רצח אותה.

לטענת הסניגורים, לא ייתכן כי חליווה גרר את החיילת למעלה ממאה מטר ליד כביש ראשי שנהגים חולפים בו ויכולים לצפות במעשיו. הסניגורים ממשיכים לטעון כי אורלי דובי נפלה קרבן לרצח על רקע חבלני.

למשפחת פלד ולמושב רגבה

אתכם בצער

על מות

גבי

בית אילון

לאירנה ויעקב גולני

קיבוץ בית זרע

אתכם באבלכם הכבד

במות

ענת

קיבוץ מגידו

לאלברטו (צ'ובי) והמשפחה

משתתפים בצערך במות

האם

בניכר

מכל בית געתון

למושב רגבה והמשפחה

אתכם באבלכם הכבד במות

גבי פלד

קיבוץ עברון

תלמיד ישיבה נחטף ע"י הוריו

מאת זהבה מוזס, כתבת "על המשמר"

ראש ישיבת "תפארת תורה" מבני־ברק הודיע למשטרה על חטיפת נער בן 14. בפעולה בזק הצליחה המשטרה לאתר את הנער והתברר שחוטפיו הם הוריו החוקיים.

אתמול בצהריים התלונן ראש הישיבה, כי זוג מבוגרים שהגיעו לשערי הישיבה במכונית "אאודי" לבנה, קראו לנער, גררו אותו במכות למכונית והסתלקו מהמקום.

לחוקרים חוברר כי הוריו של הילד גרים בווינה וכי הוא נמצא בארץ תחת השגחתה של אחותו המבוגרת ממנו שחזרה לאחרונה בתשובה והכניסה אותו לישיבה. ממידע נוסף שהגיע לחוקרים התברר כי ההורים הגיעו לארץ.

מייד נשלח צוות לנמל התעופה בן־גוריון ממנו עמדה לצאת בצהרים טיסה לווינה. יחד עם הצוות הגיע אחד מילדי הישיבה כדי לנסות ולאתר את הילד שנחטף. במקביל הוקמו מחסומים ברחבי הארץ ונשלחו הודעות על החטיפה לנמלי חיפה ואילת.

הצוות שהגיע לנמל בן־גוריון מצא כאולם היוצאים את הנער בלווית הוריו.

ההורים הינם יהודים מסורתיים אך התנגדו ללימודי בנם בישיבה. הם הגיעו יום קודם לכן מווינה. נפגשו עם בנם וזה הסכים לחזור הביתה. אך מסתבר שברגע פרידתו מהוריו ועד להגיעם לשערי הישיבה שינה הילד את דעתו וסירב לעזוב את הארץ. השוטרים שהתברר להם כי לילד הוראה ודיקות הרגעה עיכבו את ההורים לחקירה והמטוס יצא לווינה בלעדיהם.

לאחר שהתברר כי אין כל מניעה שההורים יקחו את בנם, הם מתכוונים לצאת מחר את הארץ. ראש הישיבה מתנגד להחזרת הילד להוריו וטוען שזמנה לערכאות גבוהות יותר.

מניות תעשייה עלו ב־35%

מאת אלחנן הורוביץ

ערך השוק של כל המניות הרשומות למסחר בבורסה עלה אתמול ב־0.32%. בסיכום השבוע עלה ב־1.51% ובחודש ינואר 1987 ב־12.22%. המניות החופשיות עלו אתמול בממוצע ב־0.8%, בסיכום השבועי עלו ב־3.7% ובסיכום החודשי עלו ב־24%. ערך השוק של מניות ההסדר ירד אתמול ב־0.02%, בסיכום השבוע ירד ב־0.09% בעוד שבסיכום החודשי עלה בכ־4%.

בחודש ינואר '87 עלו ביותר ב־35% — מניות השקעה בתעשייה. את המקום השני אחריהן תפסו מניות הבנקים למשכנתאות, שעלו ביותר עם האופציות, שלהן, ב־34% החודש ובלי האופציות עלו ב־37%. לאיגרות החוב הצמודות למדד היה עודף ביקוש של 5 מיליוני ש"ח, בעוד שבצמודות לדולר היה עודף היצע של 3 מיליוני ש"ח.

קרנות הנאמנות השקיעו אתמול

גלגלי הבורסה

הציבור כ־6.5 מיליון ש"ח.

בחתימת יתר גדולה זכתה הסדרה הנוספת של אגרות החוב הצמודות למדד מסוג "גלילה", שבנק ישראל הציע אתמול לציבור בערך נקוב של 70 מיליון ש"ח במחיר מינימום של 92%. להן נתקבלו הזמנות בסך 213 מיליון ש"ח (פי שלושה יותר מכפי שבנק ישראל הציע לציבור) ונמכרו במחיר של 94.5%.

סל המטבעות עלה אתמול ב־0.02% ל־1.6785 ש"ח ושער הדולר היציג עלה ב־0.01% ל־1.6050 ש"ח. דולר נוסעים עלה ל־1.9044 ש"ח. הדולר השחור נע בין 1.57 ל־1.58 ש"ח.

בשוק המניות עלו אתמול 131 שערים, לעומת 132 שירדו ו־123 שנשארו בלי שינוי. מהם עלו 28 ב־5% ויותר ו־19 ירדו ב־5% ויותר. נרשמו 3 "קונים בלבד" ואף לא 1 "מוכרים בלבד". ב־31 ני"ע היתה הפסקת מסחר.

המחזור בשוק המניות עלה אתמול ל־19.5 מיליון ש"ח. מזה 4.8 מיליון ש"ח במניות ההסדר.

במניות ההסדר עלו אגוד רג' ב־0.2%. לעומת זאת ירדו ב־%: מזרחי מ' — 0.1; פועלים מב' — 8.2; מימון סחר 1 — 0.6; מימון סחר 5 — 1.6. תשואותיהן השנתיות הדולריות נעו בין 17.47% (דיסקונט א') ל־17.55% (אי די בי רג'), הפועלים ש' ומ' — 17.50%, כליל 17.48%, המזרחי ש' — 17.51%.

עודפי ההיצע בהן הסתכמו אתמול ב־2 מיליוני ש"ח והביאו להתערבות בנק ישראל במסחר בהן.

במניות הבנקים המסחריים שמחוץ להסדר עלתה הפסגות 0.5. לעומת זאת ירדו ב־% אוה"ח — 0.8; כללי מ"ר 1 — 3.0.

במניות החופשיות בלטו ביותר עליות השערים של: 19.6 באמפיק 5 ו־15.0 באמפיק 1, ב־10% עלו: ארגים 0.1, בנין, קונסורציום 1, גלי זוהר 5. לעומתן ירדו ב־10%: פוליאייל ב', לנרקו, 0.1 מן 1, בן יקר גת, גלי זוהר 1, מרכז קבלנים 5.